

16. Tiistaina 4 päivänä toukokuuta 1999

kello 14

Päiväjärjestys

		7) Lakialoite laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta	456
Ilmoituksia		Lakialoite LA 36/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)	
Lähetekeskustelu		8) Lakialoite laiksi kansaneläkelain muuttamisesta	458
1) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1998	422	Lakialoite LA 37/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)	
Kertomus K 4/1999 vp		9) Lakialoite laiksi rintamasotilastunnuksen myöntämisestä eräille Suomen sodan loppuvaiheessa asepalvelukseen kutsutuille	462
2) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran toimintakertomus vuodelta 1998 ..	433	Lakialoite LA 38/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)	
Kertomus K 2/1999 vp		10) Lakialoite laiksi alkoholilain 58 §:n muuttamisesta	463
3) Lakialoite laiksi pelastustoimilain muuttamisesta	446	Lakialoite LA 39/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)	
Lakialoite LA 32/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)		11) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta	465
4) Lakialoite laiksi televisioluvasta vapauttamisesta tilapäisen asumisen johdosta	„	Lakialoite LA 40/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)	
Lakialoite LA 33/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)		12) Lakialoite laiksi perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain muuttamisesta	467
5) Lakialoite laiksi tieliikennelain muuttamisesta	448	Lakialoite LA 41/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)	
Lakialoite LA 34/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)			
6) Lakialoite laiksi metsästyslain 33 §:n 1 momentin 12 kohdan kumoamisesta	450		
Lakialoite LA 35/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)		Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.	

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Antvuori, Enestam, Huuhtanen, Jansson, Kärkkäinen, Manninen, Ojala, Ranta-Muotio, Rönni ja Tuomioja.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Manninen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella ed. Rönni sekä virkatehtävien perusteella edustajat Enestam, Manninen ja Tuomioja,

tästä ja huomista päivästä muun syyn perusteella edustajat Ojala ja Ranta-Muotio sekä

tämän kuun 7 päivään sairauden perusteella edustajat Antvuori ja Huuhtanen sekä virkatehtävien perusteella ed. Jansson.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on 30 päivänä huhtikuuta 1999 antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 1–3.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 29 päivänä huhtikuuta 1999 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 9.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on valinnut varapuheenjohtajakseen ed. Ihamäen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1998

Lähetekeskustelu

Kertomus K 4/1999 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus on nykymuodossaan viimeinen ja siinä mielessä myöskin historiallinen. Tässä yhteydessä mielestäni on tärkeää tarkastella pankkivaltuuston kertomuskäytännön kehittämistä. Samoin on tärkeää tarkastella euroalueen raha- ja talouspoliittista tilannetta ja Ekp:n rahapolitiikkaa muutoinkin. Ehkä on paikallaan kysyä, onko rahapolitiikka nyt liian löysää monien euroalueen reunavaltioiden kannalta ja onko luottoekspansio kasvussa monissa euroalueen maissa ja toisaalta mikä on keskeisten euroalueen maiden julkistalouden tilanne tänään, kun Vakaus- ja kasvusopimuksen rajat ovat aivan ylittymässä.

Itsenäisen Euroopan keskuspankin perustaminen on luonut tietyn demokratiavajeen keskuspankkitoiminnan ja parlamentaarisen kontrollin välillä. Sen takia on pohdittu, että eduskunnan aseman vahvistamiseksi tulisi eduskunnan pankkivaltuuston toimintaa uudistaa. Eri-tyisesti on noussut esille tarve uudistaa pankkivaltuuston kertomuksia eduskunnalle siten, että kertomuskäytäntö olisi elävämpi ja keskustele-vampi. Laki suo nyt myös mahdollisuuden raportoida eduskunnalle ajankohtaisista raha- ja valuuttapolitiittisista kysymyksistä erilliskertomuksen avulla.

Mielestäni jatkossa pankkivaltuuston kertomuksen tulisi voida käsitellä sitä, kuinka Ekp:n rahapolitiikka soveltuu Suomelle ja minkälaisia toimia finanssi-, tulo- ja työmarkkinapolitiikassa se edellyttää Suomelta. Myös yleisempi keskustelu eurooppalaisen makrotalouspolitiikan haasteista voisi olla tarpeen. Jatkossa pankkivaltuuston vuosikertomukset ovat varmasti tärkeitä raportteja toisaalta menneeseen aikaan liittyen ja toivottavasti ne voisivat sisältää myös vaihtoehtojen esittelyä noudatetulle politiikalle Suomen näkökulmasta. Erilliskertomukset voivat valottaa toivottavasti poikkeuksellisen tärkeitä ajan-

kohtaisia kysymyksiä, esimerkiksi euron kehittymistä globaalilla tasolla.

Arvoisa puhemies! Euron kurssi on tänä vuonna heikentynyt dollariin nähden 5—6 prosenttia. Tämä johtunee euroalueen USA:ta hitaammasta talouskehityksestä ja myöskin todennäköisesti Kosovon tilanteesta. Samanaikaisesti nyt keväällä Ekp on laskenut euroalueen korkoja edelleen 0,5 prosenttiyksikköä. Suomessa korot ovat ennätysellisen alhaalla. Nimellisesti näin alhaalla ne ovat olleet kai viimeksi 1860-luvulla.

Mielestäni on tärkeätä havaita, että samaan aikaan myös luotonanto eli luottoekspansio on varsinkin euroalueen reunamaissa kasvanut nopeasti. Irlannissa ja Portugalissa luottoekspansio on 20—30 prosenttia. Suomessakin luottoekspansio on kasvanut hiljalleen pankkien tarjoukkipailun kasvaessa. Se on tällä hetkellä 12 prosenttia. Todettakoon, että Suomessa luottoekspansio oli pahoina ylikuumenemisen vuosina Holkerin hallituksen aikaan 20—30 prosenttia ja seuraukset olivat karmeat.

Talouden kuvaan liittyy myös se, että keskeisten euroalueen maiden julkinen talous ei ole parantunut. Itävalta, Ranska, Saksa ja erityisesti Italia ovat huolestuttavan lähellä Kasvu- ja vakaussopimuksen 3 prosentin alijäämän rajaa. Nyt euroalueen rahapoliittinen liikkumavara on talouspolitiikan keinona paljolti käytetty. Se on tavallaan diskontattu. On kysyttävä, onko rahapolitiikalla nyt tehty sitä, mitä olisi pitänyt tehdä muulla talouspolitiikalla.

Euroopan keskuspankin pääjohtaja Duisenberg sanoi 19.4. eli juuri hiljattain Euroopan parlamentin rahapoliittisen alivaliokunnan kuulemistilaisuudessa, että koronlasku poistaa epävarmuutta. Hänen mukaansa tarkoitus oli luoda markkinoille sellainen vaikutelma, että kyseessä olisi viimeinen koronlasku pitkään aikaan. Duisenberg teki myös selväksi sen, että muiden päättäjien tulisi nyt omalta osaltaan ryhtyä toimiin epävarmuuden poistamiseksi. Duisbergin mukaan rahapolitiikka tarvitsee tuekseen rakennemuutoksia. Esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän ja verotuksen on hänen mukaansa toimittava kannustavasti matalapalkka-aloilla. Hänen mukaansa työttömyysongelma on otettava huomioon myös työmarkkinaneuvotteluissa. Hän huomautti, että euroalueen pienet maat, joissa on toteutettu rakenneuudistuksia — voimme tässä viitata vaikka Hollantiin — pärjäävät työllisyyden suhteen paremmin. Isoilla mailla olisi näistä oppimista, sanoi alivaliokunnan kokouksessa pääjohtaja Duisenberg.

Pääjohtaja Vanhala käytti kuukausi ennen vaaleja mielestäni hyvin merkittävän puheenvuoron talouspolitiikasta. Se jäi Suomessa liian vähälle huomiolle. Vanhala totesi muun muassa, että näyttää siltä, että Euroopan rakenneongelmat saavat osakseen aivan liian vähän huomiota ja painoarvoa ja että lopulta turvaudutaan poliittisesti helpompiin resepteihin ja välineisiin.

Lainaan hivenen pääjohtaja Vanhalan hyvää puheenvuoroa. Hän totesi, että talouspoliittisista näkemyseroista riippumatta työttömyys on epäilemättä yksi eurooppalaisen talouspolitiikan suurista haasteista lähivuosina. Suomi ei tässä suhteessa ole mikään poikkeus. Euroopan talouspolitiikan toinen suuri haaste on hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen perustan turvaaminen. Tämä haaste nousee esiin joukkotyöttömyyden kautta, mutta siinä itse asiassa on kyse laajemmasta ongelmakokonaisuudesta, joka palautuu talouden rahoituslaitosten tiimeen.

Hän konkretisoi asioita seuraavasti: ”Mitaatanpa työttömyyttä Euroopassa, myös Suomessa, miten tahansa, se on kuvattava joukkotyöttömyydeksi. Suhdanne- ja rakennetyöttömyyttä ei voida riittävän selvästi erottaa toisistaan, mutta useimmat ekonomistit lienevät yksimielisiä siitä, että eurooppalainen työttömyys on tänä päivänä valtaosin rakenteellista.” Hän totesi, että talouspolitiikka ei voi perustua olettamukseen, että euroalueen bkt:n kasvu voi yksin ratkaista työttömyysongelman. Rakennetyöttömyyteen on puututtava rakenteellisin toimenpitein, jotka myös euromaailmassa ovat väistämättä kansallisia toimenpiteitä. Hän edelleen totesi, että ilman rakenteellisia uudistuksia ei työttömyyden vähentämiselle Euroopassa ole suotuisia näkymiä. Julkisen sektorin rakenteelliset ongelmat: korkea kokonaisveroaste ja hyvinvointivaltion tulevat rahoitusvaikeudet, ovat pitkälti seurausta rakenteellisen työttömyyden kasvusta ja luoduista tulonsiirtojärjestelmistä.

Yhteenvetona hän totesi, että maattamme rahoittavat joukkotyöttömyys ja julkisen sektorin rahoitusongelmat, jotka kaikki hyvin suurelta osin ovat rakenteellisia ongelmia, joihin on puututtava kansallisesti omin keinoin. Pelkän taloudellisen kasvun avulla ei työttömyyttä voida toivotussa laajuudessa alentaa. Näin siis pääjohtaja Vanhala käsitteli talouspolitiikkaa runsas kuukausi ennen vaaleja. Jostain syystä tästä puheenvuorosta mielestäni vaiettiin tai se ei herättänyt riittävää keskustelua Suomessa.

Työttömyyshän liittyy hyvinvointiyhteiskuntamme ja sen peruspalvelujen rahoitukseen aivan

oleellisesti. Parempi työllisyys on tavallaan paras säästökeino, keino turvata hyvinvointiyhteiskuntamme pohja ja peruspalvelut. Pääjohtaja Vanhala tuli puheessaan siihen johtopäätökseen, että on puututtava työttömyys- ja kannustinloukkuihin alentamalla riittävästi tuloverotusta ja keskittämällä veronalennukset pieni- ja keskituloisille palkansaajille. Hän lähti siitä, että veronalennukset rahoitetaan valtion talousarvion leikkauksilla ja toisaalta verotussääntöjä ja tukijärjestelmiä sovitetaan keskenään kannustavampaan suuntaan.

Tässä suhteessa voi olla osin eri mieltä Vanhalan kanssa. Kaavamainen leikkauslinja johtaa peruspalvelujen ja perusturvan vaarantamiseen tavalla, joka ei taloudenkaan kannalta ole paras mahdollinen. Sen takia pitäisi voida työllisyyden parantamisen, yritysten lisäämisen ja veronmaksajien lisäämisen kautta luoda hyvinvoinnin pohjaa ja samalla turvata hyvinvointiyhteiskunta. Enemmänkin on talouspolitiikassa niin Suomessa kuin Euroopassakin kyse tavallaan talouspolitiikan kolmannesta tiestä, joka perustuu yrittäjyyteen, työntekoon, omatoimisuuteen ja toisaalta vahvaan julkiseen sektoriin, joka pitää huolta ihmisten perusturvasta: toimeentulosta ja peruspalveluista.

Hallituksen ohjelmassahan on monia selvityksiä rakenteellisista asioista, mutta näyttää siltä, että ne ajoittuvat varsin myöhäisiksi ja jäävät pitkälti selvittelyjen varaan eikä päästä riittävän nopeasti työllisyyden parantamiseen.

Arvoisa puhemies! Rahapolitiikka siis määrytyy nyt euroalueen keskimääräisten arvojen perusteella. Mielestäni tällä hetkellä monien reuna- ja valtioiden osalta — viittaan Irlantiin, Portugaliin, osin Suomeenkin — pitää olla huolestunut luottoekspansion kasvusta. Toisaalta keskeisten euroalueen maiden suhteen — erityisesti Saksan, jonka talouspolitiikassa Lafontaine lähden jälkeenkin on edelleenkin uskottavuusongelmia, samoin Italian, Ranskan, Itävallan — on oltava huolestunut julkisen talouden tilanteesta. Tämä asettaa finanssi- ja tulopolitiikalle ja työmarkkinapolitiikalle Suomessa ja Euroopassa kasvavat vaatimukset. Myös Suomessa on tärkeää käydä keskustelua siitä, mitä uudistushaasteita euroalueen talouspolitiikka asettaa Suomessa ja Euroopassa koko talouspolitiikan kentällä.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puheenvuorossaan ed. Ala-Nissilä käsittääkseni yhtyi Suomen Pankin

pääjohtajan muistaakseni alkuvuodesta esittämiin näkemyksiin niistä rakenteellisista uudistuksista, joita Suomessa tarvitaan työllisyyden edistämiseksi. Tuolloin pääjohtaja Vanhala täysin perustellusti mielestäni ja ilmeisesti myös ed. Ala-Nissilän mielestä kiinnitti huomiota kannustinloukkutilanteisiin ja siihen, että tuloverotusta, nimenomaan pieni- ja keskituloisten tuloverotusta keventämällä, voidaan työn edullisuutta suhteessa muihin vaihtoehtoihin korjata ja että tässä suhteessa tarvitaan edelleen toimenpiteitä. Nykyinen hallitus on ohjelmassaan sitoutunut näihin toimenpiteisiin, ja odotamme ohjelman mukaisesti esityksiä.

Mitä tulee ed. Ala-Nissilän kommenttiin siitä, kun Vanhala esitti keinoksi tuloverotuksen rahoittamiseksi valtiontalouteen tehtäviä säästöjä, niin ymmärsin, että ed. Ala-Nissilä yhtyessään sinänsä tarpeisiin alentaa tuloverotusta kuitenkin torjui vaatimukset tai näkemykset siitä, että se vaatisi valtiontalouden menojen säästämistä. Tämä onkin johdonmukaista, koska ed. Ala-Nissilä ja hänen puolueensa ovat eri yhteyksissä esittäneet miljarditolkulla lisää valtion menoja, samanaikaisesti kun ovat vaatineet verojen alentamista. Minua kiinnostaa se, miten tämä yhtälö saadaan menemään tasan. Ed. Ala-Nissilä, vastaukseksi ei riitä se, että kun luodaan lisää työllisyyttä, niin sitä kautta tulee lisää veronmaksajia ja sitä kautta saadaan kaikki menemään tasan. Toisin sanoen olkaa rehellisiä. Jos kannatatte tuloverotuksen alentamista ja muitakin erilaisia hyviä asioita, niin kertokaa myös, miten ne rahoitetaan, älkääkään tehkö tällaisia mahdottomia yhtälöitä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittaan tässä pääministeriin ja olen samaa mieltä pääministeri Lipposen kanssa, kun hän vapun tiimoilla sanoi, että verokevennyksiä ei pidä rahoittaa perusturvaa, peruspalveluja, leikkaamalla sillä tavoin, että nämä vaarantuvat.

Perimmiltään, ed. Zyskiewicz, on kysymys kuitenkin siitä, että Suomessa on hyvinvoinnin pohja. Meillä on oltava työllisten määrän nykyistä selvästi suurempi, meillä on oltava kymmeniätuhansia yrityksiä enemmän, meillä on oltava veronmaksajia enemmän. Vain tällä tavalla me voimme turvata hyvinvoinnin pohjaa ja samalla turvata peruspalvelut ja ihmisten perusturvan. Keskusta ei halua sellaista yhteiskuntaa, jossa tästä keskeisestä perusturvan ytimestä luovutaan. (Ed. Zyskiewicz: Kuka haluaa?)

Väitän, että rohkealla uudistuspolitiikalla voidaan työllisyyttä aivan oleellisesti parantaa. Ongelma, ed. Zyskowitz, on nyt se, että viime vaalikaudella esimerkiksi kannustin- ja tuloloukkutyössä ei saatu riittävästi konkretiaa aikaan. Se jäi aika paljon tuluskukkaron asteelle. (Ed. Zyskowitz: Enemmän kuin yhdessäkään sellaisessa hallituksessa, jossa keskusta on ollut mukana!) Nyt hallitusohjelmaankin on kyllä kirjattu näitä keskustankin esittämiä asioita, valitettavasti selvittävien asioiden joukkoon, (Ed. Zyskowitz: Eikä ole!) mutta kun hallitusohjelmaa lukee, niin ne painottuvat varsin myöhäiselle hallituskaudelle, eikä näistä selvitysasioista vielä valitettavasti ole kertymässä kovin konkreettisia toimenpiteitä, ellei hallitus pysty parantamaan tässä suhteessa. Ed. Zyskowitz, me toivomme todella, että nyt saataisiin jotain konkreettista aikaan eikä tämä uudestaan jäisi vain selvittelyjen ja pikkufiilausten asteelle, kun puhumme työllisyyden ja yrittämisen esteiden raivaamisesta.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten kaikki kuulijat saattoivat huomata, ed. Ala-Nissilällä ei ollut vastata siihen esittämäni yksinkertaiseen kysymykseen, miten keskusta laittaa tasan sen yhtälön, jossa se yhtäältä vaatii tuloveron alentamista, reilumpaaakin veron alentamista, kuin mihin hallitus on ohjelmassaan sitoutunut, ja toisaalta esittää miljarditolkulla lisää valtion menoja. Millä tämä yhtälö menee tasan? Se vastaus, että se menee tasan, kun tehdään rohkeita uudistuksia ja saadaan työllisyyttä sitä kautta paranemaan ja veronmaksajia tähän maahan lisää, on sellainen, ed. Ala-Nissilä, mikä tupailloissa ehkä pätee, mutta kun nyt käydään vakavaa keskustelua, niin ei kannattaisi keskustelua jättää ihan tälle tasolle.

Mitä tulee hallituksen ohjelmaan, niin hallitus ei todellakaan sitoudu pelkästään selvittämään kannustinongelmia, vaan hallitus ohjelmassaan selkeästi linjaa tuloverotuksen alentamisen, selkeästi linjaa ansiotulovähennyksen kohentamisen, joka nimenomaan pienituloisten tuloverotusta keventää, ja selkeästi asettaa tavoitteet myös kannustinongelmien ratkaisemiselle jopa niin, että aikataulustakin on hallitusohjelmassa sovittu niin, että pyritään siihen, että esitykset siltä osin, että työnteko aina kannattaisi, saataisiin eduskuntaan jo ensi kevätistuntokauden aikana. Tässä suhteessa meidän on täältä eduskunnasta hallitukseen päin paineita jatkuvasti laitettava, koska nämä ovat hyvin vaikeita kysymyk-

siä, mutta niissä on hallituksen ohjelmansa mukaisesti ja aikataulussa pystyttävä etenemään.

P u h e m i e s : Muistutan, että vastauspuheenvuoron pyytäminen tapahtuu pääsääntöisesti niin, että noudetaan seisaalleen ja ääneen lausutaan ”vastauspuheenvuoro”. Nyt vastauspuheenvuoroa ovat pyytäneet edustajat Puisto, Stenius-Kaukonen, Ala-Nissilä ja Jaakonsaari.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta se, kuten ed. Ala-Nissilä siteerasi johtaja Vanhalan puhetta, että meidän suurin sosiaalinen ongelmamme on työttömyys, ja on selvää, että kannustinloukkuja poistamalla ja tuloverotusta keventämällä on suuntaus kohti työllistymistä.

Mutta haluaisin ed. Zyskowitzille muistuttaa, että hallitusohjelmaan kirjattu veroalennus ei ole kuitenkaan automaatti, joka tehtäisiin julkisen sektorin palveluja heikentämällä. Tämän on selkeästi myös pääministeri tuonut julki. On kirjattu, että veroalennus on suhdanteista riippuvainen. Meillä ei leikata julkista sektoria antamalla veroalennuksia parempiosaisille.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä yrittää koko ajan tuoda sellaisia ongelmia pöytään, joita vielä ei ole päästy ratkaisemaan. Hallituksen toimenpiteet eivät vielä ole päässeet vaikuttamaan, ja tietysti, kun vasemmistoliitto on tässä mukana, niin me toivomme, että todella kannustetaan ihmisiä työhön silloin, kun työtä on tarjolla ja työkykyä on jäljellä. Silloin annetaan ensisijaisesti työpaikka eikä tehdä niin kuin johtaja Viinaselle, jolle annetaan 10 miljoonan markan eläke. (Ed. Pekkarinen: Oletteko te samassa hallituksessa vai ette?) Kyllä varmasti hänellä on työkykyä jäljellä ja työtäkin hänelle olisi saatavilla, mutta nyt on tehty tällainen ratkaisu.

Tämä vie pohjan pois kaikilta niiltä puheilta, joita täällä jo on pidetty, että heikennetään etuuksia: Jos ihminen menettää työpaikkansa, hänelle ei voi antaa eläkettä, vaan pitää antaa työtä, ja jos ei työ kelpaa, niin sitten pitää ottaa sosiaaliturvaetuudet pois. Minä toivon, että niin keskustan kuin erityisesti kokoomuksenkin edustajat ovat johdonmukaisia siinä, että me todella pyrimme kannustamaan työhön silloin, kun työtä on tarjolla ja työkykyä jäljellä, mutta niille ihmisille, joilla työtä ei ole eikä ole todellakaan saatavissa, turvataan eläke. Tässä tapauksessa puhumme tietysti työttömyyseläkeputken

jatkamisesta. Se tulee nyt aivan uuteen valoon esimerkiksi johtaja Viinasen eläkepäätöksen jälkeen.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Zyskoviczille voisi ensin todeta, että kokoomus on nyt ollut 16 vuotta hallituksessa. Teillä on ollut valtiovarainministeriö hallussa hyvin pitkän aikaa ... (Ed. Zyskovicz: Ei ole niin pitkään!) Onko se 12? Alkaa tuntua pitkältä, kun ei ala tulla tuloksia.

Mielestäni tässä ollaan perimmäisten kysymysten äärellä. Sitä ennen kyllä yhdyin ed. Stenius-Kaukosen ihmettelyyn siitä, miten johtaja Viinaselle voidaan tällaisia eläkkeitä antaa. Sehän ei ole missään linjassa minkään politiikan kanssa. (Ed. Kokkonen: Miten se liittyy pankkivaltuuston kertomukseen?)

Mutta tässä ollaan perimmäisten kysymysten äärellä juuri siinä mielessä, että keskustan linja on juuri se, että me tarvitsemme kannustavuutta, me tarvitsemme lisää työpaikkoja, lisää yrityksiä, mutta samalla me tarvitsemme tässä yhteiskunnassa vahvan valtion, joka pitää ihmisten perusturvasta ja peruspalveluista huolta. Tämä on tavallaan tämmöistä kolmatta tietä, mitä politiikkaan tänä päivänä pitää hakea.

Väitän, että totta kai tarvitaan jatkuvaa tapasäästämistä valtiontaloudessa. Tämmöinen kaavamainen leikkauslinja, joka vaarantaa peruspalvelut, ei ole minusta oikea tavoite, (Ed. Puisto: Mikä on!) vaan tarvitaan lisää työllisiä, tarvitaan lisää yrityksiä, tarvitaan lisää veronmaksajia. Samalla, kun hyvinvointiyhteiskunnan pohja ... (Ed. Zyskovicz: Eläköön tupailta!) Viittaamaan juuri pääjohtaja Vanhalan lausuntoon, että työllisyyden parantaminen liittyy keskeisesti hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen turvaamiseen. Parempi työllisyys ja lisää yrityksiä ovat paras tae turvata hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus. Tästä on kysymys.

Puhemies: Tässä vaiheessa myönnän vastauspuheenvuorot edellisiin vastauspuheenvuoroihin, jotka ovat koskeneet eduskunnan pankkivaltuuston kertomusta mutta myös muuta, edustajille Jaakonsaari ja Zyskovicz, minkä jälkeen siirrymme puhujalistaan.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdessä asiassa tämä eduskunta voisi tehdä parannuksen edelliseen eduskuntaan verrattuna ja helpottaa julkista keskustelua sen suhteen, että aina kun joku vaatii raken-

teellisiä uudistuksia, kertoisi, mitä hän itse sillä tarkoittaa, koska me emme pääse eteenpäin näitä fraaseja hokemalla. Minusta ainakin sosiaalidemokraatit tarkoittavat rakenteellisella uudistuksella sen linjan jatkamista, mitä on toteutettu onnistuneesti, että verotusta kevennetään, vero-kiilaa kavennetaan, työelämää uudistetaan sivistyneesti, niin että paikallista sopimista lisätään työehtosopimusten puitteissa, elämänikuisen oppimisen edellytyksiä parannetaan entistä käytännönläheisemmiksi, innovatiivisuutta, tutkimusta, koulutusta jne. Nämä ovat tärkeitä rakenteellisia uudistuksia, joista on jo muuten näyttöä: Suomeen syntyy erittäin paljon työpaikkoja ja työttömyys alenee.

Keskusta ottaa jatkuvasti Hollannin esimerkiksi mallimaana. Hollannissa esimerkiksi työttömyyttä on alennettu sillä tavalla, että yli 56-vuotiaita ei edes kortistoida työttömiksi työnhakijoiksi. Siellä on tehty eläkejärjestelmiä. Meillä suunta on toisenlainen ja paljon kunnianhimoisempi. Hollannissa ei ole ollut sellaista rankkaa lamaa kuin Suomessa 90-luvun alussa, mutta Hollannistakin me haluamme ottaa esimerkkiä.

Todellakin ed. Ala-Nissilä on suurin piirtein 30 kertaa sanonut "rakenteelliset uudistukset" mutta ei yhtään kertaa, mitä hän niillä tarkoittaa. Enää ei käy työreformi, nyt täytyy mennä vähän syvemmälle asioissa.

Ed. Zyskovicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Puistolle ensinnäkin vastaan, että hallitus on ohjelmassaan varautunut 10–11 miljardin markan suuruisiin tuloverotuksen alennuksiin, ja ainakin kokoomus tulee hallituksessa pitämään huolen siitä, että vähintään tämän suuruiset tuloveron alennukset tullaan alkaneella hallituskaudella toteuttamaan. (Ed. Puisto: Riippumatta suhdanteista? Pääministerin lausunnon vastainen kantta!)

Mitä tulee kaavamaisiin säästöihin, perusturvaan ja peruspalveluihin kohdistuviin säästöihin, joita ansiokkaasti sekä edustajat Ala-Nissilä että Puisto ovat vastustaneet, kerron uutisena, että kukaan ei ole sellaisia esittänyt.

Ed. Ala-Nissilälle totean, kun hän sanoi, missä ovat tulokset, kokoomus on ollut niin paljon hallituksessa: Tulokset ovat siinä, että esimerkiksi koko viime vaalikausi tuloverotusta alennettiin. Tulokset ovat siinä, että viime vaalikaudella ensimmäisen kerran puututtiin kannustinongelmiin. Silloin, kun keskusta on ollut hallituksessa,

kannustinongelmiin ei ole ensimmäistäkään kertaa puututtu, jne.

Mitä tulee ed. Jaakonsaaren puheenvuoroon, yhdyn siihen, että kun puhutaan rakenteellisista uudistuksista, on hyvä kertoa, mitä ne ovat. Kerro kokoomuksen osalta, että ne tarkoittavat ennen kaikkea työn hinnassa olevan veron osuuden pienentämistä eli verokiilan kaventamista. Ne tarkoittavat sellaisia kannustinuudistuksia, joilla työnteke tulee aina kannattavaksi, ja ne tarkoittavat työelämän uudistamista niin, että joustavuutta lisätään työelämässä. (Ed. Pekkarinen: Mitä hepreaa tämä sitten on?) Kun todetaan, mitä ed. Jaakonsaari sanoi ja mitä minä tässä sanon, nähdään, että ne eivät ole kovin kaukana toisistaan, eikä niiden tule ollakaan, koska olemme kyenneet yhdessä näistä sopimaan Lipposen hallituksen ohjelmassa.

Vielä lopuksi, arvoisa rouva puhemies, ed. Stenius-Kaukoselle vastaan, että pidän henkilökohtaisesti Fortumin johtajan Viinaseen saamaa olisiko se nyt kultaista laskuvarjoa hyvin yllättävänä ratkaisuna. Totean, että Suomi on ollut kohtuuden yhteiskunta myös, mitä tulee ylimmän johdon etuisuuksiin. Toivoisin, että se olisi sellainen myös jatkossa.

Ed. I. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Koko-naistaloudellinen kehityskuva Suomessa siltä osin, joka on nyt eduskunnan arvioitavana viime toimintavuoden merkeissä pankkivaltuuston kertomuksena vuodelta 1998, on Suomen tapauksessa ollut varsin myönteinen. Tuotannon kasvuhan oli aikaisempien vuosien kaltaisella tavalla kansallisesti arvioituna poikkeuksellisen nopeaa, joskin tuo kasvuvauhti hidastui vuoden loppua kohti kuljettaessa ennen muuta kansainvälisen talouskriisin vaikutuksista.

Viennin kasvu oli alkuvuodesta voimakasta, mutta se osaltaan hiipui erityisesti Venäjän kriisin vaikutuksista johtuen. Viennin kasvun laantuessa puolestaan kotimaisen kysynnän merkitys kasvuun vaikuttavana tekijänä korostui. Silloin yksityinen kulutus ja yksityiset investoinnit, ehkäpä eniten juuri rakennuspuolella, kasvoivat varsin nopeaa tahtia.

Kotimaisen kysynnän kasvun ansiosta työllisyys koheni viime vuoden aikana selkeästi. Työllisyyden kasvu oli noin 3 prosentin vauhtia. Huomionarvoista on kuitenkin samalla se, että työttömyyden alentuminen oli vähäisempää kuin uusien työpaikkojen syntyminen. Syynä tähän ovat tietysti kaksi asiaa: toisaalta työvoiman tarjonta kasvoi kaiken aikaa ja toisaalta myös toi-

menpidetyöllistäminen väheni volyymiltaan viime vuoden kuluessa. Silti myös työttömyys samanaikaisesti aleni.

Taloukskasvun painottuminen entistä enemmän kotimaiseen kysyntään hyödytti työllisyyden ohella myös tietysti julkista sektoria. Verotulojen kasvu oli vuoden aikana nopeaa ja koko julkinen talous kääntyi vuoden aikana rahoituslääkitykseksi. Yksityistämistulojen vuoksi valtiontalous saavutti rahoitustasapainon itse asiassa ensimmäisen kerran vuosikymmenen aikana vuoden 1990 jälkeen. Tämän seurauksena bruttokansantuotteeseen suhteutettu julkisen sektorin bruttovelka, Emu-velasta puhutaan, aleni nopeasti ja Suomen julkisen talouden tila oli selvästi parempi kuin useimmissa muissa Euroopan unionin jäsenmaissa.

Yleensä nopean kasvun ja supistuvan työttömyyden ajatellaan johtavan hintojen nousuvauhdin kiihtymiseen, inflaation paisumiseen. Vuoden 98 aikana näin ei kuitenkaan Suomen tapauksessa käynyt, vaan ripeästä kasvusta huolimatta inflaatio itse asiassa hidastui niin Suomessa kuin useimmissa muissakin teollisuusmaissa.

Keskeisenä syynä tähän muutokseen olivat tietysti ulkoiset tekijät: Aasian talouskriisin vuoksi alentuneet maailmanmarkkinahinnat ennen muuta. Tuo kriisihän alkoi syksyllä 97 ja puolestaan Venäjän vahva velkakriisi elokuussa 98. Yhdessä Latinalaisen Amerikan taantuman kanssa nämä kriisit ovat supistaneet kysyntää ja johtaneet vaikutukseen, joka merkitsee hintojen laskua maailmantaloudessa.

Vuoden 98 loppuun mennessä useimpien raaka-aineiden hinnat olivat alentuneet noin 50 prosenttia verrattuna vielä vuoden 97 alun tasoon. Hintojen ja kysynnän lasku ovat heijastuneet myös teollisuusmaihin. Teollisuuden tuottajahinnat olivat vuoden 98 aikana laskussa itse asiassa lähes kaikissa Oecd-maissa, näin muodoin myös Suomen tapauksessa.

Tuottajahintojen lasku johti inflaatiouhan poistumiseen ehkäpä ainakin toistaiseksi. Inflaatiopaineet vähenivät olennaisesti vuoden 98 aikana kaikissa teollisuusmaissa ja kuluttajahintojen nousuvauhti painui jopa alle 1 prosentin euroalueella. Myös pitkät korot alenivat samanaikaisesti.

Kriisien vuoksi ulkomaisen sijoituspääoman virta kääntyi kehittyviltä markkinoilta takaisin turvallisemmiksi koettuihin teollisuusmaihin, missä pitkät korot painuivat 4 prosentin tuntumaan. Samaan suuntaan vaikutti alkusyksystä 98 koettu yleismaailmallinen pörssikurssien selvä

lasku, joka tosin näytti jäävän ohimeneväksi ilmiöksi.

Aasian kriisin vaikutukset teollisuusmaiden talouteen ovat siten olleet kahden suuntaisia. Toisaalta kysynnän supistuminen heikentää teollisuusmaiden vientinäkymiä, sen tiedämme tänäkin päivänä. Toisaalta taas tästä aiheutunut hintojen lasku on parantanut eri teollisuusmaiden vaihtosuhdetta ja lisännyt niiden ostovoimaa. Saman suuntainen vaikutus on tietysti ollut myös korkotason laskulla.

Vuosi 98 jää historiaan viimeisenä vuotena, jolloin Suomen Pankki harjoitti itsenäistä rahapolitiikkaa. Käytännössä tosin rahapoliittista päätöksentekoa rajoitti vuonna 98 jo erittäin selvästi ja voimakkaasti Suomen jäsenyys ermissä, Euroopan valuuttakurssijärjestelmässä.

Alkuvuodesta 98 Suomen pohjainflaatio oli lähes 2 prosenttia ja talouden ylikuumenemisen riskiä pidettiin todellisenä vahvan talouskasvun takia. Tämän vuoksi Suomen Pankki nosti huutokauppakorkoaan, siis juuri tämän ylikuumenemisen riskin vuoksi, tosin vähäisessä määrin, mutta joka tapauksessa. Muutos johti lievään markkinakorkojenkin nousuun. Korkotaso säilyi silti lähellä muiden erm-maiden keskiarvoa.

Kun Suomen hyvä suhdannetilanne otetaan huomioon, rahapolitiikkaa voidaan viime vuoden osalta luonnehtia keveäksi. Toukokuussa 98 tehty päätös Rahaliiton jäsenmaista ja valuuttojen kiinnityskursseista vakautti euromaiden raha- ja valuuttamarkkinoita. Tämä heijastui myös meidän tapauksemme. Kesän aikana sekä pitkät että lyhyet markkinakorot alenivat selvästi.

Kun euroalueen kasvunäkymät syksyn aikana lievästi heikkenivät ja inflaatiopaineet edelleen vaimenivat, koronlaskuodotukset vahvistuivat puolestaan. Joulukuun alun kokouksessaan Ekp:n neuvosto sopikin kansallisten keskuspankkien ohjauskorkojen yhtenäistämistä ja laskemisesta 3 prosenttiin. Tämän mukaisesti Suomen Pankki yhdessä muiden euroalueen keskuspankkien kanssa alensi ohjauskorkoaan. Huutokauppakorko laskettiin 4 prosentista 3 prosenttiin joulukuun alussa. Samassa yhteydessä peruskorkoa laskettiin 4 prosentista 3,5 prosenttiin joulukuun puolivälistä lähtien.

Loppuvuonna rahapolitiikkaa siis lyhyesti sanottuna, toisin sanoin ilmaistuna, kevennettiin. Muutosta voi pitää perusteltuna sekä koko euroalueen että myös Suomen kannalta katsottuna. Alkuvuoden nopea talouskasvu oli hidastumassa, ja uhka talouden ylikuumenemisestä oli väis-

tynyt inflaation hidastumisen takia. Vaikka pörssikurssit ja asuntojen hinnat kohosivat selkeästi vuoden aikana, hälveni kuitenkin pelko talouden ylikuumenemisestä syksyllä, kun pörssikurssit puolestaan putosivat niin Suomessa kuin muuallakin.

Vuoden loppua kohti pörssikurssit nousivat uudelleen varsin korkealle tasolle, ennätystasollekin, mutta kehitystä meidän tapauksessamme hallitsi yhden osakkeen eli Nokian osakkeen voimakas arvonnousu. Suomen markka pysyi vakaana tuon vuoden aikana erm-järjestelmän puitteissa. Suhteellisen matalista koroista huolimatta Suomen markkaan kohdistui alkuvuodesta jonkin verran vahvistumisodotuksia, mutta ne vaimenivat viime vuoden loppupuolella.

Suomen Pankki tuki markan arvon vakautta omilla termiini-interventioillaan. Venäjän kriisin puhkeamisen yhteydessä useihin Euroopan reunavaluuttoihin, kuten myös Suomen markkaan, kohdistui heikkenemispaineita. Suomen sitoutuminen Emun kolmanteen vaiheeseen hillitsi tehokkaasti näitä paineita Suomen osalta, ja rahamarkkinat säilyivät näin muodoin vakaina.

Viennin kehitys oli suotuista viime vuoden aikana, vaikka kasvu hidastuikin loppuvuodesta. Kauppataseen ylijäämä kasvoi ennätysmäisen suureksi, 65 miljardiin markkaan. Edullinen viennin ja ulkomaankauppahintojen kehitys kohensi Suomen jo entuudestaan suurta vaihtotaseen ylijäämää, joka kohosi lähes 40 miljardiin markkaan. Lyhytten ja pitkien korkojen lasku ja taloudenpitäjien optimismi lisäsivät lisäksi luoton kysyntää.

Pankkien luottokanta kasvoi selvästi. Eniten lisääntyivät asuntoluotot, joitten määrä kasvoi pitkälti yli 10 prosenttia. Kaiken kaikkiaan markkamääräiset luotot kasvoivat noin 10 prosentilla muutoinkin. Yksittäisenä muutoksena luku on poikkeuksellisen suuri Suomessa, mutta kasvu asettuu ehkä luonnollisiin puitteisiinsa sen vuoksi, että oli varsin pitkäaikainen luottokannan supistuminen takana. Kaikkien luottojen kokonaismäärä oli vuoden 98 lopussa edelleen peräti 80 miljardia markkaa pienempi kuin vuonna 91, jolloin velkaantuneisuus oli huipussaan.

Huhti—toukokuun vaihteessa pidetyssä EU:n huippukokouksessa päätettiin Rahaliittoon ensimmäisessä vaiheessa liittyvistä maista. Samassa yhteydessä annettiin ennakoilmoitus kiinnitettävistä tulevan euroalueen valuuttojen kahdenvälisistä valuuttakursseista. Lopullisesti Emu-maitten väliset valuuttakurssit eli muuntokurssit vahvistettiin vuoden viimeisenä päivänä

myöskin markan osalta aiemmin jo sovittuun tasoon. Tämän vuoksi Emu-maitten kansalliset valuutat ovat nyt enää vain euron ilmentymiä.

Vuoden lopulla toteutui historiallinen muutos, kun Suomen Pankki Emun kolmannen vaiheen käynnistyessä liittyi osaksi Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Yhteiseen rahapolitiikkaan siirtymistä ennakoiden Emu-maitten lyhyet ohjauskorot oli yhtenäistetty jo muutamaa viikkoa aikaisemmin. Emu-maitten keskuspankit muodostavat yhdessä Ekp:n kanssa Euroopan keskuspankkijärjestelmän, joka toteuttaa yhteistä rahapolitiikkaa nyt kaikkien osalta. Euromaat eivät siten harjoita enää kansallista raha- eivätkä valuuttakurssipolitiikkaa.

Euroalueen rahapolitiikasta päättävä Euroopan keskuspankki on maailman riippumattomin ja maailman itsenäisin keskuspankki. Se ilmoittaa yli kaiken olevaksi tavoitteekseen hintavakauden turvaamisen Euroopassa. Myöskin muita tavoitteita Euroopan keskuspankki voi edistää ehdolla, että ne eivät vaaranna hintavakaustavoitteen toteuttamista.

Euroopan keskuspankki on itse tulkinnut hintavakauden siten, että se pyrkii pitämään euroalueen keskimääräisen inflaatiiovauhdin korkeintaan 2 prosentin suuruisena. Se pyrkii tähän tavoitteeseen tietysti rahamäärätavoitettaan säätelämällä, ja tämän tavoitteen mukaan rahan määrä ei saa kasvaa euroalueella enempää kuin korkeintaan 4,5 prosenttia vuositasolla. Ekp:llä ei ole omaa valuuttakurssitavoitetta, vaan euro on kelluva valuutta suhteessa muihin maailman valuuttoihin. Tämä on käytännössä ainoa mahdollisuus, koska suurten maailmanvaluuttojen arvoja on mahdotonta sitoa tiukasti toinen toisiinsa. Toisaalta euron ulkoisen arvon merkitys ei ole euroalueen suuren koon vuoksi hintavakauden kannalta keskeinen tekijä.

Ekp:n rahapolitiittinen sääntö on periaatteessa varsin yksinkertainen. Jos täällä, siis euroalueella, inflaatio uhkaa pysyvästi kiihtyä yli 2 prosentin, nostaa Euroopan keskuspankki lyhyitä ohjauskorkojaan, jos korkojen nousun ajatellaan supistavan vähitellen kysyntää ja vähentävän hintapainetta tätä kautta. Jos inflaatio taas on hidas tai aleneva suunnaltaan ja jos taloudessa on käyttämätöntä kapasiteettia, voi Ekp laskea ohjauskorkojaan vastaavalla tavalla. Näinhän itse asiassa tapahtui viime vuoden joulukuussa, kun euroalueen korot alenivat 3 prosenttiin, ja uudelleen tämän vuoden huhtikuussa, jolloin Ekp useimmille yllätykseksi laski koron jopa 2,5 prosenttiin.

Ekp:n omien kannanottojen mukaan sen korkepolitiikkaan vaikuttaa ainoastaan näkemys inflaatiopaineesta. Käytännössä Ekp joutuu kuitenkin tekemään arvioita myös euromaitten tuotantopotentiaalista ja rakenteellisesta työttömyydestä.

Eräät Ekp:n edustajat ovat julkisuudessa todenneet, että Euroopan työttömyys on rakenteellinen ongelma, johon rahapolitiikalla ei voida vaikuttaa. Varsinaisia arvioita ei ole kuitenkaan päästetty julkisuuteen, ja meidän on toistaiseksi tyydyttävä Keskuspankin omaan ilmoitukseen siitä, että se on valmis seuraamaan erilaisia talousindikaattoreita. Ekp:n toiminnan ymmärtämisen ja arvioinnin kannalta ongelmallinen on se seikka, että Euroopan keskuspankki on erittäin suljettu. Ekp:n neuvoston pöytäkirjatkin pysyvät salaisina, toisin kuin monissa muissa keskuspankeissa, Ekp:n tapauksessa jopa 30 vuotta.

Toimiessaan koko euroalueen keskuspankkina Ekp joutuu perustamaan päätöksensä keskimääräisten tunnuslukujen kehityksille. Tällöin ratkaiseva merkitys Ekp:n rahapolitiittisessa päätöksenteossa on väistämättä suurten jäsenmaitten talouskehityksellä, Ranskan ja Saksan ennen muuta. Aiemman kokemuksen valossa on mahdollista, että pienempien euroalueen maitten talouskehitys tietysti voi poiketa paljonkin suurten maitten kehityslinjoista. Tällöin voi käydä niin, että Ekp:n rahapolitiikka on joko liian kireää tai liian keveää yksittäisten jäsenmaitten kannalta. Esimerkiksi tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että Ekp:n rahapolitiikka on liian keveää erittäin nopeasti kasvavan Irlannin talouden kannalta asiaa arvioiden. Irlannin painoarvo on kuitenkin niin olemattoman pieni, ettei sen erityispiirteitä huomioida kovastikaan Ekp:n päätöksenteossa.

Suomi on samantapaisessa asemassa suhteessa Ekp:hen. Siksi onkin tärkeää meille suomalaisille täällä, kuinka hyvin yhteinen rahapolitiikka sopii Suomelle ja millaista talouspolitiikkaa se Suomelta edellyttää. Tässä suhteessa eduskunnan on aihetta ottaa näihin asioihin varsin vahvasti kantaa. Keveän rahapolitiikan linja ei tällä hetkellä aiheuta ongelmia Suomelle. Vuodesta 94 asti jatkunut nopea talouskasvu näyttää tällä hetkellä hidastumisen merkkejä. Merkittäviä hintapaineita ei ole havaittavissa. Suomen inflaatio on hyvin lähellä euromaitten keskimääräistä inflaatiota. Korkean työttömyyden ja suuren julkisen velan vuoksi alhaiset korot ovat Suomelle nyt tervetulleita, vaikkakin on sanottava, että Ekp:n viimeinen koronlasku ei Suomen talouden

kannalta ollutkaan mitenkään meille välttämättömän päätös.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Muutama sana aivan Suomen Pankista ja tästä kertomuksesta, mutta jos puhemies vielä sallii, palaan äsken käytyyn keskusteluun, ed. Ala-Nissilän puheenvuoron virittämään keskusteluun, lähinnä niiltä osin, mitä ed. Zyskovicz omissa puheenvuoroissaan täällä sanoi. Ed. Ben Zyskovicz on taitava sanankääntäjä ja -vääntäjä. Hän jatkuvasti yrittää luoda sitä käsitystä ja kuvaa, että keskustan toimesta esitettäisiin miljardien veronkevennyksiä, sellaisia veronkevennyksiä, joiden kanssa yhtäaikaisesti keskusta esittää miljardien mittaisia uusia, nimenomaan uusia, menoeriä, valtion menojen lisäyksiä.

Varmemmaksi vakuudeksi ja ikään kuin kertaukseksi vielä lisäksi siihen, mitä ed. Ala-Nissilä jo sanoi, haluan muutamana seikan näiden väitteiden kumoamiseksi esittää. Oikeastaan sitä ennen lähden vielä liikkeelle siitä, mitä vaalikaudella tapahtui.

En enempää sano viime vaalikaudesta, mutta sen verran kuitenkin, että kun ed. Zyskovicz antaa ymmärtää, että viime vaalikaudella verotusta kevennettiin, niin kevennettiin. Minulla on tässä valtiovarainministeriön vero-osaston 23.4. kirjaama tilasto siitä, mitä verotuksessa tapahtui viime vaalikaudella 95—99. Paperi on tämän näköinen, hivenen sotkettu, mutta kuitenkin.

Tästä käy ilmi muun muassa, että 90 000 vuositulon kohdalla prosentuaalisesti — markkamääräisesti, totta kai, suurituloisesti saavat rukkasi suuremmat veronkevennykset kuin pienituloisemmat — kevennys oli 3,3 prosenttia. 350 000 markan kohdalla kevennys oli 3,8 prosenttiyksikköä. Väitteet siitä, että viime vaalikaudella olisi prosentuaalisesti jotenkin suosittu pieni- ja keskituloisia, eivät yksinkertaisesti pidä paikkaansa, mutta ne väitteet pitävät paikkansa, jotka sanovat, että verotuksen kevennyksen painopiste oli viime vaalikaudella selvästi suurituloisimmissa. Äsken kerrotun esimerkin valossa ne pitävät paikkansa. Kun vielä muistetaan, että leikkausten kärki puolestaan kyllä kohtautui pieni- ja keskituloisiin, siinä vähän saldoa siitä, mikä taakse jäi menneen neljän vuoden aikaan.

Mitä tulee väitteisiin siitä, miten keskusta valmistui alkaneelle vaalikaudelle, ihan pelkistäen: Keskustan näkemykset siitä, missä mitassa on verotusta vara keventää, olivat suurin piirtein

mitallisesti sitä samaa, mitä hallituspuolueiden hallitusratkaisussakin. Olivat vähän isompia kuin hallitusratkaisussa, siinä mihin hallitus päätyi, mutta saman suuruisia suurin piirtein, aika tarkkaan, mitä esimerkiksi sosialidemokraattinen puolue omissa vaalipapereissaan asiasta sanoi.

Mitä tulee taas tiettyihin asioihin, joissa keskusta on vaatinut oikeudenmukaisempaa linjoitusta, kun me näitä oikeudenmukaisempaa linjoitusta vaativia esityksiä olemme tehneet, ennen kaikkea ed. Zyskoviczin taipumuksena on aina väittää, että nämä vaatimuksemme merkitsevät miljardien menonlisäyksiä. Näille ed. Zyskoviczin väitteille vastineeksi muutama sana.

Kun keskusta vaatii tasapainoisempaa aluekehitystä, ei se merkitse sitä, että me vaatisimme lisää miljardeja aluekehitykseen. Valtion budjetissa eri tavoin alueellisesti kohdennettavissa olevia varoja sisäasiainministeriön selvityksen mukaan on lähes 38 miljardia markkaa. Jos halutaan, näiden miljardien puitteissa voidaan tasapainoisemman alueellisen kehityksen hyväksi tehdä paljon. Emme ole vaatimassa lisää rahaa vaan olemassa olevien voimavarojen allokointia niin, että niiden jäljiltä jää tasapainoisempi alueellinen kehitys. Se on se pääsanoma, mikä meillä on ollut ja on tästä edespäinkin. Se on seuraavaankin asiakohtaan hyvin liittyvää, kun puhutaan t&k-rahoituksesta. Myöskään näiden varojen jaoissa ei välttämättä suurista lisärahoituksista ole kysymys. Olemassa olevien voimavarojen oikeudenmukaisemmasta allokaatiosta, kohdentamisesta, on viime kädessä kysymys.

Toinen esimerkki liittyy siihen maailmaan, mistä ed. Ben Zyskovicz puhuu rakenteellisten uudistusten käsitteen alla. Hyvä on, olkoot ne rakenteellisia uudistuksia. Meidän mielestämme ne voivat niitä olla. Nyt tarkoitan nimenomaan yrityksille työllistämistä aiheutuvien erilaisten kustannusten taakan uudenlaista jakoa. Keskustan työreformiasiakirjan yksi keskeinen osa liittyy nimenomaan näihin toimiin, toimiin, joissa keskusta osoittaa niiden muutosten tarvetta, jotka muutokset tähtäävät parempaan työllisyyteen. Noilla muutoksilla keskusta nimenomaan haluaa pienten ja keskisuurten yritysten työllistämiskynnystä, ennen kaikkea työvaltaisten yritysten työllistämiskynnystä, madaltaa huomattavasti nykyisestään, mutta toisin kuin ed. Zyskovicz, jolta ei ole tullut yhtään esitystä siitä, millä tavalla kokoomus rahoittaisi nämä toimet, kun sekin vaatii suurin piirtein samaa. Minä en ole huomannut yhtään esitystä

niiksi toimiksi, joilla kokoomus on valmis nämä toimet rahoittamaan.

Mutta keskusta sanoo omissa papereissaan selvästi sen, että meidän mielestämme kun pieniltä ja keskisuurilta, ylipäänsä työvaltaisilta, yrityksiltä työllistämistäakkaa kevennetään, on pakko siitä taakasta merkittävä osa kohdentaa nimenomaan suurille pääomavaltaisille yrityksille, koska dynaamiset vaikutukset eivät yksin kompensoi sitä menetystä, mitä tämä kevennys, käytännössä toimiva kevennys, edellyttäisi pienien työvaltaisten yritysten työllistämistäakkaan. Tässä vähän sitä meidän sanomaamme, eikä tässäkään tarvita valtion budjettiin lisää välttämättä rahoja. Tässäkin on kysymys olemassa olevien voimavarojen allokoinnista oikeudenmukaisemalla tavalla.

Vielä kolmas ja viimeinen asia (Ed. I. Kanerva: Ei vaan pankkivaltuuston kertomuksesta!) — liittyy, pankkivaltuusmiesten puheenjohtaja, tähän asiaan — on eläkeasiat. Sanon siitä aivan lyhyesti sen, että taitetun indeksin ja eräiden muiden eläkeratkaisujenkin osalta keskusta on lähtenyt siitä, että nämä asiat ovat hoidettavissa ja hoidettava nimenomaan neutraalilla tavalla. Edellytykset siihen ovat olemassa, eikä tarvitse kajota eläkeläisten pussiin. Silloin on kysymys koko kansantalouden — kaikkien, myös meidän, jotka kartutamme omaa eläkepalkkaamme tällä hetkellä työssä ollen — osallistumisesta taakanjakoon tästä asiasta puheen ollen.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeisenä asiana vielä näihin eläkeasioihin liittyen kysymys siitä, miten hallitus on omissa eläkeratkaisuissaan menetellyt. Ed. Zyskiewicz sanoo, että hän ei pidä hyvänä sitä, miten erään valtionyhtiön erään nimeltä mainitsemattoman toimitusjohtajan osalta on menetelty. Minusta, jos minkä poliittisen ryhmän niin nimenomaan kokoomuksen aika olisi nyt tässä asiassa tulla julkisuuteen ja ottaa selvä poliittinen kannanotto, miten tämän tyyppisiin ratkaisuihin suhtaudutaan. Samalla sukunimellä kuin kyseenä oleva toimitusjohtaja esiintyvä merkittävä entinen valtiovarainministeri on vaatinut nimenomaan työeläkeputkien katkaisemista, eläkkeelle siirtymisen kynnyksen pidentämistä, siis eläkeiän korottamista, ja muutoinkin toimia, jotka merkitsevät nimenomaan markkojen pois ottamista eläkeläisiltä.

Samaan aikaan saman suvun suunnalla tapahtuu ihan toista. Henkilö, jota äsken oltiin ehdotamassa yhden yhtiön pääjohtajaksi, jääkin muutama päivä myöhemmin eläkkeelle kädenpuristuksella, joka hakee vertoja yhtiössä, joka

on valtionyhtiö, yhtiössä, jonka ratkaisujen suhteen, jos kellä, nimenomaan kokoomuksella on mahdollisuus käyttää valtaa ja valtuutusta ja aikaista sellaiset virheet, mitä on tehty.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee vielä hivenen tarkemmin rahapolitiikkaan, niin on aivan totta se, mitä ed. I. Kanerva puheenvuorossaan sanoi. Oikeastaan jo kertomusvuonna on käynyt niin, että itsenäisen, oman, selkeän rahapolitiikan harjoittamisen edellytykset ovat siirtyneet asteittain Suomesta nimenomaan Emun konteksteihin, Euroopan keskuspankkiin. Minulla ei siihen ole sen enempää aihetta todeta kuin sanoa, että oli todella niin, että erm-ratkaisun jälkeen kyllä kaikkien Emuun mukaan tulevien maiden keskuspankkien toiminta yhtäläistyi yllättävänkin nopeasti, yllättävän saman suuntaisesti. Sen rahapolitiikan jälki, minkä kaikki keskuspankit jälkeensä jättivät, Suomi mukaan lukien, nousi erittäin pitkälti Keskuspankin edeltäjän linjoituksia, ja tätä kautta valmius euroon siirtymiseksi oli kaikilla mailla yllättävänkin saman tasoinen ja samanlainen.

Ainoa, minkä haluan tässä yhteydessä ihan pöytäkirjoihinkin sanoa, liittyy siihen, miten kävi niille maille, jotka jäivät euron ulkopuolelle, jotka jäivät yhteisen keskuspankin ja yhteisen rahapolitiikan ulkopuolelle. Tämän sanon nimenomaan sen takia, että julkisuudessa Suomen erm-kytkennästä lähtien väitettiin, että ennen kaikkea Ruotsille, mokomalle, käy hirveän huonosti. Sen kaikki keskeiset talouden indikaattorit syöksyivät aivan huikesiin eroihin siihen nähden, mikä on Suomen kehitys.

Arvoisa puhemies! On ehkä muutama Ruotsin ja Suomen talouskehitystä kuvaava indikaattori syytä tässä vielä kertauksenomaisesti esille ottaa.

Kun Ruotsi jäi ulos, Suomi tuli mukaan Emuun, kun Ruotsin kruunu vielä devalvoitui idän myllerrysten seurauksena, monet arvelivat, että Ruotsissa viimeistään siinä vaiheessa inflaatio pääsee tavattomasti irti. Miten on käynyt? Ruotsin inflaatio on ajanut Suomen muutoinkin matalan inflaation alle. Ruotsissa inflaatio itse asiassa on tällä hetkellä olematon. Ruotsissa itse asiassa oltiin suorastaan deflaation puolella aika pitkäänkin, mikä sekään ei kyllä ole vaaraton juttu. Yhtä kaikki, inflaatio Ruotsissa, Emun ulkopuolelle jääneessä maassa, ei suinkaan päässyt irti.

Väitettiin, että pitkät korot sen jälkeen, kun Ruotsi jäi ulos ja Suomi tulee mukaan, erkaantuvat Suomen ja Ruotsin kohdalla. Miten on käynyt? Kun ennen erm-ratkaisua Ruotsin pitkät

korot olivat selvästi Suomen pitkiä korkoja korkeammalla, nyt Ruotsin pitkät korot ovat koko lailla tarkkaan samassa tasossa, mikä on Suomen pitkien korkojen taso. Se ennuste ei pitänyt paikkaansa, että Ruotsilla menee huikeasti huonommin.

Sanottiin, että vähintäänkin lyhyiden korkojen kohdalla käy sillä tavalla, että ainakin ne tulevat noudattamaan epävarmuudesta johtuen Ruotsin kohdalla korkeampaa tasoa kuin Suomen kohdalla. Ermiin liittymisen yhteydessä Ruotsin lyhyet korot olivat selvästi Suomen lyhyitä korkoja korkeammalla tasolla. Tällä hetkellä Ruotsissa lyhyet korot ovat Suomen lyhyitten korkojen kanssa suurin piirtein samalla tasolla.

Aivan viimeinen huomio liittyy vielä kiinteisiin bruttoinvestointeihin. Sanottiin, että kiinteät bruttoinvestoinnit Ruotsissa vähenevät, sieltä teollisuus pakenee. Pääkonttoreiden osalta osin näin on tapahtunutkin, mutta kun Ruotsi kiinteitten bruttoinvestointien osalta oli selvästi Suomen jäljessä erm-kytkennän yhteydessä, Ruotsin kiinteät bruttoinvestoinnit ovat ajaneet Suomen kiinteitten bruttoinvestointien ohi.

Arvoisa puhemies! Tässä muutama lisähuomio pankkivaltuuston puheenjohtajan ed. I. Kanervan minusta erittäin hyvään ja analyyttiseen puheenvuoroon, jonka hän esitti.

Ed. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun mietitään elämää Euroopan talous- ja rahaliiton oloissa, on selvää, että meillä on talouspolitiikan välineistä yksi elementti pois: Rahapolitiikka on poissa, ja jäljelle jää vain finanssipolitiikan ja työmarkkinapolitiikan keinot. Finanssipolitiikalle tullaan asettamaan erittäin kireitä vaateita. Toisaalta työmarkkinaratkaisujen tulee ilman muuta olla erittäin paljon yleistä talouspolitiikkaa ja toisaalta työllisyyttä tukevia.

Mitä tulee ed. Pekkarisen toteamukseen Suomen aluekehityksestä, haluan, rouva puhemies, vielä ottaa esiin vastikään tulleet tiedot, että viime vuonna 250 000 ihmistä, siis neljännesmiljoona ihmistä, muutti paikasta toiseen ja pääosin se tapahtui vastoin heidän omaa tahtoaan työn tai opiskelupaikan hakemisen vuoksi. Tämä osoittaa juuri sen, että me tarvitsemme vastavoimaksi voimakkaalle teknis-taloudelliselle kehitykselle ja keskittymistä korostavalle talouspolitiikalle vahvan aluepolitiikan. Esimerkkinä mainitsen, että esimerkiksi Saksa käyttää tänä päivänä aluepolitiikkaan 80 yksikköä, Suomi käyttää 20. Ei

tarvitse mennä kuin 10 vuotta taaksepäin, niin tilanne oli tasan: Suomi käytti suurin piirtein yhtä paljon kuin vanhat EU-maat aluepolitiikkaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Laukkanen, vastauspuheenvuoro ed. Pekkarisen puheenvuoroon!

Puhuja: Tämä oli ed. Pekkariselle vastauspuheenvuoro, koska hän käsitteli aluekehitystä, arvoisa puhemies, ja siksi halusin tämän merkittävyyttä omassa vastauspuheenvuorossani korostaa, joka liittyy, totta kai, myös käsillä olevaan pankkivaltuuston kertomukseen.

Puhemies: Ja joka oli jo varsinainen puheenvuoro.

Ed. M. Sälö: Arvoisa rouva puhemies! Suomen Pankki ja oma rahapolitiikka on historiaa. Euroopan keskuspankki synnytettyin kovalla kii-reellä, jolloin useita eri asioita jäi huomaamatta. Erityinen huomio on kiinnitettävä jatkossa Euroopan keskuspankin valuuttakurssipolitiikkaan ja yleensä Euroopan keskuspankin toimintaan.

Viime aikoina on kuulunut uutisia siitä, että Euroopan keskuspankin pääomista hyvin suuri osa on jo menetetty ja on todennäköistä, että jäsenvaltiot joutuvat laittamaan lisää rahaa keskuspankin pääomiin. Jos ja kun siellä Euroopan keskuspankissa on hyvin suljettu järjestelmä, on perusteltua kysyä, onko kuitenkin käytävä periaatteellinen keskustelu siitä, että Rahaliiton jäsenmaat saisivat parempaa tietoa siitä, mitä siinä talossa sisällä tehdään, koska eihän voida edellyttää, että vuodesta toiseen pumpataan pahimmoillaan sinne jatkuvasti uutta pääomaa saamatta vastausta, mihin se raha häviää.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksesta käydään nyt keskustelua. Se on toivottavasti sitä uutta aikaa, että pankkivaltuuston kertomusten kautta voimme käydä talous- ja rahapolitiikkaa keskustelua.

Suomesta ei tietenkään rahapolitiikka ole mihinkään hävinnyt. Suomella ei vain ole oma kansallista rahapolitiikkaa, vaan meillä noudatetaan Euroopan keskuspankin ja euroalueen rahapolitiikkaa. Tässä tulen siihen, mikä oli puheenvuorossani varsinainen sanoma; ed. Zyskovicz tuossa puuttui vähän epäolennaisuuksiin,

mutta sinällään tärkeisiin asioihin. Tarkoitin, että nyt korkoratkaisuissa on menty niin alas, että rahapolitiikassa liikkumavara on jo käytetty. Sen takia, kun näemme, että euroalueella on edelleen ongelmia, olisi hyvin tärkeätä nyt vastata talouspolitiikan muilla lohkoilla — finanssipolitiikassa, tulo- ja työmarkkinapolitiikassa — niihin haasteisiin, joita on olemassa.

Toinen asia on mielestäni luottoekspansio, joka Suomessakin on nyt vähän nostanut päätään. Täällä pankit kilpailevat markkinaosuuksista. Jälleen tehdään tarjouksia ihmisille, ottaa velkaa ja kuluttakaa. Meillä kasvu on 12 prosenttia tällä hetkellä. Se on ollut kasvussa. Irlannissa ja Portugalissa se on kuulemma 20—30 prosentin välillä, mikä on jo erittäin huolestuttava luku. Mielestäni tästä on syytä käydä julkista keskustelua, että euroalueella ei ajauduta niihin ongelmiin, joista Suomessa oli esimerkkejä 80-luvun lopulla.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Varmasti tämä keskustelu on tärkeätä ja pankkivaltuuston kertomuksen esitellyt puheenjohtaja, ed. I. Kanerva on käyttänyt tässä ihan hyvän puheenvuoron, esittänyt hyviä näkökohtia, mutta eräaseen asiaan haluaisin kiinnittää vielä huomiota. Aivan kuin ed. Ala-Nissilä toteaa kansallisen rahapolitiikan tilanteen tietenkin tulevana vuonna ja siitä eteenpäin, haluaisin viitata euron arvoon ja siihen, miten se heilahtelee ja muuttuu tällä hetkellä muihin valuuttoihin, lähinnä dollariin, nähden, ja siihen keskusteluun, joka on käyty siitä, kuinka paljon Jugoslaviassa riehuva sota tähän vaikuttaa. (Ed. Ala-Nissilä: Kyllä vaikuttaa!)

Samalla käydään keskustelua myös siitä, millä lailla tulevaisuudessa euroalueen ja Suomenkin talouteen mahdollinen jälleenrakentaminen vaikuttaa. On aika paradoksaalinen tilanne, että nyt jo käydään keskellä sotaa juuri tuostakin keskustelua. Mutta tämä vaikutus lienee, niin kuin ed. Ala-Nissilä vahvistaa, selkeä asia, ja haluaisin sen tässä tuoda esiin ja todeta, että tämä olisi ehkä yksi puheenvuoro myös sen puolesta, että sota ja pommitukset mahdollisimman nopeasti lopetettaisiin.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Se, miten eritahtinen taloudellinen kehitys Emu-maissa saattaa vaikuttaa euroon ja toisaalta pieniin maihin, on eräs riskitekijä, ja toisaalta Suomen taloudellisen kasvun osalta saattaa tulla myös notkahduksia. Yksi asia on jäänyt täällä vähemmäl-

le, ja se on nimenomaan hallitusohjelmaan asetettu valtiontalouden rakenteellisen rahoitusylijäämän tavoite.

Haluan kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että kun menokehitys on nytkin erittäin tiukka ja aiheuttaa perusturva- ynnä muissa suhteissa suuria ongelmia, niin on erittäin tuhoisa yhtälö, mikäli talouskasvu ei jatku niin korkealla tasolla kuin viime vuonna, jos niinistömäis-romanialaisella innolla pidetään kiinni tästä tavoitteesta. Sen takia haluan kiinnittää huomiota siihen, että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja työllisyyden tavoite edellyttää sitä, että valtiontalouden sinällään hyvä ylijäämätavoite ei saa merkitä sitä, että hallituksen talous- ja aluepoliittisia ja työllisyystavoitteita romutetaan.

Suomi on kilpailukyky selvityksen mukaan kaikkia muita Euroopan maita edellä tällä hetkellä. Me olemme kolmannella sijalla maailman laajuisessa vertailussa, ja vielä viisi vuotta sitten Ahon hallituksen aikana me olimme 19. sijalla. Tämä suotuista tilanne on hyödynnettävä koko maan, sen eri osien ja vaikeuksia kokeneiden ihmisten aseman parantamiseksi. Tämä on hyvin tärkeä periaate, jota täytyy pitää esillä vuotta pitemmällä tarkastelutavalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

2) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran toimintakertomus vuodelta 1998

Lähetekeskustelu
Kertomus K 2/1999 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Sitran toiminta on ollut kertomusvuonna varsin vilkasta, kuten tässä käsiteltävässä asiakirjassa todetaan. Haluaisin kiinnittää lähinnä kahteen asiakokonaisuuteen huomioni. Ensimmäinen on yritysrahoitus ja se toteamus, joka on sivulla 4, periaate, jonka mukaan julkista rahoitusta tulee käyttää siellä, missä markkinat eivät vielä toimi asianmukaisesti. Mielestäni tässä on lausuttu varsin keskeinen paitsi Sitran toimialaan kuuluva periaate myös aluepolitiikkaan käyttökelpoinen väline.

Toinen havaintoni, arvoisa puhemies, liittyy Sitran harjoittamaan tutkimustoimintaan sivulla 6. Tämä sivu osoittaa, että Sitra on selvästi lisännyt voimavarojaan tutkimuksen tehtäväalueilla ja myös tuotokset ovat myönteisiä. Erityisesti tietoyhteiskuntastrategiaan ja useampaan muuhunkin projektiin osoitetut varat ovat mielestäni oikeassa paikassa.

Lopuksi, puhemies, toteaisin, että kansanedustajat saavat varsin paljon luettavaa kirjallisuutta työnsä taustaksi, ja Sitra on esimerkiksi tänään lähettänyt varsin vahvan tietopaketin. Se on tasokasta, laadukasta kirjallisuutta ja uskon, että siitä on monelle meistä hyötyä tässä työssä.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Sitra on tehnyt hyvin merkittävää työtä osana kansallista innovaatiojärjestelmää. Esillä oleva toimintakertomus osoittaa sen monipuolisen otteen, jolla viime vuosina Suomen itsenäisyyden juhluvuoden rahasto on paneutunut suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen, edistämään Suomen taloudellista hyvinvointia painopisteenä pääomasijoitukset ja tätä kautta kannattavien ja menestyvien yritysten aikaansaaminen ja kehittäminen sekä toisaalta hankkeet, joilla tuotetaan tietoa erilaisiin yhteiskunnan edessä oleviin haasteisiin ja kehitetään uusia toimintamalleja. Tässä mielessä minusta olisi syytä ehkä enemmänkin tarkastella sitä, millä tavalla kansallista innovaatiojärjestelmää kehitetään, millä tavalla vahvistetaan Sitran asemaa edelläkävijänä ja ennen kaikkea uusien toimintamallien aikaansaajana.

Tässä suhteessa haluankin, arvoisa puhemies, oikeastaan kolmeen asiaan kiinnittää erityisesti huomiota. Meillä Suomessa on viime vuosina ollut varsin heikko kyky luoda uusia työpaikkoja, jos me vertailemme tätä asiaa kansainvälisesti. Esimerkiksi vuosina 1983–1996 Alankomaissa, Uudessa-Seelannissa ja Yhdysvalloissa työpaikat lisääntyivät yli 25 prosentilla ja meillä Suomessa vastaavana ajankohtana työpaikat vähenivät noin 12 prosentilla. Tämän vuoksi meidän pitäisikin nykyistä perusteellisemmin kiinnittää huomiota ei vain korkeaan teknologiaan, vaan kaikkineen niihin toimenpiteisiin, joilla voimme ratkaisevasti parantaa uuden työn syntymistä ja uusien toimintamallien rakentumista.

Tähän liittyy keskeisesti se näkökulma, että erityisesti maassamme pienten yritysten toiminta- ja työllistämisedellytykset ovat pullonkaula. Kun näemme sen tosiasian, että tulevan kansallisen menestyksen ratkaisevat pienyritykset ja niiden työllistämiskyky, minusta Sitran panos näi-

den pullonkaulatekijöiden selkeyttämiseen voisi olla tulevaisuudessa vielä nykyistä merkityksellisempi.

Nimittäin yhdellä osa-alueella, joka koskettaa nimenomaan riskirahoitusta, riskisijoitustoimintaa, Sitra on tehnyt hyvin merkittävää työtä muun muassa käynnistämällä alueellisen pääomasijoitustoiminnan. Millä tavalla tätä voidaan vauhdittaa, millä tavalla löytää uusia toimintamuotoja, jotka myötävaikuttavat siihen, että pienyritysten toimintaedellytykset, pienyritystoimintaa suosivat ratkaisut kaikkineen, vakiintuvat yhteiskunnassamme? Mielestäni Sitran johdolla voitaisiin käynnistää laajempi yrittäjyyden toimintaedellytyksiä ja omatoimisuuden edellytyksiä selvittävä tutkimusohjelma.

Toinen hyvin olennainen asia on tietoyhteiskuntakysymys, johon nimenomaan toimintakertomusvuonna on tartuttu hyvin merkittävästi ja nimenomaan niin, että tietoyhteiskuntaohjelman osana käynnistyy seitsemän kärkihanketta, jotka voivat myötävaikuttaa siihen, että tietoyhteiskunta laajentuu koko maata koskettavaksi, hyvinvointia edistäväksi toiminnaksi. Erityisesti kiinnitän huomiota siihen, että yhtenä kärkihankkekokonaisuutena on paikallinen tietoyhteiskunta ja se, mitä tämä merkitsee erilaisissa yhteisöissä ja millä tavalla eri toimijat ottavat tavallaan vastuun tämän perustuksen osalta, jonka Sitra on viime vuonna toteuttanut. Minusta tähän eri toimijatahojen yhteistyöhön ja perusselvitysten edelleenkehittämiseen meidän pitäisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Tämä Sitran vuosikertomus antaa erinomaisen mahdollisuuden arvioida Suomen menestyksen kulkuväliä. Siinä mielessä oli mielenkiintoista jo viime viikolla, kun keskustelu aloitettiin, kuulla ed. Laukkasen muutamia linjanvetoja.

Haluun korostaa, että menestykseen on päättävissä vain päättävällä, pitkäjänteisellä uurrastuksella, ja siihen me tarvitsemme Sitran kaltaisia mekanismeja, toimijoita, jotka uskaltavat ottaa vastuuta ja uskaltavat katsoa reippaasti tulevaisuuteen. On uskallettava ennen kilpailijoita poiketa tavanomaiselta, turvallisen tuntuiselta polulta. Tämä on sitä toimintaa, jota Suomessa pitäisi enemmänkin harjoittaa.

Sekä yksilön, yhteisön että yhteiskunnankin näkökulmasta tämä merkitsee määrätietoista panostamista tietenkin osaamiseen, mutta on myös tehtävä strategisia valintoja. Tutkimus- ja kehitystoiminnan olemme jo valinneet Suomen

menestyksen kulmakiveksi. Elinikäisen oppimisen kansallista strategiaa muutamme käytännön toiminnaksi niin koulutusjärjestelmässämme kuin työelämässämme. Sitra omalta osaltaan voi hyvinkin olla vielä huomattavasti tähänastista enemmän dokumentoimassa elinikäisen oppimisen hyviä käytäntöjä ja tätä kautta edistämässä suomalaista tulevaisuutta.

Nyt on mielestäni myös sekä uskallettava että osattava puuttua osaamisemme perustaan: On uudistettava henkistä ilmapiiiriämme ja toimintatapojamme. Vain näin voimme varmistaa, että suomalainen tietoyhteiskuntakehitys rakentuu riittävälle laajalle kansalliselle perustalle.

Mitä sitten tapahtuu kahden seuraavan vuosikymmenen aikana? Erityisen keskeisessä roolissa ovat innovaatiot. Näkemykseni mukaisesti korostan, että tietoyhteiskunta on laaja kehitysprosessi, jossa ei ole tiettyä alkua tai kynnystä, jonka jälkeen teollisuusyhteiskunta lakkaisi olemasta ja uusi jälkiteollinen tietoyhteiskunta alkaisi. Pikemminkin me olemme selkeästi matkalla tietoyhteiskunnan kautta osaamisen ja ymmärryksen yhteiskuntaan.

On selkeästi tunnistettavissa joukko kehitystrendejä, prosesseja, jotka muuttavat teollisen yhteiskunnan luonnetta. Tiedon ja osaamisen merkitys kasvaa, tieto- ja tietoliikenneteknologia muuttavat ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä yritysten tapaa järjestää toimintaansa niin sisäisesti kuin suhteessa muihin yrityksiin ja muihin toimijoihin. Tässä mielessä oli erinomaisen hyvä myös kuulla ed. Karjulan äskeinen linjaus siitä, mikä on oleellista hänen mielestään, kun me etemme kohti verkostojen Suomea.

Ed. Laukkanen antoi viime viikolla, kun tämä keskustelu Sitrasta aloitettiin, mielestäni kyllä vahvan tukensa Lipposen hallituksen tietoyhteiskuntalinjauksille. Kaksi esimerkkiä hänen puheestaan. Hän totesi: "Paluuta sellaiseen vanhakantaiseen aluepolitiikkaan, josta keskustaa on syytetty, ei tietenkään ole. On luotava uutta. Sitran hankkeet ovat hyvää esimerkkiä siitä, mitä se uusi on." Näin ed. Laukkanen, ja tietenkin tähän on helppo yhtyä. Keskustan vanhaan aluepolitiikkaan, keskustavetoiseen vanhaan aluepolitiikkaan, ei ole enää paluuta. (Ed. Pekkarinen: Mitä puhuja tarkoittaa?)

Todellinen tietoyhteiskunnan lisäarvo ed. Laukkasen mukaan syntyy niistä sisällöistä ja palveluista, joista käyttäjä on valmis maksamaan ja joista hän saa lisäarvoa. Näihinkin nimenomaan Lipposen hallituksen ohjelmassa on hyvin vahva panostus. Me siirrymme teknologiave-

toisesta tai teknologiapainotteisesta innovaatiopolitiikasta sosiaalisten, yhteiskunnallisten ja myös kulttuurillisten innovaatioiden politiikkaan, joiden kautta tämä tietoyhteiskunta tulee kaikkien suomalaisten jakamattomaksi henkiseksi omaisuudeksi.

Ed. Laukkanen päätti puheensa Sitran vuosikertomuksesta siihen, että on koko Suomen alueellisen kehittämisen kannalta tavattoman merkittäviä hankkeita, joiden myötä Sitran resurssit ja näiden hankkeiden loppuun saattaminen tulee turvata. Kysyn ed. Laukkaselta: Mitä hän tällä Sitran resurssien turvaamisella tarkoittaa? Kansanedustajien, muidenkin kuin ed. Laukkasen, varmasti kannattaa paneutua ed. Laukkasen esimerkin mukaisella tavalla tähän vuosikertomukseen aika syvällisesti. Jos täältä ottaa muutamia lukuja, niin nämä luvut osoittavat, että nimenomaan Sitralla itsellään hyvin vankan ammattitaitoisen politiikan seurauksena on nyt käytettävissä ne resurssit, joilla tulevaisuuteen voidaan mennä.

Jos vuosikertomuksesta katsoo Sitran sijoitusomaisuutta, niin sen kokonaislaajuus on liki 1,7 miljardia markkaa. Tähän tietenkin pitää lisätä vielä Sitran osakkeiden ja osuuksien hankintamenon ja markkina-arvon välinen erotus, joka on noin 1,4 miljardia markkaa, eli siis kaiken kaikkiaan 3 miljardin markan sijoitusomaisuus. Tämä on mielestäni osoitus vähintään hyvästä ja tuloksia tuottaneesta taloudenhoidosta ja sijoitustoiminnasta, jota Sitra kiistatta tulee varmaan jatkamaan.

Tämä menneinä vuosina tehty hyvä sijoituspolitiikka mahdollistaa täysin sen, että Sitra itse turvaa oman taloudellisen tulevaisuutensa. Meidän eduskuntana, kun Sitra siis on eduskunnan alainen laitos, tulee esittää näkemyksemme siitä, mikä Sitran roolissa on olennaista, mitä me edellytämme Sitran tekevän lähivuosina. Meidän on luotettava tähän tässä keskustelussa vaikuttaa.

Vastaan itse, että me edellytämme huolellista asiantuntevaa, mutta myös innovatiivista taloudenhoitoa ja sijoitustoimintaa. Korostan, että Sitran toimintaan kuuluvat keskeisinä periaatteina innovatiivisuus ja tulevaisuuden ennakointi. Tähän linjaukseeni kuuluu ehdottomasti myös Sitralle kuuluva vahva rooli tieto- ja osaamisyhteiskunnan edellytysten luojana ja edelläkävijänä.

Sitra on todella viime vuosina käynnistänyt merkittävästi omaa sijoitustoimintaa. Sitran tekemät rahasto-operaatiot luovat sellaista perustaa, jolta me voimme odottaa hyviä tuloksia.

Mutta on myös selkeästi nähtävä, että osa noista tuloksista tulee vasta toivottavasti kymmenien vuosien kuluttua, eli Sitralle pitää antaa oikeus ja jopa velvollisuus tehdä investointeja, joiden tuotto-odotukset eivät ajoitu lähivuosille.

Edelleen merkittävää tässä Sitran toiminnassa on, että Sitra on mukana viidessä teknologian siirtoyhtiössä. Noita siirtoyhtiöitä olisi ollut hyvä analysoida myös perusteellisemmin tässä vuosikertomuksessa, koska oleellista useinkaan ei ole se, että tehdään uutta teknologista tutkimus- ja kehitystyötä, vaan todella oleellista on se, että tieto leviää ja muiden tekemän tutkimustoiminnan tulokset otetaan aktiivisesti käyttöön.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä korostaa, että tämän sijoitustoiminnan ja teknologian siirron edistämisen lisäksi Sitra tekee hyvin merkittävää monitieteellistä tutkimusta suomalaisen päätöksenteon ja myös keskustelun pohjaksi ja virittämiseksi. Tätä erinomaisella tavalla kuvaa tietostrategiatyö, jota Sitra viime vuonna merkittävästi on tehnyt ja joka huipentui joulukuussa siihen, että Sitra luovutti raporttinsa suomalaisen tietoyhteiskunnan strategisista linjauksista pääministeri Lipposelle. Tuon ohjelman, strategian, täytäntöönpano tietenkin on nyt koko suomalaisen yhteiskunnan haaste, ja sitä meidän kannattaa täällä eduskunnassakin jatkuvasti seurata ja kriittisesti olla valmis katsomaan ja nostamaan esille niitä käytännöllisiä toimenpiteitä, joilla tuloksiin päästään.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ihan kernaasti voin aika monessa olla samaa mieltä kuin ed. Markkula edellä analysoidessaan sitä, mitä Sitra on, mitkä ovat sen vahvuudet. Kuitenkin aloitan parista sellaisesta huomiosta, joissa en nyt ehkä aivan välttämättä ole ihan ehdottomasti samaa mieltä ed. Markkulan kanssa. Kysymys on niistä resursseista, joilla Sitra toimii. Minä haluan palauttaa mieleen sen, että on totta se, mitä ed. Markkula täällä äsken sanoi. Nämä seikat löytyvät Sitran taseista varmasti. En ole tarkistanut niitä mutta minun on helppo uskoa, mitä ed. Markkula äsken tuossa sanoi.

Kannattaa toisaalta muistaa, että valtion budjetin kautta suorat panostukset Sitraan ovat kuitenkin jääneet viime vuosina lähes olemattomiksi. Jos oikein muistan, niin muutamana viime vuonna nämä panostukset ovat olleet noin 10 miljoonaa markkaa vuodessa. Vielä vuosikymmenen alkupuolella kysymys oli huomattavasti paljon suuremmista summista. Ne loivat niitä

resursseja, niitä voimavaroja, joiden turvin Sitra hyvällä asiantuntemuksella ja osaamisellaan käynnisti ne viisaat toimet, mihin ryhtyi, ja jotka toimet ovat nyt tuottaneet sitten hyvää tulosta, niin kuin ed. Markkula edellä sanoi.

Edelleen voi ihan rehellisesti sanoa, että toki aika paljon hyvää tuuriakin on ollut. Valtio taannoin luovutti Sitralle omia Nokian osakkeitaan vaiheessa, jolloinka eduskunnan puhemiehen kanssa taidettiin olla toisissa tehtävissä, ja muun muassa nämä toimet tulivat merkinneeksi vuosien kuluessa tavattoman tavattoman suurta merkitystä Sitran toiminnassa ja myöskin Sitran taseessa.

Minun henkilökohtainen käsitykseni on, että voisi ajatella kuitenkin niin, että valtiolta suhteessa nimenomaan Tekesiin, VTT:hen, Akatemiaan, eräisiin tutkimuslaitoksiin, mihin se laittaa yhteensä tällä hetkellä noin 6 miljardia markkaa rahaa, hivenen vajaa 6 miljardia markkaa Tekesin oman selvityksen mukaan, voisi tätä prioriteerausta jonkin verran arvioida uudelleen ja katsoa, josko valtio voisi lisätä myös suoria avustuksia Sitraan, tai ei niiden tarvitse olla välttämättä avustuksia ja se muoto voi olla myöskin ihan muuta, joilla toimilla valtio omaa panostustaan Sitran suuntaan voisi lisätä siitä 10 miljoonan vauhdista, mitä nyt ainakin viimeiset kaksi vuotta — kenties kolme vuottakin, mutta ainakin viimeiset kaksi vuotta muistini mukaan — on kulkenut. Siinä määrin onnistuneita ovat olleet ne toiminnot, sekä sijoitusrahastotoiminnot että uusimuotoiset avaukset, joita viime vuosien aikana on aloitettu, ne avaukset, jotka tähtäävät siihen, että Sitra on mukana omalla siemenrahoituksellaan viemässä niitä tutkimuksen tuottamia innovaatioita siihen vaiheeseen, että niistä voisi nousta ennen pitkää yrityksiä.

Tähän on viime vuosina alettu panostaa, ja ne rahat ovat varmasti tuottamassa. Kovin paljon niistä vielä näyttöjä ei ole. Jonkin verran näyttöjäkin on, mutta jo ensimmäiset näytöt kertovat siitä, että tämä on ollut perin viisaasta politiikkaa.

Nimenomaan näihin kasvuyrityksiinkin sijoittaminen, toinen osa näistä uusista toimista, myöskin se toiminta, on tuottanut hyvää tulosta, ja myös Sitra on hankkinut sellaista osaamista, jota varmasti Suomessa tarvitaan ihan muuallakin kuin Sitrassa ja jota tavallaan Sitran kautta ihan elinkeinoelämä laajemminkin voi sieltä saada.

Siis lyhyesti sanottuna vielä tämä ydin tähänastisesta: Minun sanomani on, että olisi suotavaa mielestäni, että valtiolta voisi tarkistaa sen

t&k-panostuksen puitteissa, mitä se rahaa käyttää t&k-tarkoituksiin, ovatko suhteet oikein Sitran ja näiden muiden sijoituskohteiden välillä. Toivoisin, että Sitra voisi saada jonkin verran suuremman osuuden, tarvittaessa vaikka näiden muiden kustannuksella suuremman, kuin se tällä hetkellä saa.

Toinen huomio liittyy tähän keskusteluun, jonka ed. Laukkanen viime kerralla, kun tämä asia oli esillä, avasi ja johon nyt ed. Markkula omalta osaltaan tuli. Minusta on ilman muuta selvää, että myöskin uuden ajan alueellisen kehittämisen politiikassa osaamisella, tutkimuksella, teknologialla, näiden resurssien, näiden tietojen ja taitojen, tämän osaamisen viemisellä tasapuolisesti maan eri osiin on tavattoman suuri merkitys. Siinä, missä seinien rakentaminen yrityksille, jotka seiiniä tarvitsivat julkisella rahoituksella, oli perusteltua 20 vuotta sitten ja vielä 15 vuottakin sitten, niin siinä tietysti tässä ajassa radikaalisti ja ratkaisevasti tärkeämpi merkitys on juuri se, löytyykö alueelta osaamista, tietoa, taitoa, onko näiden eri alueiden tavallaan tällainen teknologistietämyspohja sellainen, että siitä voi viritä menestyksestä uutta yrittäjyyttä. Kyllä kaikki tämä on tavattoman tärkeää ja tavattoman ratkaisevaa.

Mutta, ed. Markkula, tämä ei voi merkitä sitä, ja siinä näköjään kokoomuksen ja keskustan näkemykset ovat pahasti ristiriidassa, että samaan aikaan kun lisätään voimavaroja, t&k-panosta, tuntuvasti ja on lisätty monien viime vuosien aikana, sellaista perusinfrastruktuurirahoitusta, sellaista palveluinfrastruktuurirahoitusta ja sellaista elinkeinotukea, joka on välttämätöntä ollut ja on tänä päivänäkin kehitysalueille, revitään alas kaiken aikaa kovalla kädellä. On ilman muuta selvää, että jos näin menetellään, että revitään näitä asioita alas, niin vaikka voitaisiinkin lisätä t&k-panosta näille heikommille alueille, se lopputulos on se, että alueelliset erot entisestään vain kasvavat, kun samaan aikaan vedetään menestyksen pohjaa näiltä alueilta pois. Ed. Markkula, juuri näinhän on tapahtunut. Historiallisen voimakkaalla ja nopealla tavalla Suomi tällä hetkellä jakaantuu kahtia, niin kuin kaikki tiedämme.

Tämän johdannon jälkeen tulen siihen, että alueellisen kehittämisen näkökulmasta t&k-rahoitus ja siinä Sitran osuus näyttäytyy mielestäni seuraavan näköiseltä. Ensinnäkin on jatkossakin pidettävä huolta siitä, että Suomen eri alueiden perusinfra — sillä tarkoitan tietoliikennettä, tiestöä ja muuta välttämätöntä perusinfra —

huolehditaan mahdollisimman tasapuolisesti maan eri osissa. Toiseksi on välttämätöntä, että jatkossakin huolehditaan palveluinfrastruktura. Sillä tarkoitan niitä elinkeinoelämän sijoittumisen kannalta välttämättömiä peruspalveluita, joita lähinnä tällä hetkellä valtion ja kuntien välisessä työnjaossa Suomessa tarjoavat nimenomaan kunnat. Kuntien selviytymisen eriarvoistuminen, jos sitä jatkuvasti tapahtuu, vie myös pohjan pois tasapainoiselta alueelliselta kehitykseltä. Tarvitaan myös siitä seikasta huolehtimista.

Mutta uudessa alueellisessa tasapainoisessa kehityksessä tarvitaan nyt myös sitten sitä, että t&k-rahoja kohdennetaan uudella tavalla, radikaalisti tasapainoisemmalla tavalla kuin ne tällä hetkellä jakaantuvat maan eri osiin. Nythän, niin kuin ed. Markkula varmaan tarkkaan tietää, tästä panostuksesta aivan ylivoimainen valtaosa, lähes puolet, menee pääkaupunkiseudulle. Kun mukaan luetaan Tampereen ja Turun seutu, ollaan hivenen yli 70 prosentissa. Oulun seutu saa vajaan 10 prosenttia. Kaikki muu Suomi yhteensä saa sitten sen muutaman prosentin, mitä siitä nyt tulee, mikä jää muun Suomen jaettavaksi kaiken kaikkienensa.

Tässä on saatava muutosta aikaiseksi, ja t&k-resursseja on voitava kohdentaa osaamiskeskukseen eri puolilla Suomea, niihin, joita siellä jo on. Ed. Markkula, kun sanotte, että keskusta on jotenkin vanhan politiikan ajaja, haluan muistuttaa teille, että nämä osaamiskeskukset ja se idea ylipäänsä synnyttiin Ahon hallituksen aikana eivätkä siitä asiasta vastuulliset päätöksentekijät olleet, ed. Markkula, kokoomuslaisia. En viitsi sanoa ääneen, mitä poliittista ryhmää he edustivat.

Tälle työlle, ed. Markkula, on nyt saatava aikaa. On saatava aikaan järjestelyjä, joilla osaamisen ja teknologisen perustan vahvistamista voidaan jatkaa ei vain suurimmissa keskuksissa, vaan siihen pitää löytyä seutukunnallisia sovelluksia, sellaisia seutukunnallisia sovelluksia, että Lieksan ja Nurmeksen taikka Kiteen seudullakin oleva innovaatiopohja voi saada julkisen vallan niiltä aika merkittävältä — vielä kertaalleen: 6 miljardiin markkaan nouseviltä — rahoituslähteiltä apua ja tukea niihin toimiin, mitä niidenkin seutujen, Joensuun ohella, elinkeinoelämän perusta välttämättä vaatii. Sattuneesta syystä juuri Pohjois-Karjala tuli tässä yhteydessä mieleen.

Tässä, arvoisa puhemies, minä toivon voimia ed. Markkulalle, että hän a) jaksaisi ylipäänsä ponnistella omassa ryhmässään näiden voimavarojen eli t&k-panoksen lisäämisen eikä sen kas-

vun pysäyttämisen puolesta, niin kuin hallitus esittää, ja b) että hänelle riittäisi ymmärtämystä, kun hänellä on asiantuntemusta kovasti, toimia tavalla, joka merkitsee näiden resurssien nykyistä tasapainoisempaa alueellista kohdentumista. Se on koko Suomen etu. Se on myöskin näiden keskittymien etu, jotka tällä hetkellä näistä ra- hoista leijonanosan saavat.

Ed. Sa a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kuulun niiden kansanedustajien joukkoon, jotka kannattavat sitä, että Sitran toimintaedellytykset turvataan.

Ed. Pekkarisen puheenvuoron osalta ikään kuin lohduttaakseni ja varmistaakseni sanon, että sillä budjetin kautta tulevalle rahoituksella Sitralle, luokkaa 10 miljoonaa vuodessa, ottaen huomioon Sitran taloudellisen tilanteen ja sen vahvan taseen ei ole, jos katsotaan ahtaasti vain ja ainoastaan taloudellisesta näkökulmasta, juurikaan merkitystä. Sen sijaan Sitran taseessa on muuta analysoitavaa. Esimerkiksi yksipuolisesti kovin vahva Nokian salkku painaa siellä siinä määrin, että on syytä nähdä asia laajemmin. Tässä mielessä totean vain, että se 10 miljoonaa ei rajoita Sitran toimintaa — se on marginaalierä — ja että Sitran talous on erittäin vahvassa ja iloksemme hyvässä kunnossa ja antaa mahdollisuuden toiminnan kehittämiseksi ja eteenpäinviemiselle.

Ed. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkariselle ensinnäkin lyhyesti toteaisin, että se, että esimerkiksi Tekesin tutkimus- ja kehitystoimintapanostuksesta todella merkittävä osa menee pääkaupunkiseudulle ja Uudellemaalle, yksinkertaisesti tietenkin johtuu siitä, että niillä koko valtakunnan kattavilla yhtenäisillä kriteereillä, joilla hankkeiden menestysmahdollisuuksia arvioidaan, täällä sijaitsevien yritysten, tutkimuslaitosten ja yliopistojen hankkeet ovat saaneet hyvät tulokset arvioinnista.

Kun ed. Pekkarinen vertaa tällä tavalla, että muu Suomi saa sitten jotain muuta, hän asettaa koko kysymyksen Tekesin osalta täysin väärin. Kriteerit ovat menestysmahdollisuudet, tutkimustoiminnan tuloksellisuus ja koetut onnistumisen edellytykset. Sen sijaan kun mietimme alueellista elinkeinokeskusten toimintaa, sieltä tapahtuvaa rahoitusta, EU:n ohjelmien rahoitusta tai osittain myös Sitran rahoitusmahdollisuuksia ja rahoituksen kohdentamista, näissä on erilaiset kriteerit. Tällöin on aivan selkeää, että aluekehi-

tystä pyritään vahvasti voimistamaan muun muassa kehittämällä sitä infrastruktuuria, jota alueella tarvitaan. Alueelliset innovaatiojärjestelmät, teknologinen ja yleensä alueellinen kehitys, teknologian siirto ja leviäminen ovat todella keskeisiä teknologian tutkimuksen ja toiminnan kohteita. Tälle luodaan kyllä kansallisesti kaikkialla edellytyksiä. Oleellista on nähdä, että Tekes ei toimi samoilla periaatteilla kuin muutamat muut toimijat. Jokaisella toimijalla on suomalaisessa kansallisessa innovaatiojärjestelmässä oma roolinsa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Saariselle. On ihan totta, että kyllähän Sitran taseessa tava- raä löytyy. Mutta minä haluan kiinnittää huomiota siihen, että ne operatiiviset resurssit, joilla se voi tehdä sitä työtä, josta puhuin ja josta ed. Markkula puhui, ovat kuitenkin aika pienet. Ne ovat muutama kymmenen miljoonaa markkaa, alle 100 miljoonaa noin karkeasti laskien. Nimenomaan näihin vuosittaisiin resursseihin olisi toivonut ja toivoisin hivenen myös valtion budjetin kautta. Jos nimenomaan vertaan muihin t&k-panostajiin, niin minusta tässä vertailussa Sitra ansaitsisi vähän paremman huomion myös valtion suunnalta.

Mitä vielä ed. Markkulan puheenvuoroon tulee, niin sanon vielä kertaalleen — olen joskus aiemmissa keskusteluissa mielestäni tehnyt sen selväksi — että minä ainakaan en tarkoita, kun puhun t&k-panoksen tasapuolisemmasta kohentamisesta, sitä että esimerkiksi Otaniemessä tai vaikkapa Hyrynsalmella olevan yrityksen kohdalla pitäisi menetellä niin, että pienempi ambitiotaso hyrynsalmelaisen yrityksen hakemuksessa riittäisi, jos ne samaa hilavitkutinta tekevät, siis että sinne pitäisi antaa huomattavasti helpommin rahaa kuin vantaalaiselle yritykselle. Ei niin, vaan kyllä tässä yrityksiä eri puolella Suomea pitää kohdella samalla tavalla.

Kysymys on siitä, että sitä t&k-resurssia, sitä osaamisen ja teknologisen perustan tukea, mitä tarvitaan Hyrynsalmella tai Lieksan tai Nurmeksen seudulla, voidaan eri tavoin, ilman että se kohdentuu yksittäiseen yritykseen, julkisin varoin kohentaa, jos halutaan. Tästä on kysymys osaamiskeskusidean rakentamisessa aika- naan, kun muutama vuosi sitten osaamiskeskukset pantiin pystyyn. Sitä samaa ideaa pitemmälle vieden ja soveltaen myös seudulliseen tasoon minusta pitäisi kulkea ja toimia. Halusin tehdä selväksi, että kysymys ei ole siitä, että herkemmin

kriteerein yksittäinen yritys voi jossakin saada kuin jossakin toisaalla.

Ed. R a v i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää ed. Pekkarista Pohjois-Karjalan osalta osoitetusta asiantunteuksesta, joka ei kyllä ollut aivan täydellistä, mutta kuitenkin varsin hyvää tasoa.

En oikein ymmärrä ed. Pekkarista, kun hän käsittääkseni kritisoi uuden hallituksen ohjelmaa siitä, että siinä ei ole aluepoliittista näkemystä teknologiarahoituksen suhteen. Minusta siinä nimenomaan juuri on. Aivan kuten ed. Pekkarinen äsken puhui, nimenomaan teknologian rahoituksen keinoina olisivat osaamiskeskustuksen saaneet kehittämislinjat. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa Joensuun tiedepuisto toimii juuri tuolla tavalla, minkä ed. Pekkarinen otti esille. Se pyrkii verkottumaan juuri seutukunnan tason osaamiskeskusiksi. Asiat ovat minusta hyvällä tolalla, ja tätä kehitystä täytyy nyt vain vauhdittaa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kyllä hallitusohjelmasta puhunut sanaakaan. En minä ottanut kantaa hallitusohjelmaan millään tavalla. Otin kantaa vain niihin asioihin, mitkä ed. Markkulan puheenvuorossa tulivat esille.

Tunnen hallitusohjelman nämä kohdat, mihin edustaja kiinnitti huomiota, ja siellä annetaan ihan hyvän sorttisia lupauksia. Toiveeni tietysti on, että ne lupaukset voisivat realisoitua. Ne ovat aika epämääräisellä ja yleisellä tasolla, että kovasti auki jää, mitä siellä on, mutta toivotaan, että se on ihan hyvää. Tähänastinen työ ei ole kuitenkaan ollut ollenkaan sitä, mitä tässä suhteessa olisi toivottu.

Ed. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä ed. Pekkariselle. Pohjois-Karjala-esimerkki on kyllä hyvä siinä mielessä nimenomaan Sitran kyseessä ollessa, että Sitra on jo tehnyt monta vuotta hyvää työtä nimenomaan Oppiva Ylä-Karjala -projektissa, jossa on kokeiltu ja synnytetty todella niitä mahdollisuuksia, jotka omalta osaltaan johtavat yritystoiminnan kehittymiseen ja syntymiseen.

Luulen, että hyvä yhteisymmärrys on hiljalleen syntymässä myös ed. Pekkarisen kanssa siitä, että jos hän jatkuvasti muistaisi todella korostaa sitä, että Tekesin toiminnassa yrityksiä eri puolilla Suomea pitää kohdella samalla tavalla, kuten hän totesi vastauspuheenvuorossaan, sil-

loin todella pääsemme siihen, että paljon turhaa keskustelua jää pois. Silloin yritykset ja Tekes omassa toiminnassaan uskaltavat panostaa todella niihin avainasioihin, joilla menestystuotteita luodaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Suomi on varsin voimakkaasti jo vuosien ajan panostanut teknologiaan, ja bkt-mittareilla laskettuna olemme hyvässä kansainvälisessä asemassa ja seurassa. Meillehän ei kyllä muuta mahdollisuutta jääkään. Ei voi ajatella, että millään bulkilla Suomessa pärjättäisiin. Nimenomaan tietysti metsä- ja puunjalostusteollisuus on sellainen, joka edelleen liikaa bulkkituotteisiin olemassaolonsa rakentaa.

Mutta ehkä Pohjois-Karjalasta Etelä-Karjalaan. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu tuottaa insinöörejä, jotka muuttavat Etelä-Karjalasta pois suunnilleen sitä mukaa kuin valmistuvat. Eli meillä on edelleen osaamiskeskustoissa varsin voimakkaasti toivomisen varaa. Ei ole pystytty vielä luomaan kaikkien korkeakoulujen, kaikkien teknistenkään korkeakoulujen, ympärille sellaista osaamisrypystä, joka olisi sillä lailla voimakasta kuin on Oulussa tai Otaniemessä. Näin ollen tässä on varmasti paljon tekemistä. Tämä ei ole toki "kenenkään syy".

Omalta osaltani totean, että Sitran voimavarojen ja toimintamahdollisuuksien tukeminen, niin kuin kaikkien teknologiaosaamisessa olevien tahojen tukeminen, on Suomen menestystekijä. Muuta ei ole kuin osaaminen.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen moitti metsäteollisuutta siitä, että se on bulkkiteollisuutta. Tietenkin paperia tehdään valtavat määrät, mutta kyllä Suomen metsäteollisuus on nimenomaan sijoittanut aika paljon juuri paperin tuotekehitykseen. Meillä on puupitoista paperia eli hiomalla tehtyä paperia, joka on edelleen kilpailukykyistä, vaikka muualla maailmassa tehdään sellua hyvin halvalla. Suomen kilpailukyky perustuu juuri tuotekehitykseen ja siihen, että on erikoistuttu papereihin. Minusta metsäteollisuus on hyvin hoitanut asiansa. Metsäteollisuuden ansiosta Suomessa osataan tehdä myös paperikoneita ja muita. Sekin on oikeastaan aika huipputekniikkaa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiuri on tietysti osaltaan oikeassa. Puunjalostusteollisuudella on paljon korkeata osaamista. Mutta totesin, että met-

sä- ja puunjalostusteollisuus ei vielä kylliksi ole tätä tehnyt. Viitteen mekaaniseen puunjalostusteollisuuteen ja siihen, että Suomesta viedään käytännössä raakapuuta rajojen ulkopuolelle, tukkipuuta, joka valmistetaan muualla, johon lisätään työ muualla, onko se sitten Italia tai Tanska. Vähän samalla tavalla Suomesta viedään, ja taas, arvoisa rouva puhemies, Kaakkois-Suomesta, graniitteja tonneittain Italiaan, josta se tuodaan Suomeen takaisin keittiökalusteina. Juuri tämän tyyppinen jalostus puuttuu, arvoisa puhemies ja arvoisa ed. Tiuri, mekaanisen puunjalostusteollisuuden puolella.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Sitran viime vuoden toimintakertomuksen mukaan pääpaino yritysrahoituslohkolla on ollut siemenrahoituksessa ja muun alkavan yritystoiminnan rahoituksessa sekä teknologian kaupallistoinnoissa. Huomiotta ja toimenpiteitä eivät ole jääneet myöskään kasvuyritykset. Seuraavassa muutama huomio näistä Sitran yritysrahoituksen painotuksista.

Meillä Suomessa on jo pitkään ollut nähtävissä, että uusia työpaikkoja syntyy pääasiassa pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Nopeasti kasvavat yritykset ovat lisänneet työvoimaansa eniten. Sitteen tulevat perheytykset ja kolmantena uudet yritykset.

Työllistäminen ja uudet työpaikat ovatkin epäilemättä yksi pk-yritysten keskeinen etu, ja mikäli me aiomme työllisyysastettamme nostaa hallitusohjelman tavoitteiden mukaan, niin se edellyttää onnistumista pk-politiikassamme.

Onkin mielestäni luonnollista ja johdonmukaista, että Sitra on vahvasti mukana alkavan yritystoiminnan rahoittamisessa. Julkista rahoitusta tuleekin käyttää erityisesti siellä, missä markkinat eivät vielä toimi asianmukaisesti.

Uusien, aloittavien yritysten keskeinen, kansantaloudenkin kannalta merkittävä ongelma on, että puolet aloittaneista yrityksistä lopettaa kuuden ensimmäisen vuoden kuluessa. Yleensä syyt löytyvät liian pienestä alkupääomasta ja yritysideoiden keskeneräisyydestä. Tätä "lapsikuolleisuutta" meidän pitäisikin pystyä selkeästi vähentämään. Vaikka meillä yleisesti ottaen rahoitusta on kohtuullisen hyvin saatavilla, niin puutteena on kuitenkin riskipääoman saaminen, ja tämän puutteen myötä moni kantava ja kannattava liikeidea jää toteuttamatta.

Kuten monet edustajat ovat todenneet, Sitra on ollut vahvasti mukana myös kasvuyritysten rahoittamisessa. Pidän tätä tärkeänä, sillä me

tarvitsemme nykyistä paljon enemmän sellaisia kasvuyrityksiä, joista tulee toimialallaan kovassa kansainvälisessä kilpailussa selviytyviä vientiyrityksiä. Me tarvitsemme lisää uusia nokiaita.

Yrityksissä kasvun esteet ovat moninaiset. Monet yritykset eivät kerta kaikkiaan halua kasvaa, vaan pysyvät mieluummin pienehköinä perheytyksinä, ja ne yritykset, jotka haluavat kasvaa, törmäävät rahoitusongelmiin, yrittäjäosaamisen puutteeseen, markkinointitaitojen riittämättömyyteen sekä verkottumisen vähäisyyteen. Kasvuyrityksien rahoitus onkin tärkeitä varmistettaessa suomalaisten yritysten kansainvälistymiskehitystä. Sitran avulla juuri nämä kasvuyritykset voivat parantaa pääomarakennettaan ja vakavaraisuuttaan sekä samalla toimintamahdollisuuksiaan ja kilpailukykyään. Mielestäni oikein ajoitettu ja oikeilla instrumenteilla tehty sijoitus voikin parhaimmillaan moninkertaistaa yrityksen kasvuvauhdin ja kannattavuuden.

Kolmantena asiana haluan kommentoida Sitran roolia teknologian kaupallistamisessa. Teknisten innovaatioiden ansiosta Suomi on noussut nopeasti uuden teknologian kärkimaaksi. Innovaatiokykymme teknologian alalla onkin maailman huippuluokkaa. Tämä näkyy myös erilaisissa kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa, joissa Suomi yleensä nousee kärkeen teknologian kehittämisessä ja soveltamisessa.

Mutta kun on kyse teknologian kaupallistamisesta, niin tilanne ei ole enää erityisen hyvä. Meitä suomalaisia arvostellaankin siitä, että emme ole riittävästi pystyneet jalostamaan uuden teknologian innovaatioita, luomaan niiden pohjalta uusia tuotteita ja myymään niitä oman osaamisemme tuloksena.

Suomalaisen osaamisen heikohkolle kaupallistamiselle menestykselle on varmasti monia syitä. Yksiy on epäilemättä ollut yrittäjyyden vähäinen arvostus menneiden vuosikymmenien aikana. Ilmapiiri ei ole ollut riittävän kannustava. Enemmänkin on luotettu vahvoin ja suuriin organisaatioihin. Tässä palaankin aiemmin mainitsemaani pk-politiikan tärkeyteen, sillä uusien työpaikkojen luomisen ohella pienyritysten innovatiivisuus on kansantaloudellisesti äärimmäisen tärkeää. Pidänkin hyvänä, että Sitrassa on yhä selkeämmin tiedostettu tarve kohdistaa julkista rahoitusta nimenomaan alkuvaiheen teknologia-yrityksiin tai muihin lupaaviin teknologia-yrityksiin, joissa riski yksityisen sijoittajan näkökulmasta arvioituna on suurin.

Onkin tärkeää, että Sitra ja muut rahoitusorganisaatiot ovat vahvasti ja määrätietoisesti mu-

kana teknologian kaupallistamisessa ja suomalaisen innovaatioketjun rakentamisessa. Panokset perustutkimukseen, tuotekehitykseen sekä innovaatioiden kaupallistamiseen ovat sitä pääomaa, jolla Suomi tulevaisuudessa selviytyy.

Arvoisa rouva puhemies! Oli erinomaista, että jo edellisellä hallituksella oli näkemys tutkimuspanostuksen merkityksestä. Katsoisinkin, että eräs merkittävimpiä linjauksia oli tutkimusrahoituksen kansantuoteosuuden nostaminen 2,9 prosenttiin. Uskon, että tämä tulevaisuudessa tulee näkymään kansantaloudessamme parempana työllisyytenä ja kilpailukyknä, ja tämän peruslinjan yhtenä toteuttajana Sitralla on tärkeä rooli.

Ed. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Mehän olemme nyt siirtyneet tietoyhteiskunnan rakentamisesta, tavallaan teknologian rakentamisesta, palvelujen sisällön tuotantoon, ja siihen ed. Markkula kiinnitti todellakin viime viikolla huomiota, että se osa hallitusohjelmassa oli tavattoman tärkeä. Nyt on vain kysymys siitä, että ryhdytään sanoista tekoihin. Hallitusohjelmassa on teknologiapolitiikasta ja tietoyhteiskunnan rakentamisesta paljon erittäin hyviä kannanottoja, mutta nyt on se suuri haaste, millä me teemme ne todeksi.

Mitä tulee keskustavetoisen ja keskustalaisen aluepolitiikan sisältöön, minusta kyse onkin nyt siitä, millä me löydämme sellaisen aluepolitiikan, joka voi käyttää maksimaalisesti tietoverkkoja hyväkseen niin julkisen sektorin toiminnassa kuin yritystoiminnassa ja ennen muuta pk-yrityssektorissa, johon ed. Kallio puheenvuorossaan viittaa. Siitä syntyy tavallaan sisältö sille modernille eurooppalaiselle aluepolitiikalle, jota olemme nyt peräänkuuluttaneet ja jonka luomisessa myös Sitralla on tavattoman keskeinen rooli. Haluaisinkin, rouva puhemies, nähdä, että Tekes, VTT, Sitra ovat yhä enemmän toinen toisiansa täydentäviä elementtejä.

Kun aikaisemmin kiinnitin huomiota myös Siträn resurssien turvaamiseen, tarkoitan juuri sitä samaa, mihin ed. Pekkarinen kiinnitti huomiota, että myös t&k-määrärahoja voitaisiin ohjata myös niihin Siträn projekteihin, jotka ovat juuri sitä tietoyhteiskunnan tuotteistamista, kulttuurin tuotteistamista, käden taitojen tuotteistamista, kaiken sen osaamisen korostamista, jota Suomen maakunnat ovat täynnä.

Saksa on hyvä esimerkki sellaisesta maasta, joka perustuu aluetalouteen, ja esimerkiksi sähköisen asioinnin ja sähköisen kaupankäynnin

osalta Saksaan on syntynyt voimakkaita alueellisia sähköisiä kauppapaikkoja, jotka välillisesti vahvistavat myöskin aluetaloutta. Tämä toki tarkoittaa silloin, että meidän täytyy Suomessa myöskin löytää keinot modernille aluepolitiikalle, jolla me vaikkapa tuemme ja edistämme etätöitä. On laskettu, että 52 prosenttia Suomen työpaikoista voitaisiin tehdä etätöinä. Meillä ei ole toistaiseksi käytössä vielä yhtään sellaista yhteiskuntapoliittista tointia, jolla etätöiden tekemistä aktiivisella tavalla Suomessa edistetään.

Ed. Markkula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä aluepolitiikasta ed. Laukaselle. Korostan sitä, että verkostotalous on varmaankin lähtenyt liikkeelle aluepoliittisena käsitteenä aluetalouden piiristä, mutta nyt tuo näkökulma on tietoyhteiskuntakehityksen myötä oleellisesti muuttunut. Se on jopa lähes päinvastainen, sillä verkostosuhteet ja kehittynyt tietotekniikka irrottavat taloudellisen toiminnan juuristaan ja mahdollistavat tuotantoverkon eri osapuolten sijaintietäisyydestä riippumattoman hyvin läheisen yhteistyön. Siinä mielessä aluepolitiikan sijasta todella meidän varmasti kannattaisi puhua vahvasta verkostoyhteistyöstä kautta koko maan.

Se, mitä Sitra voisi varmasti vauhdittaa kehitystä tehdä, on esimerkiksi se, että Oulun seutu, jota on jatkuvasti käytetty hyvänä esimerkkinä, analysoidaisiin vielä ikään kuin dokumentoidusti, oppikirjamaisesti, mitä ne todella hyvät käytännöt ja niiden perustat ovat, jotka ovat Oulussa mahdollistaneet tämän hyväksi havaitun kehityksen. Varmasti myös kansallisen suuryritysten alihankintatoimintojen ketjuttamisen politiikka on erittäin merkittävästi toivottua kehitystä luonut ja sille antanut edellytyksiä, samoin kuin koko yliopiston toiminta. Mutta me varmasti tarvitsisimme selkeää, dokumentoitua, analyttistä otetta vielä näistä syistä ja seurauksista, miten tätä esimerkkiä voidaan levittää muualle. Siinä työtä myös Sitralle.

Ed. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Markkuralle. Tietoyhteiskunnan luonnehan on alueellinen. Sehän on itse asiassa hyvin alueellinen juttu. Sen takia minusta se tarjoaa myös julkiselle vallalle tavattoman hyvät välineet huolehtia siitä, että sellaista alueellista muuttoliiikettä, joka Suomessa on meneillään, siis neljännesmiljoona ihmistä muuttaa vuosittain paikasta toiseen, voidaan aidosti myös hillitä.

Me elämme vaikkapa sosiaali- ja terveyssektorin, vanhustenhuollon, oppimissektorin puolella kapenevien resurssien alueilla, ja tässä on meidän suuri haasteemme: Millä tuotamme sellaisia tietoyhteiskunnan tietoverkkopalveluja, sisältöjä, joilla myös julkinen sektori tulee saamaan aikaan sellaisia säästöjä, joita me tarvitsemme, ja siitä huolimatta tuottaa näille alueille, keskeisille, kriittisille alueille entistä parempia palveluja?

Kuten täällä jo viitattiin muissakin puheenvuoroissa, Suomi on ollut tähän saakka teknologisen kehityksen kärjessä. Me tuotamme hyviä päätelaitteita, mutta ne varsinaiset sovellukset, palvelut, sisällöt, meiltä puuttuvat. Niissä Suomi ei ole kovin hyvä. Hallitusohjelma on kirjoittanut aivan oikein sen ulos, mutta nyt me tarvitsemme kaikki ne voimavarat, sekä t&k-määrärahojen uudelleensuuntaamisen että myös Sitran voimakkaan panostuksen, niille alueille, joille Tekesin määrärahat jättävät tällä hetkellä suuren valkoisen aukon.

Ed. O i n o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävästä aiheesta on käyty varsin laajaa ja asioita luotaavaa hyvää keskustelua. Sitra antaa meille monia mahdollisuuksia toteuttaa uutta luovia hankkeita, toteuttaa innovaatioita, ja tämä on, aivan oikein, käydyssä keskustelussa kytketty aluepolitiikkaan. Aluepolitiikka uudelleen ymmärrettynä ja uuden sisällön omaavana on entistä ajankohtaisempi asia. Kuten ed. Laukkanen äsken viittasi, meillä on voimakasta muutoliikettä maaseudulta taajamiin. Etätyö nykyajan tietoliikenneyhteyksin ja muulla liikenneinfrastruktuurilla mahdollistaa monia toimintoja ilman ihmisen fyysistä muuttamista.

Toisin erään ulottuvuuden myös Sitran osalta esille. Nyt kun on tätä aluekehitystä, usein maakuntarajat, maakunnallisten liittojen rajat, ovat muodostuneet tarpeettomiksi esteiksi järkevien ja toimivien hankkeitten toteuttamiseksi. Toivon, että Sitra osaltaan voisi olla sellainen aluekehityksen toteuttaja, joka voisi mennä yli maakuntarajojen seutukuntien, yritysten ja kuntien välisessä yhteisessä verkottumisessa. Toivon menestystä Sitran työlle.

Ed. Manninen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Sitran toiminta on minusta tuonut Suomeen paljon hyvää, koska Sitra on voinut suhteellisen vapaasti tehdä

sellaista, mikä olisi kovin monimutkaista valtion järjestelmässä yleensä. Erikoisesti kiinnitän huomiota esimerkiksi siihen, että Sitra on viime aikoina panostanut aika paljon biotekniikan, bioalueen, kehittämiseen ja Sitra on pääosakkaana rahoitus- ja sijoitussysteemissä Sitra Bioventures, joka ilmeisesti aika paljon merkitsee sitä, että tulevaisuudessa Suomessa silläkin alalla päästään eteenpäin.

Haluaisin myös korjata eräitä väitteitä tai ehkä hieman väärinkäsityksiä siitä, missä Suomessa uusia työpaikkoja syntyy, kun äsken muuan edustaja totesi, että suuret yritykset eivät työpaikkoja synnytä. Tässä on minulla tilasto vuosilta 1994–97, siinä on ilmeisesti kolme tai neljä vuotta. Yli viidensadan hengen yritykset ovat tuottaneet nettotyöpaikkoja lisää 36 prosenttia. Jos lasketaan vielä yli sadan hengen työpaikat — satakin on aika suuri Suomessa — silloin puolet uusista työpaikoista on syntynyt yli sadan hengen työpaikoissa ja siis yli viidensadan hengen työpaikoissa on syntynyt yli kolmasosa kaikista uusista työpaikoista. Oulun seudullahan tilanne on se, että suurin piirtein kaksi kolmasosaa on syntynyt yli 500 hengen työpaikoissa. Kyllä nämä suurtenkin yritysten työpaikat ovat hyvin tärkeitä Suomelle.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä kaksi asiaa.

Kuten tämä keskustelu on osoittanut, Sitran asiat ovat mitä suurimmassa määrin sisältö- ja ihmisten yhteistoiminta-asioita, joten voisi olla paikallaan, että seuraavalla kerralla puhemiesneuvosto tekisi ehdotuksen, että vuoden 99 vuosikertomus ehkä lähetettäisiin vähintään lausunnolle myös sivistysvaliokuntaan ja ehkä tulevaisuusvaliokuntaan, jotka näitä laaja-alaisia, monisäikeisiä kysymyksiä omassa toiminnassaan hyvin pitkälle miettivät.

Toisena haluaisin ed. Laukkaselle vielä todeta, että toivoisin, että ed. Laukkanen ei peräänkuuluttaisi tutkimus- ja kehitystoimintapolitiikan uudelleensuuntaamista, vaan selkeästi antaisi sille politiikalle tukensa, jota niin Lipposen ykköshallituksen aikana kuin aika pitkälti myös jo sitä edeltävien hallitusten aikana Suomessa on harjoitettu.

Tietoyhteiskuntakehityksen sisältöpolitiikkaan tällä hetkellä Lipposen kakkohallituksen osalta kuuluu keskeisenä, että painopiste siirtyy nimenomaan innovatiiviseen sisältötuotantoon, kulttuuriin ja sosiaalisiin innovaatioihin, ja edelleen osana myös aluepolitiikkaansa Lippo-

sen hallitus pyrkii eri tavoin aktivoimaan tuotekehitys- ja tutkimustyötä myös heikoimmin kehittyneillä alueilla. Tämä on sitä modernia aluepolitiikkaa, jota tietoyhteiskuntakehitys nyt meiltä edellyttää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Ed. L a u k k a n e n : Arvoisa puhemies! On selvää, että osaamiskeskuspolitiikka on jatkossa tavallaan aluepolitiikan kovaa ydintä. Nyt täytyy vaan muistaa, että meillä on kuitenkin Suomessa aika paljon sellaisia maakuntia, joista puuttuu vaikkapa elektroniikkateollisuus ja teknologia-ala kokonaan, tai sellaisia korkeakouluja, joista nämä opetusalat puuttuvat kokonaan. On nähty, että meidän kehityksemme on ollut viime aikoina sellainen, että ne alueet ja ne korkeakoulut, joissa on ollut elektroniikkateollisuutta, ovat kehittyneet kaikkein nopeimmin.

Kyse onkin nyt siitä, että meidän täytyy nähdä tämä myös hieman laajempänä. Meillä mekaaninen puuala on tällä hetkellä, voidaan sanoa, retuperällä. Olen käyttänyt esimerkkiä Italiasta, jossa käytännöllisesti katsoen ei ole omia metsiä lainkaan ja joka on johtava puurakentaja sekä puusepäntuotteiden tuottaja, mikä on myös uuden teknologian hyötykäyttöä. Tämä on hyvin olennainen kysymys, että me näemme, että voidaan uutta teknologiaa hyödyntää monella eri toimialalla ja saada sellaisia osaamiskeskuksia eri puolille Suomea, joilla on luonteva side maakunnan elinkeinopoliittiseen tai muuhun traditioon. Ilman sellaisia juuria ei myöskään synny yrittäjyyttä.

Minusta on hyvin keskeinen kysymys nyt se, että tarvitaan t&k-rahojen — käytän edelleenkin sanaa — ”uudelleensuuntaamista” siinä mielessä, että on ihan selvää, että tähän asti, kun me olemme katsooneet, millä tavalla teknologian kehittämisen jälkeen tuotteita on syntynyt, niitä on käytetty sen arvoketjun alkupäähän. Nyt me tarvitsemme t&k-rahoja sen loppupäähän, näiden tuotteistamiseen, kaupallistamiseen ja markkinointiin. Se on nyt Suomelle suuri mahdollisuus ja haaste, johon meidän täytyy tällä hetkellä tarttua. Muuten Suomi ei ole kovin kauan tietoyhteiskuntakehityksen mallimaa ja sellainen kärkimaa, minkälaisena me itsekin monta kertaa täällä Suomea pidämme.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Mutta juuri tuo, mitä ed. Laukkanen totesi, ei ole uudelleensuuntaamista. Jo viime eduskuntakaudella eduskunta hyväksyi muutoksia Tekesiä koskevaan lakiin, jolloin Tekesin toimintaan tuli myös markkinointi mukaan, eli sitä kautta markkinointi ja todella myös kansainvälisille markkinoille saakka vietävä innovaatiotoiminta on oleellinen osa tutkimus- ja kehitystoimintaa.

Edelleen peilaten tätä Sitran toimintaan Sitran käyttämät rahoitusmekanismit luovat nimenomaan uutta yritystoimintaa, ja tämän innovatiivisen toiminnan keskeinen tarkoitus on myös käynnistää ja luoda uusia innovatiivisia yhteistyöverkostoja. Yksittäisen yrityksen tai organisaation on usein yksin vaikea kantaa yhteistyöverkoston luomisesta aiheutuvia kustannuksia, vaikka verkosto toimiessaan sitten tuottaakin hyvinkin suurta hyötyä toimintaan osallistuville organisaatioille sekä laajemmin koko yhteiskunnalle. Tässä työssä nimenomaan Sitra voi täydentää kansallisen innovaatiojärjestelmän verkostoja sekä edistää Suomen elinkeinoelämän perinteisten ja uusien toimialojen kehittymistä.

Mutta oleellista on myös tällöin, että me emme elektroniikkaa yritä viedä jokaiseen yliopistoon ja jokaiseen ammattikorkeakouluun, tietotekniikkaa kyllä, mutta silloin tietotekniikka tulee sisälle nimenomaan eri palvelualojen omien näkökohtien mukaisilla edellytyksillä ja omien tarpeiden mukaisesti.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiuri kommentoi puheenvuoroani siltä osin, missä syntyy uusia työpaikkoja. Perustin puheenvuoroni Turun kauppakorkeakoulun Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskuksen tietoihin, joiden mukaan uusia työpaikkoja syntyy lähinnä vain pieniin ja keskisuiuriin yrityksiin, joissa on korkeintaan 250 työntekijää. Tämän tietolähteen mukaan juuri nopeasti kasvavat yritykset ovat lisänneet työvoimaansa eniten, sitten tulevat perheyrietykset ja kolmantena uudet yritykset.

Yliä, jos siteeraan heidän tietojiaan, näiden ryhmien positiivinen nettovaikutus on suurempi, kuin mitä suurteollisuudessa ja julkisella sektorilla työpaikkoja vähenee. Tämä on kohtuullisen uunituoretta tietoa.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ajatellen, mihin työpaikkoja syntyy, ja yleisesti Sitran kertomukseen liittyen minusta on tärkeää ottaa huomioon, mitä täällä ei ole aikaisemmin

puhuttu: myös matala teknologia. Ed. Laukkanen puhui aikaisemmin puuosaamisesta. Se ei välttämättä vaadi hirveän korkeata teknologiaa. Sille puolelle pitäisi meidän satsata varoja. Samaten on hyvin paljon luonnontuotealalla ja kivi-puolella semmoisia asioita, mitkä eivät välttämättä vaadi kännykkätasoisia juttua, vaan ne hoidetaan huomattavasti perinteisemmällä tavalla. Siinä tuotekehittelyä pitäisi saada aikaan ja panostaa myös sille puolelle, koska minä uskon, että sieltä puolelta tulee ainakin, kun maa-seutualueita katsoo, löytymään uusia työpaikkoja ja samaten myös estoliikettä sille muuttoliik-keelle, jota on tällä hetkellä liian paljon olemassa.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Tilastokeskus on laatinut nettotyöpaikkojen lisäystilaston, joka julkaistiin Helsingin Sanomissa 26. huhti-kuuta, ja siitä ilmenee, että kaikästä työpaikoista nettolisäys on puolet työpaikoissa, joissa on yli sata työntekijää. Tietenkin alle sadan työpaikan paikoissa sitten on toinen puoli syntynyt netto-työpaikoista, joten nämä suuretkin yritykset ovat aika tärkeitä.

Minä myös yhtyisin ed. Markkulaan siinä, että elektroniikkaa ei voi enää panna joka paikkaan, koska meillä ei ole väkeä eikä opettajia riittä uusiin paikkoihin kovin paljon. Nyt täytyy kehittää uusia innovaatioita, uusia alueita ja ideoita niillä alueilla, missä tällä hetkellä ei vielä ole keksitty tai ole kovin tehokasta uutta tuotantoa. Sitä aluetta löytyy, luultavasti biotekniikka pitämällä tähtäyksellä ja tällä hetkellä jo monet sellaiset alat, jotka ovat mahdollisia niillä alueilla, joilla elektroniikka ei ole kovin pitkällä. Minusta on järkevintä, että jokainen maakunta yrittää omilla edellytyksillään päästä eteenpäin eikä kopioida muita.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiuri edellä tarkasteli tilastojen valossa, millä tavalla uudet työpaikat Suomessa syntyvät, ja meillähan vielä painopiste on jossain määrin suurempien yritysten osalla, mutta tämän pitäisikin olla poliittiselle järjestelmälle erittäin suuri haaste, koska nimenomaan työllistämismisvajausta, jos vertaillaan kansainvälisestikin, on pienissä yrityksissä. Millä tavalla luodaan suotuisimmat edellytykset sille, että kokoluokassa alle 50 työpaikkaa olevat pienyritykset voivat työllistää, luoda työpaikkoja, uutta toimintaa nykyistä paremmin?

Sen lisäksi haluan, arvoisa puhemies, kommentoida ed. E. Lahtelan käyttämää puheenvuo-

roa. Minusta erittäin tärkeää olisi liittyen Sitran riskirahoitustoimintaan se, että me edelleen jallastaisimme toimialakohtaisia riskisijoitusyhtiöitä, riskisijoitustoimintaa ottaen huomioon sen, että esimerkiksi korkean teknologian aloilla sijoitetun pääoman tuotto on luonnollisesti huomattavasti korkeampi kuin perinteisillä teollisuustoimialoilla mutta kansallisen kokonaismisnestyksen kannalta myös näiden heikommin pääomaa tuottavien toimialojen menestys on erittäin tärkeää ja arvokasta.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Ihan selvästi on tällä hetkellä näkyvissä, että varsinaisia vetureita kehityksen kannalta ja myös työllisyyden kannalta maassa eivät ole mitkään niin sanottu tehdaspaikkakunnat taikka yleensäkin sinänsä asutuskeskukset vaan nimenomaan korkeakoulu- ja yliopistopaikat, nimenomaan ne, joissa tapahtuu tutkimusta. Tietysti voi olla sitä mieltä kuin olivat esimerkiksi edustajat Markkula ja Tiuri siihen suuntaan, ettei kaikkialle voi kehittää sähköteollisuutta eikä elektroniikan tutkimusta, joka siis nyt tällä hetkellä on varsin työllistävää, sen ympärillä oleva osaaminen. Mielestäni kuitenkin koko valtakunnan edun kannalta on perusteltua vaatia sellaista tutkimusta korkeakouluihin ja yliopistoihin, jolla olisi täällä usein mainittu käytännön sovellutuksen mahdollisuus, ja se tietysti tarkoittaa myös samalla työpaikkoja.

Mutta, arvoisa puhemies, samalla ei tietenkään pidä unohtaa sitä osaa korkeakouluista ja yliopistoista, joka tekee perustutkimusta, tai humanistisia tieteitä ja niiden merkitystä tässä teknologian niin kutsutussa ylistyskeskustelussa, mitä täällä tänään käydään. Tämä teknologia on välttämätöntä. Se on, niin kuin totesin aikaisemmin, meidän osaamisemme keskiössä, mutta myös nämä muut arvot on otettava huomioon.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Meidän ei pitäisi ollenkaan asettaa vastakkain suuria ja pieniä yrityksiä vaan molempia pitää kehittää. Itse kuitenkin, jos ajatellaan, että Suomi on tarkoitus pitää laajasti ottaen asuttuna, en usko, että suuret yritykset tulevat olemaan pelastus tässä. Olen ed. Karjulan kanssa siinä mielessä ihan samaa mieltä, että me tarvitsemme erinäköisiä asioita, jotka kohdentuvat tänne pienempään puoleen. Tähän liittyen siihen pitää myös hyödyntää uutta teknologiaa, millä tavoin etätyön mahdollisuus voidaan hyödyntää ja uusi

teknologia siinä, että syrjäseuduilla, maaseudulla, voidaan elää.

Eduskunta voisi olla esimerkkinä vaikka avustajien osalta. Minkä ihmeen takia heidät kaikki pitää hilata tänne pääkaupunkiseudulle? Meillä on käytössä semmoiset laitteet, joilla voidaan puhua, jos halutaan silmää iskeä vaikka sihteerille tai avustajalle, joka on siellä maakunnassa, ja jos itse halutaan täältä hoitaa se juttu, se onnistuu täydellisesti. Meidän pitäisi olla esimerkiksi myös avustajakysymyksen osalta siinä mielessä, että käytetään uutta teknologiaa hyväksi, ja avustajien paikka on silloin maakunnissa.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Tiusanen puhui äsken ylistyskeskustelusta ja siihen liittyvästä pohjasta, tyydytyksellä panin merkille, että ed. Esa Lahtela oli kuitenkin ymmärtänyt tässä asiassa käytännönläheisen elämän ja toimenpiteet. Näen, että tämä keskustelu on siirtynyt oikeille urille eli lähentyään perimmiltään niitä arvoja, mistä työllistäminen ja yrittäminen lähtee: eli yrittäjyyden korostuminen ja yrittäminen. En tiedä, miten avustajakeskustelu liittyy tähän asiaan, mutta yrittämistä tähän sekun on. Avustajat yrittävät parhaansa niin, että edustaja menestyisi täällä, mutta ellei ole yrittäjähenkä, yrittäjämahdollisuuksia, ellei näitä kouluteta, ei myöskään tule tulevaisuutta tässä yhteiskunnassa. Korostan, että yritteliäisyyttä pitää kouluttaa ja luoda. Sitä ei voida periä. Se pitää tuntea nahoissaan. Sillä me pääsemme eteenpäin.

Ed. L u h t a n e n : Rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron edustajien Laukkanen ja Markkula puheenvuoroihin ja toteaisin sen, että minusta heidän käsityksensä eivät juurikaan hyvin kaukana olleet toisistaan vaan tutkimuspanostuksissa on erilaisia aikoja ja erilaisia vaiheita. Alkuvaiheessa tietysti, kun voimavaroja saimme, ne annettiin tutkimukseen ja tuotekehitykseen, ne olivat painopisteinä. Nyt on vuorossa kaupallistaminen, panostus yritysten kansainvälistymiseen ja erilaisen osaamis pohjaisen tuotannon kehittämiseen.

Minä korostaisin sitä viitaten myös hallitusohjelmaamme, että ilman muuta tuotekehitys- ja tutkimustyötä pyritään eri tavoin aktivoimaan myös heikommin kehittyvillä alueilla, ja katson itse myös näin, että Suomi on niin pieni maa ja meillä ovat nyt jo nämä panostukset niin mittavia, että tässä maassa tarvitsemme kaikki voimavarat. Kaikki voimavarat on rekrytoitava uuden

luomiseen, tuotekehitykseen, tuotteiden kaupallistamiseen ja sitä kautta tämän maan pyörien pyörittämiseen ja oman maamme elinkeinojen kehittämiseen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä vastata ed. Seppo Lahtelan puheenvuoroon. Nimittäin itse olen ollut mukana teknologian ylistyskeskustelussa sen takia, että teknologia on välttämätön, sen sovellutukset ovat Suomelle välttämättömiä. Niin kuin totesin, millään muulla kuin osaamisella, innovaatioilla, uusilla ja kansainvälisesti eturivissä olevilla innovaatioilla, emme pärjää. Se on selvää. Sitä osaamista pitää pystyä soveltamaan myös muuhun kuin sähkö- ja elektroniikkateollisuuteen. Myös aikaisemmin puhuimme täällä siitä, arvoisa ed. Lahtela, että osaamista pitäisi myös lisätä ja aktiivista esimerkiksi mekaanisen puunjalostusteollisuuden alueella.

Tämä on keskeinen asia, mutta samalla ei pidä unohtaa perustutkimusta, jota ei voi välittömästi soveltaa, eikä myöskään sitä, jonka mainitsin myös: humanistiset tieteet. Niistä on keskusteltu myös, juuri yksipuolistumisesta. Toistan vielä: teknologia on Suomen menestyksen kannalta ykkösasia. Tästä varmaan olemme ed. Seppo Lahtelan kanssa samaa mieltä.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Palaisin Sitran asiaan. Te olette varmaan kaikki saaneet melkoisen joukon Sitran julkaisemia tutkimuksia ja kirjoja tietoyhteiskunnasta ja vastaavasta kehityksestä. Suosittelisin, että niitä tosiaan luetaan, mutta ehkä Sitran pitäisi laatia vielä tiivistetty luettelo niistä kirjoista, jotka kansanedustajien pitää lukea, koska niitä kaikkia kirjoja ei kerkiä millään lukemaan. Siinä mielessä toivoisi, että saataisiin sellainen peruspaketti. Minusta minkä hyvänsä kirjan kun ottaa käteensä ja ryhtyy lukemaan, huomaa, että se on hyvin mielenkiintoinen.

Lopuksi toteaisin vielä sen, että olen kauhean iloinen siitä, että nyt kaikki pitävät elektroniikka-alaa hyvin tärkeänä. Kun tulin Teknillisen korkeakoulun professoriksi vuonna 62, meitä oli neljä professoria elektroniikka- ja tietoliikennealueella. Silloin jo ryhdyin selittämään, että näitä tarvitaan paljon lisää, mutta silloin ei kovin helposti sitä uskottu. Nyt tällä alalla on professuureja kohta lähes sata.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Sitran toiminta Suomessa on ollut hyvin

positiivista koko sen toiminnan ajan. Viime aikoina kun hallitus on jopa 3 prosenttia pystynyt bruttokansantuotteesta siirtämään tutkimus- ja kehitystoimintaan, se on ollut positiivista lähinnä suomalaisen yritystoiminnan kannalta siinä mielessä, että me saamme hyviä tuote- ja liikeideoita Sitran kautta. Sitra on alusta alkaen suunnannut yritysrahoitusta alkaviin yrityksiin. Siinä mielessä monen yrittäjän kohdalta yrittäjätaival on alkanut hyvissä merkeissä, kun liikeidea on tutkittu etukäteen Sitran toimesta. Se on positiivista.

Yleensä rahoituskuvioista sen verran sanon, että kun pk-sektorin liikevaihtoraja meillä Suomessa on määritelty 250 miljoonaan markkaan, se aiheuttaa sen, että kansainväliset suuryritykset eivät voi tulla markkinoille lähinnä pk-sektorin kautta siinä mielessä, että 20 prosenttia on se omistusraja. Pk-sektorin liikevaihtoraja, se 250 miljoonaa, merkitsee sitä, että aluekehitysrahaa saadaan vain alle 250 miljoonan pk-sektorin yrityksiin. Meidän pitäisi toimia jatkossa niin, että KTM tekisi esityksen, että liikevaihtoraja nostettaisiin 500 miljoonaan markkaan. Sitä kautta me saisimme kansainvälistä rahoitusta ja uutta yritystoimintaa Suomeen. Liikevaihtoraja on este tänä päivänä.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Useat edustajat ovat viitanneet Sitran hyviin kirjoihin ja julkaisuihin, joita mittavassa määrin meille kansanedustajillekin on tullut. En malta olla ottamatta yhtä esimerkiksi uunituoreesta Sitran julkaisusta eli julkaisusta "Kilpailu työstä eli tutkimus globalisaatiosta, maailman laajuisesta työpaikkakilpailusta ja Suomen mahdollisuuksista". Tässä on näkökohta tähän keskusteluun, jossa on erittäin paljon korostettu yliopistojen ja teknologian roolia.

Täältä kun ottaa otsikon "Koulutus- ja osaamispääoma" alta osan "Faktoja", Oecd:n tilastoihin perustuvia faktoja, joita Sitran professorin Antti Kasvion johdolla tehty tutkimus nostaa esille, täällä on Suomen sijoitukset, menot per oppilas, korkea-asteella. Suomi ei tässä sijoitu ollenkaan hyvin, eli meidän yliopistolaitokseemme suunnatut menot, menot per oppilas, tai investoinnit eivät ole ollenkaan kehuttavia. Meidän menomme ovat alle puolet Ruotsin ja reilusti alle puolet Yhdysvaltojen vastaavista investoinneista.

Näihin kysymyksiin kannattaa todella kirjan arvoisesti, syvemmälle, myös kansanedustajien paneutua, mitä meidän menestyksemme perusta-

na todella on olemassa. Siihen tarvitaan uusia ideoita ja innovaatioita, mutta kyllä tarvitaan myös määrärahoja yliopistotoiminnan kehittämiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

3) Lakialoite laiksi pelastustoimilain muuttamisesta

Lakialoite LA 32/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

4) Lakialoite laiksi televisioluvasta vapauttamisesta tilapäisen asumisen johdosta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 33/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Edellä käydyn erittäin korkeatasoisen keskustelun jälkeen minua ujostuttaa, jopa suorastaan hävettää, tuoda esille tällaisia maanläheisiä ja hyvin vähäisiä aloitteita, joita nyt aletaan tämän jälkeen käsittelemään. Kaiken lisäksi minun ei ollut tarkoitus puhua lainkaan televisiolupaa koskevasta aloitteestani, mutta minulla on sellainen aavistus, että kun kansanedustajat täällä lukivat aloitteeni, niin yli puolet on ryynnännyt Telehallintokeskukseen ja Postiin lunastamaan itselleen televisiolupaa, ettei joutuisi seurausten alaiseksi.

Rouva puhemies! Järjestelmä televisiolupien osaltahan on se, että jos esimerkiksi perheen vakinaisessa asunnossa on televisiolupa, kesäasunnolla ei televisiolupaa tarvita, vaikka televisiota katseltaisiin ja käytettäisiin samanaikaisesti varsinaisessa asunnossa olevan television kanssa.

Ongelma, johon tämäkin lakialoite puuttuu, on sellaisenaan vähäinen, mutta kuitenkin merkittävä. Nimittäin niin sanotussa kakkosasunnossa, joka on esimerkiksi meillä kansanedustajilla täällä Helsingissä, jossa saatamme olla yh-

den tai kaksi yötä viikossa, kesäaikana ei lainkaan, samoin kuin myös jollakin rekkakuskilla, joka etäisen linjansa päätepisteessä on siellä olevassa kakkosasunnossaan yön tai kaksi, hänen täytyy lunastaa sinne televisiolupa. Muuten katseleminen on laitonta.

Aloitteen tarkoituksena on poistaa ongelma sikäli, että luodaan mahdollisuus harkinnanvaraisesti ja olosuhteet huomioiden kyseinen henkilö vapauttaa televisioluvan hankkimisesta kakkosasunnon osalta, jota nimitystä sitkeästi käytän. Esimerkiksi juuri henkilöllä, joka joutuu yön tai kaksi viikossa olemaan jonkin linjan päätepisteessä olevassa asunnossaan, tai kansanedustaja, joka tietysti suurista tuloistaan ja kulukorvauksistaan voi helposti luvan maksaa, kuitenkin hänen osaltaan, niin kuin muidenkin kansalaisten osalta tällaisen maksun välttäminen olisi laillisesti mahdollista.

Minulla on sellainen käsitys, että kun tässä kansanedustuslaitoksessa meitä on 200 henkilöä, väitän, että enemmällä kuin puolella on televisiolupa maksamatta tälläkin kertaa. Minä olen Telehallintokeskukseen ilmoittanut asiasta, ja ensi tiistai-iltana alkaa isku kansanedustajien kakkosasuntoihin televisioluvan tarkastamista varten. En halunnut olla millään tavalla ilkeä. Olisin voinut tehdä sillä tavalla, että se tapahtuu tänä iltana, jolloin ongelma olisi ollut suuri, mutta koska rikosoikeudellisesti tehokas katumus vaikuttaa sen, että seuraamuksia ei synny, niin totta kai kansanedustajillakin tällainen mahdollisuus on oltava.

Rouva puhemies! Joka tapauksessa lain tarkoituksena on se, että harkinnanvaraisesti voitaisiin televisiolupamaksu poistaa kakkosasunnoissa, on se sitten kansanedustaja tai joku muu, joka tällaisen tarvitsee, hyvin harvoin, jos hänellä on varsinaisessa asunnossaan televisiolupa.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen aloite on uusinta edelliseltä kaudelta ja varmaan uusinta jo sitäkin edelliseltä kaudelta. Mutta tämä on sinällään yhä edelleen ajankohtainen, koska ongelma, vaikka se rahallisesti on vähäinen, tuntuu jossakin mielessä älyttömältä, jotta tätä ei ole voitu hoitaa.

Tähän liittyen on vielä yksi lisäys asiaan: opiskelijat, joista viime kaudella itse tein kirjallisen kysymyksen ja olen tainnut tehdä kaiken näköisiä aloitteita. Tuntuu myös kohtuuttomalta, että opiskelijalla pitää olla televisiolupa. Vaikka hän olisi yhä edelleen kotona kirjoilla ja asuu tilapäisesti opiskelija-asunnossa, niin siitä huolimatta

pitää olla televisiolupa. Samassa yhteydessä, kun odotan nyt, jotta tämä aloite menee asiallisesti käsittelyyn ja kohta valiokunta tuo mietinnön, että asia hoidetaan, lähetteenomaisesti haluan, että opiskelija-asia myös hoidetaan. Jos ei ole pysyvästi muuttanut asumaan opiskelupaikkakunnalle ja perustanut omaa perhettä, vanhempien luvalla pitää saada katsoa televisiota myös tilapäisessä oppilasasuntolassa.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Asiaahan käsiteltiin viime kaudella erittäin perusteellisesti tässä salissa ja muun muassa liikennevaliokunnassa. Jostain syystä hallitus ja ministeriö eivät lämmenneet asialle ja väittivät, että rajanvetoa ei pystytä tekemään. En itse ymmärrä lainkaan sitä, etteikö sitä pystyttäisi tekemään, koska meidän on kuitenkin velvollisuus, jos asumme tilapäisesti, ilmoittaa viranomaisille myös siitä. Tältä osin tuntuvat keinotekoisilta perustelut siitä, että näin ei voitaisi menetellä. Kuten edellisissä puheenvuoroissa todettiin, tämä on suuri ongelma. En ymmärrä lainkaan sitä, että jos työn johdosta joutuu yön tai kaksi olemaan pois kotoa, toisessa asunnossa pitää olla televisiolupa, mutta jos on vapaa-ajan asunto, siellä ei tarvita.

Arvoisa puhemies! Voin todeta tässä yhteydessä, kun ed. Aittoniemi totesi tulevista tarkastuksista, että nyt tilanne on kyllä sikäli muuttunut, että enäähän luvaton katselu ei ole kriminalisoitu, tarkastajalle ei tarvitse avata ovea. Enää ei tule sakkoja eikä televisiokaan mene valtiolle, niin kuin ennen. Itse totesin edellisellä kaudella, kun asia käsiteltiin — ja muistelin, että myös ed. Aittoniemi yhtyi näkemyksiini — että koko lupajärjestelmä on menettänyt merkityksensä niillä vesityksillä, joita viime kaudella asianomaiseen lakiin tehtiin.

Ed. K a r h u : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni olisi perusteltua ottaa aloite vakavaan keskusteluun ja laajentaa nykyistä lakia koskemaan myös kakkosasuntoja, varsinkin kun tänä päivänä aika monet ihmiset joutuvat olemaan työssä toisella paikkakunnalla. Se tuntuu olevan ihan jonkinlainen toivekin, että ihmiset hakisivat laajasti eri puolilta töitä. Toisessa asunnossa siten ei voisi olla televisiota, kun harva päivän kahden asumisen takia rupeaa välttämättä toista lupaa hankkimaan; siellä ei ole joko televisiota tai rikotaan lakia. Mielestäni tämä olisi syytä ottaa laajempaan keskusteluun. Toteutuessaan aloite paitsi selkeyttäisi lain kirjainta, poistaisi

tulkinnanvaraisuuksia siitä, mikä on kesäasunto ja mikä on kakkosasunto ja kuka saa katsoa toista televisiota, ja varmasti se vähentäisi myös lain rikkomista.

Ed. S. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kysymys erittäin hyvästä ja järkevästä aloitteesta. Sellaisenaan kun asiaa kaivetaan ja kaivetaan, niin omalta osaltani, vaikka minulla ei kakkosasuntoa olekaan, ei tulisi mieleenkään, että rikkoisi lakia, kun tilapäisesti katsoo ja näkee.

Se, minkä katson tässä esityksessä olevan arka paikka, on se, että se pitää hakemuksesta hakea. Käsittääkseni se pitäisi tarkentaa niin, että henkilö, jolla vakituksessa asunnossa on televisiolupa ja oikeus katseluun, olisi automaattisesti vapautettu ikään kuin kesäasunnon osalta. Tällainen nöyryyttäminen, että hakemuksella voi hakea, kun tilapäisesti katsotaan hetkellisesti jossakin yhden yön yli taikka muuta, on minusta tarpeellonta ja byrokratiaa lisäävää, mitä tässä yhteiskunnassa muutenkin on liikaa. Käsittääkseni muun muassa kansanedustajille ei ole ollenkaan pahaksi, jos he yleissivistävässä mielessäkin katsoisivat televisiota, kun siltä Suomessakin hyvä ohjelmaa lähetetään.

Rouva puhemies! Toivon, että tämä aloite etenee eteenpäin ja otetaan huomioon myös tämäinen järjenkäyttömahdollisuus siinä.

Ed. Tiusanen: Rouva puhemies! Ihan niin kuin ed. Seppo Lahtela totesi, niin kannattaa katsoa televisiota, nimenomaan Yleisradion kanavia, ja sen takia nimenomaan lupapolitiikan pitäisi olla sellaista, että se olisi aitoa, että myös maksettaisiin televisiolupia. Se on aika tärkeä asia. Tilanne nyt on kohtuullisen hyvä — myös laadukkaan ohjelman tuottaminen, uutisten ja tietynlaisen yhteiskunnallisen tehtävän täyttäminen, mikä Yleisradiolla on — mutta se ei toimi, jos ei ole lupamaksuja.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa lakialoite on asiallinen, ja sitä on syytä vakavasti pohtia ja katsoa myös, onko siinä parantamisen varaa. Valiokunnissa, sikäli kuin nyt alkuvaalikaudella on aikaa, näihin olisi myös syytä paneutua eikä menetellä niin, että ne menevät läpihuutona valiokuntien toimituksessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

5) Lakialoite laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 34/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Jos ajaa ajoneuvoa vähintään 0,5 promillen humalassa, joutuu syytteeseen lievistä rattijuopumuksesta ja myös ajo keskeytetään. Jos on esimerkiksi 0,4 promillea alkoholimäärä, ei joudu mihinkään syytteeseen, ja vaikkakin ehkä lain mukaan kiertoteitse voitaisiin tulkita niin, että tällaisen henkilön ajo voitaisiin keskeyttää, jos siinä ilmenee alkoholin vaikutuksen alaisena oloa, niin se on kuitenkin kiertoteitse. Suoraa oikeutta poliisilla ei ole. Kuitenkin monta kertaa 0,2—0,5 promillen humalassa, jos käytetään vanhoja promillerajoituksia, oleva henkilö on selkeästi vaarallinen liikenteelle eikä hänen voitaisi antaa jatkaa ajoaan.

Tämän lakiehdotuksen mukaisesti poliisille tulisi oikeus keskeyttää enintään kolmeksi tunniksi ajo, jos promillerajat näyttäivät 0,2—0,5 ja kyseinen henkilö on selvästi liikenteelle vaarallinen alkoholin vaikutuksen alaisuudesta johtuen. Tässä tietysti olisi sitten kysymyksessä tapaus, jossa täytyy tehdä viralliset pöytäkirjat, hyvin varmasti tarkistaa, että mitään mielivaltaisuutta ei pääse tapahtumaan. Kuitenkin tällainen oikeus poliisille pitäisi lakiin säätää. Silloin tämä rattijuopumussäännöstö olisi suhteellisen aukoton. Tässä asiassa ovat mukana myös eräiden liikkuvan poliisin lääninosastojen päälliköt. Kun olen heiltä kysynyt, he ovat samaa mieltä tässä asiassa, ja tietynlaiseksi virikkeeksi olen tämän lakialoitteen tehnyt.

Ed. Oinonen: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva lakialoite on mielestäni erityisen aiheellinen. Mielestäni meillä niin rattijuopumuksen rajat kuin myös ruorijuopumuksen rajat nykyisellään ovat liian korkealla. Vaikka poliisiviranomainen voi pienemmistäkin ilmeisesti kiinni ottaa ja käydä syyttämään, jos ajaja on tuottanut tietyn riskin tai vahingon liikenteessä, niin tämä on ollut epäselvää. Näkisin hyvin tarpeelliseksi liikenneraittisuuden edistämisen kannalta, että tämä lakialoite saisi myönteisen

sen jatkokäsittelyn, sillä jo 0,2 promillea liikenteessä riittää aiheuttamaan riskiä. Samalla tämä olisi liikenneraittiuskasvatusta positiivisesti. Toivon aloitteelle myönteistä jatkoa.

Ed. K a r h u : Arvoisa puhemies! Mielestäni aloitteessa on erittäin hyviä ja edistettäviä asioita. Tosiasiaan on, että ravintolassa kuulee usein laskettavan, missä vaiheessa iltaa voi kuinkakin monta olutta juoda, että voi vielä rattiin mennä. Se osoittaa sitä, että promillerajat ovat ilmeisesti sen verran korkealla, että tällainen arvuuttelu on kannattavaa ja toimii. Mielestäni on varsin tuomittavaa, että näin voidaan tehdä.

Selvää on, että me henkilöt olemme erilaisia. Nautittu alkoholimäärä vaikuttaa meihin eri lailla riippuen vireystilasta, aterioinnista, henkilön painosta, alkoholinkäyttötottumuksista jne., mutta tällaista spekulointimahdollisuutta ei laki saisi turvata, että otetaan viinaa ja mennään rattiin. Alkoholin vaikutuksen alaisena auton tai jonkin muun moottoriajoneuvon ajo on mielestäni äärimmäistä piittaamattomuutta muiden ihmisten turvallisuutta ja henkeä kohtaan. Vielä on se surkeus, että kun rattijuoppo jonkun kuoli-aaksi kolauttaa, niin siitä ei välttämättä seuraa kovinkaan massiivista tuomiota, vaikka periaatteessa hän syyllistyy päällekkäin kahteen rikokseen: vie toiselta hengen tai vammauttaa toisia ja lisäksi on juopuneena ratissa. Kannatan kyllä ihan vilpittömästi, että tämä aloite menisi eteenpäin.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla kuunnellut lakialoitteen perusteluja. Kun luin tämän lakialoitteen, niin tuli mieleeni liikennevaliokunnassa toissa viikolla olleen asiantuntijan, nimenomaan unitutkijan lausunto, kun häntä kuultiin nimenomaan maantielikenteen työaikadirektiivin yhteydessä.

Mikäli nyt ed. Karhun ja ed. E. Kanervan kanssa saataisiin sillä tavoin vietyä liikennevaliokunnassa tätä eteenpäin, että me voisimme kuulla asiantuntijoita, niin tähän lakialoitteeseen minun mielestäni kannattaisi harkita lisättäväksi nimenomaan väsyneenä ajaminen, koska tämä asiantuntija erityisesti totesi, mikäli muistan nyt oikein, että 24 tunnin valvominen aiheuttaa henkilölle vähintään saman tilan kuin 0,5 promillea, ja 36 tuntia vastaisi 1 promillen humalaa. En ole aivan varma näistä tuntimääristä, mutta näin muistelisin. Tämän johdosta tämän suuntaiset tutkimustulokset huomioiden tulisi mahdollises-

ti lisätä nimenomaan se oikeus poliiseille, että he voisivat keskeyttää ajon.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä aloitteessa aika hyvin on perusteltu tämä asia kokonaisuutena, mutta laajentaisin tätä kaiken kaikkiaan ehkä perusteluissa laajemmallekin. Kun tässä sanotaan, että tämän henkilön olosta tai käyttäytymisestä on perustellusti epäiltävissä nautittu alkoholia, siihen tulisi ehkä myös ottaa mukaan se, kun tätä valiokunnassa käsitellään, onko hän väsynyt tai huumautunut tai onko mukana jotain muuta, mikä on ehkä yhteisvaikutuksessa alkoholimäärään. Jos on merkkejä alkoholin käytöstä ja olo on epämääräinen, siinä saattaa olla jotain muutakin semmoista, mikä vaikuttaa ajotaitoon. Uskon, että ed. Aittoniemi myös tällaisista asioista on tässä pohtinut, mutta ei ole saanut sitä tähän asiaan yhdistettyä. Jos oikein ennustan, tästä epämääräisestä käyttäytymisestä tulee varmasti uusi lakialoite ensi viikolla.

Mutta jos poliisimies toteaa tai poliisimiehet toteavat kahdestaan, että olo on epävarma ja alkoholista on merkkejä, ja ajo keskeytetään vähintään kolmeksi tunniksi, niin kuin esityksessä todetaan, tällä varmasti saavutetaan liikenneturvallisuutta parantavaa vaikutusta, mitä nimenomaan Suomen teillä tarvitaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tässä ed. Aittoniemen lakialoitteessa esitetään tavallaan kliinistä tutkimusta, joka kahden poliisimiehen pitäisi tehdä yhdessä jne. Ennenhän lääkärin tekivät kliinisiä tutkimuksia. Nyt ne on jätetty pois, ja tässä tullaan tavallaan uudelleen tälle alueelle. Tähän varmasti liittyy, juuri mainittu väsyminen, unen puute, lääkkeiden käyttö. Sekäkäyttöhän yleensä on nyt se ongelma, jolloin esimerkiksi diatsepaamin tai minkä tahansa keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden yhtäaikaiskäyttö alkoholin nauttimisen kanssa on ongelma, ja sitä on vaikea mitata ainakaan alkometrillä.

Muuten kun täällä puhuttiin väsyneenä ajamisesta ja 1 promillen humalasta ja 36 tunnin unettomasta jaksosta, toteaisin, että ei ole monta vuotta, kun Suomen yliopistolliset keskussairaalat olivat täynnä tämän mittarin mukaan 1 promillen humalassa olevia lääkäreitä, koska tehtiin töitä yhtä mittaa yleensä 34–36 tuntia ilman unta. Kyllä tässä tapauksessa dosentti Perheentuvankin esittämät määritelmät ovat tietysti suhteellisia, ja aina haluaisin siihen viitata,

ettei kovin halkopinomaisesti näitä asioita käsitellä.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Toisen ihmisen hengen vaarantaminen ja oman hengen vaarantaminen on aina tuomittava. Niin olen käsittänyt, että alkoholirajoitukset, mitä on tällä hetkellä olemassa, ovat liian korkeat. Siinä mielessä ed. Aittoniemi aloitteessaan paneutuu oikeaan asiaan.

Kun ed. Vistbacka puhui väsymystiloista, työasiainvaliokunnassahan käsiteltiin tätä samaa työaikadirektiiviä ja siinä yhteydessä itse kirjoitin ensimmäisenä alle eriyvän mielipiteen siinä mielessä, koska en ole tyytyväinen valiokunnan mietintöön täydellisesti. Minusta joissakin tapauksissa yrittäjää jopa pitää suojella itseltään, kun on kysymys siitä, että ei voi yrittäjälle asettaa rajoituksia, miten pitkään voi tehdä työtä. Jos näin on, niin kuin jotkut totesivat, että väsymystila on yhtä paha kuin 0,5 promillen humalutila, niin jos 24 tuntia on ajanut vaikka autoa, sehän on siinä tapauksessa hyvin vaarallinen asia. Minusta viranomaisen pitäisi kyllä siinä vaiheessa pystyä tällainenkin ajo estämään, jos väsyneenä ajetaan. Mutta sen toteaminen lienee aika hankala juttu, koska jotkut voivat näyttää väsyneiltä, vaikka eivät sitä ole.

Viime kaudelta muistan yhden tarinan, joka täällä salissakin taidettiin kertoa, että joku nimismies oli antanut alaisilleen ohjeen, että ei kannata sitä kaveria ottaa kiinni, sitä niin paljon puhallutettiin ja se on aina saman näköinen. On aika ongelma todeta suoraan, onko kaveri humalassa vai väsynyt vai mikä vaivaa, jos kaveri sattuu olemaan luonteeltaan semmoinen, että näyttää jo siltä.

Ed. P. S a l o : Arvoisa puhemies! Meidän ihmisten kyky käyttäytyä liikenteessä on monesta muustakin asiasta riippuvainen kuin pelkästään alkoholista. Joskus saattaa olla jopa perheriita, väsymys tai jokin muu seikka, joka vaikuttaa siihen, että henkilö on täysin kykenemätön kuljettamaan moottoriajoneuvoa liikenteessä.

Tässä aloitteessa on kiinnitetty huomiota nimenomaan alkoholin nauttimiseen, joka ei ole mielestäni käytännön poliisimiehelle ongelma tien päällä. Silloin mitataan, onko 0,19 vai 0,20, niin kuin tässä tapauksessa tulisi eräänlainen uusi raja mietittäväksi, onko henkilö kykenemätön jatkamaan autonsa kuljettamista vai ei. Mielestäni selkeästi pitäisi tieliikennelaissa määritellä aina, että poliisin on jopa yksinkin, ei siis toisen

poliisimiehen kanssa vaan jopa yksinkin, pystytävä puuttumaan automaattisesti sellaiseen liikenteen vaarantamiseen, jossa on pääteltävissä, että kuljettaja ei täytä turvallisen kuljettajan merkkejä. Sitä ei kannata aina sitoa pelkästään alkoholiin, koska huumeita, väsymystä, lääkeaineita ja muitakin vaikuttavia tekijöitä on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

6) Lakialoite laiksi metsästyslain 33 §:n 1 momentin 12 kohdan kumoamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 35/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Lyijyhaulin käyttö vesilintujen metsästyksessä kiellettiin muistaakseni elokuun 1 päivästä 1996. Tämä oli paha virhe. Kun katselee erästä maa- ja metsätalousministeriön antamaa vastausta kirjalliseen kysymykseen, he ovat mieltäneet tämän ja maa- ja metsätalousministeriön taholta on selvästi annettu ymmärtää, että kunhan asianmukainen aloite todennäköisesti nyt esimerkiksi kansanedustajien taholta tai tiettyjen järjestöjen taholta tulee, asiaa ryhdytään harkitsemaan.

Tämän lain perusteena oli se, että kun lyijyhaudit joutuvat vesistöön, vesistöihin tulee lyijyä. Kun sorsa sitten syö sieltä pohjasta, niin sorsaurakan sisustaan tulee myös lyijymyrkytys, kun se saa lyijyä. Aika lailla lapsellisia ajatteluita, mutta ryhtymättä nyt näitä arvostelemaan kysymys on siitä, että vismutti- tai teräshaulien kanto-kyky surmaavassa tarkoituksessa on niin kovin lyhyt. Jos ammutaan esimerkiksi 40—50 metrin matkalta, ne aina ja joka tapauksessa johtavat siihen, että lintu vammautuu ja jää useinkin luontoon vammautuneena, jos metsästäjällä ei ole esimerkiksi koiraa, joka tällaisen vammautuneen linnun etsii.

Tällainen laki pitäisi mahdollisimman nopeasti lopettaa ja sallia jälleen lyijyhaulin käyttö. Lyijyhaudit surmaavat yleensä sen kuin on tarkoituskin ja linnut eivät jää kitumaan tuonne

luontoon. Olen siinä mielessä tehnyt tämän aloitteen. Tällä asialla on hyvin paljon metsästäjäjärjestöjen keskuudessa ja myös kansanedustajien keskuudessa kannatusta ja tämä on nyt virike siihen, että asiaa lähdetäisiin käsittelemään.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni metsästyksen laatua pitäisi lisätä mieluummin kuin haulien tyyppiä muuttaa, jos siitä lähdetään, mitä ed. Aittoniemi totesi. Ei pidä ampua liian kaukaa; hallitaan lain tuntemus; ne ovat kaksi suoraan verrannollista kysymystä myös keskenään. Edelleen koiran mukana pitämisen pitäisi olla enemmänkin tapa kuin poikkeus. Tämä olisi aika tärkeätä, niin kuin ed. Aittoniemi jo totesi.

Lyijy vaikuttaa esimerkiksi joutsenien, hanhien ja yleensä sorsalintujenkin terveyteen ja kuolemaan, siis muuna kuin niin sanottuna klassisena cowboy-lyijymyrkytyksenä eli niin, että lyijy nautitaan pohjaravinnon kautta. On tunnettu tosiasia, että lyijystä on seuraamuksia. Etenkin asia oli varsin paljon esillä silloin, kun tämä laki säädettiin. Mielestäni se laki sinänsä on hyvä. Sitä ei tule muuttaa. Metsästystapoja tulisi paremminkin kehittää ja ehkä paneutua siihen, löytyykö lyijyhaulien tilalle jokin kolmas vaihtoehto, joka tietenkään ei voi olla myöskään mikään muovihaulityyppinen vaihtoehto mielestäni.

Näin ollen tähän suuntaan itse toivoisin enemmänkin asiaa ja keskustelua vietävän kuin tähän ed. Aittoniemen tekemän, nyt poikkeuksellisesti mielestäni vähän huonon lakialoitteen suuntaan.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä ed. Aittoniemen ja koko alkiolaisen keskustaryhmän tekemä aloite, niin kuin tämä on olemassa, on mielestäni erittäin hyvä ja kokonaisuutena oikea ja kannatettava. Ihmettelen siinä mielessä, että ed. Tiusanen käyttäessään puheenvuoron ei ollut perehtynyt tähän käytännön elämään, mitä tämä aiheuttaa ja miten tämä lyijy käyttäytyy.

Tämä, mitä ed. Tiusanen sanoi, että metsästystapoja pitäisi kehittää, pitää kyllä tarkkaan paikkansa. Mutta tässä ei ole ollenkaan siitä kysymys. Puuttumatta ollenkaan siihen, miten nopeassa tahdissa ja miten kauan meni siinä, kun metsästyslain uudistus on viimeksi tapahtunut — sitähan vuosia tehtiin — loppujen lopuksi lain sisältöön ei tullut sellaista asiaa, mikä olisi todella jotain merkittävästi muuttanut taikka parantanut, ei ollenkaan. Ihmettelen, mitä edustajat sinä aikana tekivät, kun keskustelu pyöri koko

ajan oikeastaan kissanpidon ja kissan maastoon päästämisen tai kiinniottamisen ympärillä. (Eduskunnasta: Hännän typistäminen!) — Hännän typistäminenkin tähän asiaan jollakin lailla liittyi, mutta se ei välttämättä liittynyt metsästyslakiin, vaan sitten johonkin muuhun.

Mutta tämän lain muuttamisen osalta on kyllä tapahtunut merkittäviä aloitteita jo aikaisemmin. Ainakin tulee tässä mieleen ed. Lehtosaaren tekemä aloite viime eduskuntakaudelta, kuten myös ed. Järvilahden tekemä aloite viime kaudelta. Sitten on myös, mihin ed. Aittoniemi viittasi, korkean viranomaisen antama lausunto, että asiaa on syytä muuttaa ja kehittää.

Se, mitä ajetaan takaa tällä lailla, niin käsittääkseni siinä on pitkälti tällaiseen eurooppalaiseen muotoon ja malliin menty tämän esityksen osalta, kun lakia on esitelty ja tehty, ja katsottu se lyijyn myrkyllisyys, mihin ed. Tiusanen tässä viittasi, sen joutuessa sorsalinnun tai vastaavan linnun elimistöön ja miten se siellä käyttäytyy ja mitä se tekee. Mutta valitettavasti on niin, että tämä laki ja sen soveltaminen eivät ole ollenkaan yhteydessä käytännön järjen ja järjestyksen kanssa.

Laissa puhutaan selkeästi ja sanotaan, että ”vesilinnun metsästyksessä”, mutta kun esimerkiksi hanhi, jolla on oikea metsästysaika, jolloin sitä metsästetään, ruokailee pellolla, niin sitä ei saa metsästää lyijyhaulilla, joka olisi tehokas ja tappava, vaan se on selvästi kielletty. (Ed. Tiusanen: Se on ihan oikein!) — Se, että aiheutetaan eläimelle tarpeetonta kärsimystä, ei varmasti ole lain perustelu ja tarkoitus ollut. (Ed. Tiusanen: Miten hanhi pitäisi ampua!) — Hanhi pitää ampua sellaiselta etäisyydeltä, ja silloin kun se ammutaan, todella tappavassa tarkoituksessa, ja siihen tulee käyttää lyijyhauleja.

Tämä asia on aivan sama: Kun ammutaan umpimetsässä, kalliolla tai jossain muualla kuivalla maalla, niin se lyijy ei taatusti sieltä joudu minkään vesilinnun elimistöön, ei nyt eikä myöhemmässä vaiheessa, jolloin pitäisi erottaa selkeästi ne kosteikkoalueet, missä tällä lyijyllä on merkitystä ja sillä on mahdollisuus joutua vesilinnun elimistöön. Tällaisia alueita on Suomessa vain muutamat paikat. Niitä on enempi Keski-Euroopassa, missä todella paljon käytetään lyijyä ja todella paljon metsästetään ja ammutaan, ei Suomenmaassa.

Sellaisenaan tähän liittyy myös se, että näitä vaihtoehtoisia malleja on olemassa. Niitä ovat muun muassa tina ja sinkki ja monta muuta semmoista, mitkä siitä ovat johdannaisia. Niiden

tappava, tehostettu vaikutus on vain ehkä puolet, korkeintaan pikkuisen yli puolet siitä, mikä on lyijyllä. Ja suomalainen metsästäjä on tottunut jollakin matkalla ampumaan. Vanha neuvo, jonka olen itse joskus ennen saanut, kuuluu, että sorsa on silloin ampumahollin päässä, kun silmä näkee, ja se on aika lähellä silloin. Nämä vismutti- ja vastaavat patruunat eivät siihen siinä vaiheessa tehoa.

Sellaisenaan toivoisin tälle nopeaa kehitystä ja asiantuntemusta ja myöskin nopean määrittelyn siitä, mitkä ovat ne kosteikkoalueet, missä tämä todella tulisi kieltää ja missä sillä kiellolla olisi merkitystä.

Yksi seikka, mikä ei suinkaan ole vähäisin tämän lain osalta, on se, että metsästäminen tämän lain vastaisesti lyijypatruunalla, jos se tapahtuu vaikka kuivalla maalla, pellolla, on metsästysrikos, mistä ei voida enää sakolla suoraan tuomita, vaan se pitää aina tuomioistuimessa käsitellä ja perimmiltään, jos ei se nyt aivan linna-tuomiota aiheuta, niin kyllä lähelle sitä viittaa- van kuitenkin. Eli siitä voidaan selkeästi tuomita määräaikaiseen metsästyskieltoon, ase menetyksi valtiolle, puhumattakaan saaliin arvosta jne.

Tämä tällaisenaan aiheuttaa myöskin sen, että lainkuuliaisuus tulee Suomenmaassa kyseenalaiseksi. Käytetään vain mallin vuoksi sellaisia patruunoita, mitkä ovat näitä vismutti- tai muita korvaavia patruunoita, ja metsästetään todella aidoilla lyijypatruunoilla. Käytännössä näin ei saa olla, että laki itsessään johtaa sellaisiin toimenpiteisiin ja metsästystapoihin, missä kehoitetaan tai tavallaan jos ei kehoiteta, niin selvä järjen käyttö kannustaa käyttämään lainvastaisia patruunoita.

On aika ihme, jos ei tämä laki etene ja aloite johda hyvään tulokseen, kun tiedän, että sillä on niissä piireissä, jotka ovat tätä asiaa lähellä, laaja käyttäjätuntemus. Kun tiedän, että seuraavan puheenvuoron käyttäjä on eduskunnan eräkerhon puheenjohtaja ed. Kähkönen, niin uskon, että hänellä on myöskin semmoinen asiantuntemus tässä asiassa, että tämä saa enemmän kaiku-pohjaa ja pontevuutta, kuin mitä tällä tässä vaiheessa on vielä tullut ed. Aittoniemen ja oman puheenvuoroni perusteella. (Ed. Aittoniemi: Älkää vähätelkö!) — Ed. Aittoniemen välihuutoon toteaisin, että en vähättele meidän asiantuntemustamme tässä asiassa mutta uskon, että tähän löytyy myöskin painavaa sanaa ja painavaa näköalaa. Tämän asian puitteissa eduskunnassa on tietääkseni noin 21 metsästyskortillista, riistan-

hoitomaksun maksanutta edustajaa ja lukematon määrä — tiedän, että lukematon määrä — muita asiantuntijoita, jotka ovat tästä asiasta tietävinään kaiken mahdollisen, mitä tähän sisältyy.

Rouva puhemies! Toivon, että tämä nopeasti etenee ed. Aittoniemen tekemän aloitteen pohjalta.

Ed. K ä h k ö n e n : Arvoisa puhemies! Minusta täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja.

Mitä tulee vesilintujen metsästykseen, niin Suomen Metsästäjäliitto viimeyksisessä liittokokouksessaan antoi tästä asiasta oman kannanottonsa asianomaiselle ministeriölle, ja tämän kannanoton oleellinen sisältö on tässä ed. Aittoniemen aloitteessa.

Ed. Tiisanen peräänkuulutti metsästyksen laatuun vaikuttamista ja metsästyskulttuuria. Voin sanoa jo vuosikymmenten kokemuksella, jota varmasti hyvin monella muullakin edustajalla on metsästyksessä ja erästelystä, että metsästäjäseurat vaalivat sitä.

Tässä laissa, joka on hyväksytty 96, perusteena on juuri tämä myrkytysongelma. Vesistöt ovat hyvin erilaisia ja todella pohjat hyvin erilaisia. Myrkytystaso on varmasti varsin erilainen. Jos ja kun näitä erityisalueita, niin kuin ed. S. Lahtela mainitsi, on joitakin, niin nimettäköön ne ja rajoitettakoon siellä lyijyhaulin käyttöä. Kuitenkin teräs- ja vismuttihaulin vaikuttavuus on todella huomattavasti heikompi, eikä liene tarkoitus, että näitä eläimiä sitten jätetään haavakoiksi.

Mielestäni myös metsästyspaine on hyvin erilainen eri alueilla. Toivon todella, että tämä aloite etenee hyvin nopeasti myötätuulella eteenpäin ja tämä epäkohta, sanoisin lapsus, poistuisi tästä metsästyslaista ja palattaisiin tältä kohdin entiseen lakitekstiin.

Ed. N o u s i a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen lakialoite lyijyhaulin käyttökiellon kumoamisesta vesilintujen metsästyksessä on perusteltu ja aiheellinen ja täällä edustajat Seppo Lahtela ja Kähkönen ovat laajasti perustelleet, miksi näin tulisi tapahtua. Käytännössähän on todella osoittautunut, että sekä teräs- että vismuttihauleilla metsästettäessä haavoittuneita eläimiä syntyy paljon ja runsaasti, ja sehän ei ole ollut aikanaan tarkoitus. Sen sijaan meillä Suomessa on olosuhteet, että me metsästämme alueella, missä veden syvyys tai pohjan laatu estävät jo sinällään esimerkiksi lyijyhaulin

pääsemisen eläimen ruuansulatukseen, ja näin ollen nämä erilaiset alueelliset näkökohdat ja ympäristötekijät on syytä ottaa myöskin meillä huomioon.

Siinä, onko jossakin syytä sitten kieltää lyijyhauleilla metsästys, minusta hyvin voidaan antaa paikallisille viranomaisille ja riistanhoitopiireille, riistanhoitoyhdistyksille tai jopa metsästysseuroille oikeus näin menetellä silloin, kun ympäristöön tai luonnonolosuhteisiin liittyvät tekijät näin edellyttävät. Metsästäjät ovat vastuuntuntoista porukkaa, ja uskon, että he tulevat myöskin näin käyttäytymään ja toimimaan, mikäli perusteltua aihetta lyijyhäulien kieltoon jossakin on. Minusta tätä lakialoitetta on syytä viedä eteenpäin ja toivon, että saadaan pikainen ratkaisu.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on yksi näkökulma jäänyt kokonaan huomiotta. Lyijyhäulikielto vaikutti myös siihen, että ei välttämättä enää vuokrata maitakaan joillakin alueilla, koska teräshaulit aiheuttavat puihin jäädessään myös ongelmaa puunjalostusteollisuudessa. En tiedä, missä vaiheessa metsäyhtiöt käyvät sitten katsomassa, osetaanko sieltä rannoilta puita enää ollenkaan, edes harvennuspuita, kun se on niin iso ongelma, kun terät tylsyvät teollisuudessa. Tietysti voi olla, että tämä onkin niiden ihmisten tavoite, jotka tätä olivat ajamassa, eli saadaan sitten suojeltua vielä lisää metsiä ja puita ja kohta ei voi metsästä, koska metsänomistajat eivät vuokraa maita. En tiedä mutta tämmöisestä ongelmasta olen lisäksi ainakin kuullut ihmisten puhuvan metsästysseuroissa ja maanomistajien keskuudessa.

Mutta sinällään olen samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi tässä aloitteessa, että kyllä tässä pitäisi purkaa tämä päätös, mikä aikoinaan tehtiin tästä lyijyhäulikiellosta, ja palata siihen entiseen malliin.

Niin kuin tässä on todettu jo aikaisemmissa puheenvuoroissa, kuitenkin vastuuntunto ja paras asiantuntemus metsästäjien keskuudessa on olemassa. Sellaiset ruokailupaikat, missä nämä muuttolinnut ja vesilinnut ruokailevat ja missä lyijyhäulien on mahdollista joutua sinne elimistöön, rajattaisiin pois. Siinä on meille semmoinen yhteinen askar ja myös tutkimuksen kohde, millä tavalla ne rajataan ja saadaan aikaiseksi, ettei tämmöistä sokeata kieltoa olisi. Ja nyt saliin tuli alan asiantuntija ed. Pulliainen, joka tietää tästä tutkimuspuolesta erittäin paljon.

Ed. P. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Tämä ed. Aittoniemen tekemä aloite perustuu ihan terveen käytännön järkeen, joka varmasti monelle muullekin kansanedustajalle tämän lainmuutoksen jälkeen on palannut, että ... (Ed. Aittoniemi: Se on palannut alkiaolaiseen ryhmään!) — Aivan niin. — Mutta kun ajattelen asiaa, niin kyllähän metsästäjän tarkoitus silloin, kun hän ampuu lintua, on se, että tämä lintu kuolee mahdollisimman nopeasti ja se saadaan talteen. Tämähän on koko metsästämisen tarkoitus. Ei niin, että lintua vahingoitetaan ja se jää raajarikoksi, kuten tällä hetkellä tapahtuu.

Minä olen kyllä ed. Tiusasen kanssa ihan samaa mieltä, kun hän viittasi metsästäjän etiikkaan, että varmasti on seuroja, joissa siinä on parantamisen varaa, kuinka metsästetään ja millä tavalla metsästetään. Mutta on myöskin niin, että kun vesilintuja metsästetään, minun mielestäni täytyisi olla koira käytettävissä joka kerralla, joko yksi tai useampia koiria useamman metsästäjän seurassa. Koska tilannehan on se, että ammutaan sitä sorsaa millä haulilla tahansa, niin jos se jää veteen ja metsästäjä ei saa sitä pois, tilanne on ongelmallinen. Aina koiran käyttö minun mielestäni vesilinnun metsästyksessä olisi tarpeen.

Mutta kun on pääsääntö kuitenkin, että tarkoitus on lyijyhäulien käyttöön otolla saattaa tilanne sellaiseksi, että eläin kuolee ja se saadaan talteen, niin minun mielestä tämä on ihan järkevä ja fiksi esitys.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Itse todelta yhdyin kyllä tietysti siihen periaatteelliseen kantaan, että metsästäjät ovat vastuuntuntoisia ja hyvä vastuuntuntoinen metsästäjä on kyllä myös eläinsuojelun kannalta ihan tärkeä toimija.

Sitten erikseen on tämä etiikkakeskustelu yleensä metsästyksen tarpeellisuudesta ja siitä, miten välttämätöntä se on suomalaisen mieskunnan kannalta nyt kolmannelle vuosikaudelle siirryttäessä jne., mutta se on toinen asia.

Mutta vapaan lyijyn joutuminen ympäristöön ja luontoon on ongelma. Lyijy on ongelmallinen tietysti muuallakin kuin vesistöissä, myöskin mainituilla pelloilla, missä esimerkiksi hanhet hankkivat ravintoaan; viittaen ed. Seppo Lahtelan puheenvuoroon. Mutta kaiken kaikkiaan etiikan ja ehkä metsästystopojen kehittäminen sen jälkeen, kun vaikutusetaisyys on lyhentynyt, on tietysti yksi näkökulma.

Totean, että tiedän paljon varsin hyviä, aktiivisia metsästäjiä, jotka ovat luonnonystäviä.

Tämä harrastus ei varmasti rajaa ihmisiä. Etiikka on kysymys sinänsä, johonka nyt tässä ei ole varmaan aihetta syventyä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Itse en ole metsästäjä enkä tiedä myöskään tarkasti lyijyn vaikutusta eläimiin ja luontoon. Mutta muistelen, että viime kaudella oli kirjallinen kysymys tai lakialoite suorastaan, taisi olla kirjallinen kysymys, jossa kysyttiin ministeriltä, eikö pitäisi kieltää mato-ongessakin lyijypainon käyttäminen. Minun mielestäni näissä asioissa menään monta kertaa vähän liian pitkälle.

Mutta nimenomaan sorsanmetsästyksestä: Kun oma asunto on aika lähellä järveä, niin olen ollut seuraamassa nimenomaan sitä ensimmäisinä päivinä. Voi sanoa näin, että minua ainakin häiritsi ja osittain suorastaan raivostutti se, että siellä ei ollut koiraa mukana. Voi sanoa karrikoiden, että yli puolet ammutuista sorsista hävisi tavalla taikka toisella. Minä en tiedä, haavoittuivatko ne vai menivätkö sitten muuten vain, kun tipahtivat alas, pohjaan ja piiloon taikka muualle, enkä tiedä, saisiko koira niitä pois sieltä. Mutta itselleni tuli se käsitys, aivan kuin ed. Petri Salo täällä totesi, että niiden henkilöiden, jotka harrastavat aktiivisesti sorsanmetsästystä, kyllä pitäisi harkita, jos ei itsellä ole koiraa, sen hankkimista porukalla sitten. Kyllä minusta tuntui aika sääliäntä nimenomaan se, kun niin suuri määrä lintuja hävisi sinne jonnekin.

Arvoisa puhemies! Kun ed. Esa Lahtela totesi teräshaulien käytöstä, myöskin omalla alueellani olen kuullut henkilöistä, joilla on omistukseensa pieniä metsälampia, joissa sorsia ja muita vesilintuja on. He ovat hyvin katkeria siitä, että tällaista palautetta on tullut, mitä ed. Esa Lahtela totesi. Ainakin minulle he ovat ilmoittaneet, että joutuvat harkitsemaan sitä, kannattaako vuokrata enää metsästysmaita siihen käyttötarkoitukseen.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Minusta on todella miellyttävää ja myönteistä kuulla, koska valtakunnallisessa kenneljärjestelmässä olen aika kärjessä ja olen koiran käyttöä yhteiskunnan palveluksessa ja palvelijana kaikin keinoin ajamassa eteenpäin, edustajien Salon ja Vistbackan lausunto, niin kuin muittenkin lausunnot, koiran käytöstä ja sen välttämättömyydestä tässä asiassa. Tuntuu todella miellyttävältä ja lämmittävältä tällainen asia, että se näin korkealla noteerataan ja nähdään hyväksi.

Mutta se ei yksin poista sitä ongelmaa, että

kun lyijyhaulin vaikutus on kovempi kuin korvaavien haulien, niin eläimestä tulee sen lajin raajarikko, että se lentää pois, niin ettei sitä mikään koira eikä mikään muukaan pelasta.

Edustajat Esa Lahtela ja Vistbacka totesivat, mitä rautahauli tekee ja millä lailla se vaikuttaa. Käsittääkseni tähän asiaan pitäisi vaikuttaa ja keskustelua siirtää Metsähallituksen rintamalle, mikä tulevaisuuden nimeltään tämä yhtiö sitten lieneekin. Metsäyhtiöt ja monet maanomistajat ovat kieltäneet alueillaan ja vuokrasopimuksissaan rautahaulin käytön. Sillä on todella sellainen merkitys, niin kuin ed. Esa Lahtela sanoi, että se tylsyyttää terät ja estää puunjalostusprosessin etenemisen varmaan aika vaikeasti kaikilla aloilla. Tämä on se näkökohta, miltä pohjalta tätä pitäisi enemmän lähestyä ja nähdä se, minkä takia rautahaulia ei voida käyttää ja minkä takia niiden käyttö aiheuttaa sellaisia tarpeita, että metsästetään lainvastaisesti.

Erittäin lämpimältä tuntuu myöskin ed. Tiusasen kannanotto tästä asiasta. Tulkitseen tämän niin vapaasti, että metsästäjä on paras luonnon-suojelija, ja tätä varmasti on olemassa.

Rouva puhemies! Varmasti on niin, että metsästäjäväki tekee parasta luonnonsuojelua, mitä Suomen valtakunnasta löytyy, kun riistan kanssa ovat tekemisissä. He haluavat kestävän käytön periaatteella pitkään säilyttää riistakannat kestävinä ja myöskin jättää ne jälkipolville.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kun vuonna 93 metsästyslakia uudistettiin, silloin tietysti lähdettiin ilman muuta siitä, että metsästystraditio on niin sanottu roosevelttilainen metsästystraditio, joka perustuu kestävän käytön periaatteeseen. Jo tämän vuosisadan alussa Yhdysvalloissa presidentti Theodore Roosevelt kehitti niin sanotun tieteellisen metsästyksen ajatuksen, joka kuului suomeksi käännettynä suurin piirtein sillä tavalla, että riistakannat kestävät ikuisesti, jos niitä tieteellisesti metsästetään eliikkä kestävän käytön periaatteella. Tämä ajatus on jo, ed. S. Lahtela, tämän vuosisadan alusta. Siitä ei ole kukaan halunnut irti päästä. Nyt on sata vuotta tätä traditiota noudatettu. Se on kaikissa alan kansainvälisissä oppikirjoissa ollut kautta tämän vuosisadan, siinä ei ole mitään uutta, eikä suomalaisen metsästäjä ole tästä halunnut missään vaiheessa luopua. Tämä asia on selvä, arvoisa puhemies.

Sitten mitä tähän aloitteeseen tulee, niin jospa ajateltaisiin asiaa vaihteeksi niinkinpäin, että entäs jos ei olisikaan sellaista alkuainetta kuin lyijy

lainkaan tuonne uusiutumattomaan luontoon tullut: Vesilintujen metsästystä ei ed. Aittoniemen lakialoitteen mukaisesti olisi olemassakaan. (Ed. Aittoniemi: Ei olisi lintujakaan!) — Ne linnut eivät tarvitse sitä lyijyä. — Toisin sanoen tämä luonnon osa, siis sinänsä metsästyskelpoinen luonnon osa, olisi totaalisesti käytön ulkopuolella, jos pitäisi ottaa vakavasti se, mitä ed. Aittoniemi lakialoitteessaan toteaa.

Vuoden 93 lain yhteydessä noudatettiin sitä lähtökohtaa, joka omaksuttiin Yhdysvalloissa lainsäädäntöön jo 1930-luvun alussa. Silloin kiellettiin lyijyhaulien käyttö vesilintujen metsästyksessä sen takia, että lyijy on myrkyä, joka aiheuttaa muissakin kuin niissä vesilinnuissa siinä ampumistilanteessa lyijymyrkytyksen ja aiheuttaa sen sillä tavalla, että se kuolema on mahdollisimman tuskallinen, tuottaa eläimelle suolistokuolion, joka aiheuttaa seuraavassa vaiheessa suolistotukkeutuman ja sen jälkeen hyvin tuskallisen kuoleman. Suomessa tämä ilmiö tuli erittäin selvästi esille jo 60- ja 70-luvulla, kun joutsenet rupesivat kuolemaan lyijymyrkytykseen, joka siis tuottaa suolistokuolion ja sitä kautta joutsenten kuoleman.

Ed. Aittoniemen alkiolaiseen maailmaankatsomukseen varmasti kuuluu, että aivan oikein niille joutsenille tulla tällä tavalla kuolluksi. En minä sitä halua ollenkaan asettaa kyseenalaiseksi. Nyt vain sattui olemaan sillä tavalla, että se eduskunta, joka perustavaa laatua olevalla tavalla kävi metsästyslain läpi — ed. Aittoniemi oli jäsenenä siinä eduskunnassa — päätyi siihen ratkaisuun, että Suomessa siirrytään tähän kansainväliseen käytäntöön, ja sitä ollaan nyt vähitellen noudattamassa kaikissa Länsi-Euroopan valtioissa.

Sen jälkeen ei ole menty taaksepäin, vaan on menty siihen suuntaan, mikä Yhdysvalloissa jo 1930-luvulla käytännöksi omaksuttiin. Suomen eduskunnan ei mielestäni pidä ottaa mitään takapakkia tässä asiassa. Vismuttihaulit ovat täysin kelpoisia tähän tarkoitukseen. Niissä on vain se ero, että patruunat ovat vähän arvokkaampia kuin lyijyhauleilla varustetut haulikon patruunat, mutta ei mitään muuta kuin jättää muutama koskispullon ostamatta sitä metsästyksensä varten ja niillä rahoilla ostaa vismuttihauleja, niin asia on hallinnassa.

Ed. H e m m i l ä : Arvoisa puhemies! Täällä on monissa puheenvuoroissa ed. Aittoniemen lakialoitetta käsitelty nimenomaan metsästyksen ja lintujen osalta. Mutta täällä on muutamassa

puheenvuorossa myöskin metsätalouden ja metsäteollisuuden osalta otettu esille se, miten teräshauli vaikuttaa prosessissa. Minä olisin sitä mieltä, että tämä on vähintäänkin hyvä perustelu ottaa tämä asia myöskin esille, ja kannattaisin sikäli ed. Aittoniemen lakialoitteen viemistä eteenpäin tässä salissa. Minä en ole ollut tässä salissa, kun laki on säädetty vuonna 96, mutta ihmettelen perusteluja, mitkä tässä mainitaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Kun ihmetellään perusteluja, tietysti silloin pitää syventää tietotaitoa ja tiedon tasoa. Ed. Pulliaisen puheenvuoroon viitaten kaikki vapaa lyijy ympäristössä, onko se sitten luonnonympäristö tai jokin kaupungin jäteympäristö, on ongelma. Kaikki me tiedämme, että tällä hetkellä Suomesakin on jo sijoitettu miljoonia markkoja amalgaamin sisältävän lyijyn talteenottoon ja sen eristämiseen ympäristöstä ja jätevesistä. Lyijyhaulien roiskiminen ympäristöön on toisen tyyppistä mutta saman suuntaista ympäristön piläämistä. Näin ollen on ehkä vähän laajemmasta kysymys kuin siitä, että joku ei saa puitaan myydä, jos niihin on ammuttu teräspitoisia vismuttihauleja. Jos näin tapahtuu, niin tulemme siihen kysymykseen, pitäisikö tarkentaa sihtiä ja lyhentää ampumamatkoja ja olla tässä kaiken kaikkiaan enemmän mainitun metsästyksen kehittämisen linjalla.

Vielä ed. Seppo Lahtelan tähän mennessä viimeiseen puheenvuoroon toteaisin, että todella olen sitä mieltä, että vastuuntuntoinen metsästäjä on ympäristön kannalta positiivinen henkilö. Jos hän liikkuisi luonnossa aseensa kanssa ampumatta, hän olisi vielä positiivisempi. Ehkä tuo superlatiivi ei siihen käy, mitä käytitte, mutta olen sitä mieltä, että hän on voimavara, en sitä halua kiistää.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tuntui todella myönteiseltä, kun ed. Pulliainen kertoi, että asia on Suomessa perusteltu satavuotisen periaatteen mukaan ja tämän jatkumista ei tulla kyseenalaistamaan. Tämä tuntui hyvältä.

Sen sijaan tuntui aika erikoiselta, että hän puhui kitumalla kuolemasta. Ed. Aittoniemen lakialoitteella nimenomaan haetaan äkkikuolemaa, mikä lyijypanoksella tulee nopeasti toteutettua sokkivaikutuksella. Silloin ollaan juuri eettisillä perusteilla korkealla tasolla ja eläin kituu mahdollisimman vähän. Tätä näkemystä ei voi ollenkaan väheksyä asiassa. Lyijy on se, mikä tekee äkkikuoleman. Kaikki muut kevyet ja kor-

vaavat aineet ovat sellaisia, mitkä aiheuttavat kitumista muodossa tai toisessa.

Ed. P. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. S. Lahtela iski naulan kantaan. En ole koskaan metsästänyt. Olen poliisin virka-asetta kantanut 18 vuotta enkä onneksi ole sitäkään milloinkaan tarvinnut, mutta periaatteessa en ole myöskään koskaan suhtautunut metsästyksen vastustavasti, koska olen katsonut, että se on monelle ihmiselle harrastus, jossa ovat todella viihtyneet ja tehneet myös luonnon eteen hyvää työtä, niin kuin ed. Tiusanen totesi.

Mutta eläimen kannalta, kun katsotaan, että metsästyksen tarkoituksenhan täytyy olla saada eläin hengiltä, niin ettei sen tarvitse kitua, on eettisesti kaikkein tärkein asia koko metsästystapahtumassa, että kuolema tulee niin, että metsästäjä kokee, ettei eläin kärsinyt, ja kerää sen myös talteen. Tähän lakialoite tähtääkin.

Mutta nyt tuntuu, että tätä hyvää periaatetta osa vastustaa sen takia, että vastustaa koko metsästystä ja ajattelee, että kun tehdään haulit mahdollisimman vaikeiksi, tehdään asiasta ongelma. Mielestäni ed. Aittoniemen perusteet siltä osin, kun halutaan poistaa eläimen kärsimyksiä, ovat terveet. Se on mielestäni metsästäjälle ja koko metsästykselle Suomessa kaikkein tärkein asia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7) Lakialoite laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 36/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kaikissa Pohjoismaissa maksetaan asevelvollisuuden suorittaneelle asevelvolliselle kotiuttamisrahaa. Kotiuttamisrahan tarkoituksena ilmeisesti on pehmentää siviiliin astumista ja korvata niitä menoja, joita asevelvollisella luonnollisesti on yleensä rahattomana asevelvollisuuden suoritta-

misen jälkeen. Kotiuttamisraha on aika korkea muissa Pohjoismaissa, joissakin jopa 1 600 kruunua, muistaakseni Norjassa, noin tuhatkunta markkaa. Suomessakin maksettiin 1990-luvulle kotiuttamisrahaa, joka oli 300 markan suuruisen, mutta Ahon — Viinasen hallituksen aikana tästä luovuttiin ja saatettiin Suomelle 10 miljoonan markan vuosittainen säästö.

Olen lakialoitteessani nostanut asian uudelleen esille, jotta palattaisiin lain tasolla kotiuttamisrahan maksamiseen, joka olisi 400—800 markkaa riippuen siitä, kuinka pitkä on asevelvollisuus aika, ja siviilipalveluna suoritettavasta se olisi 600 markkaa kerralta. Tämä olisi erinomaisen tärkeä asia sikäli, että asevelvolliset, kun astuvat armeijasta ulos, ovat yleensä aivan rahattomia. On surkeata tulla hyvin suoritettuna asevelvollisuuden jälkeen siviiliin, kun ensimmäisenä päivänä täytyy kenties kävellen mennä 30 kilometrin päähän toimeentuloluukulle pyytämään rahaa, että pystyisi pysymään elossa. Siinä mielessä ei edellisen vaan sitä edellisen hallituksen aikana poistettu kotiuttamisraha pitäisi asevelvollisille palauttaa.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen tekemä aloite asiassa tuntuu todella hyvältä ja oikealta. Laajentaisin tarkastelunäkökohtaa sillä lailla, että tässäkin voisin taas heittää, että onko niin, että ed. Aittoniemi tekee ehkä ensi viikolla uuden aloitteen siitä, että myös asevelvollisten päivärahaa tulisi nostaa ja asiaa tarkastella myös sillä tavalla, että se olisi sellainen, että se riittäisi reilusti kahviin ja johonkin muuhunkin, mitä asevelvollinen tarvitsee, eikä tarvitsisi elää niukuuden ja köyhyyden rajalla. Tähän asiaan käsittääkseni tulisi liittää tarkastelumahdollisuus myös, koska samoista määrärahoista on kysymys, että asevelvollisten päivärahaa korotettaisiin.

Sellaisenaan on uljasta katsoa, kun nuoret miehet ja erityisesti nuoret naiset tekevät asepalvelustaan tämän itsenäisen isänmaan eteen, kun se on Suomessa mahdollista, niin että heillä olisi myös mahdollisuus nauttia niistä palveluksista, mitä tarjotaan vapaasti ja mistä on Suomenmaassa mahdollisuus nauttia ja niin, että päivärahatkin seuraisivat aikakauttansa ja niihin joitain korotusmahdollisuuksia löytyisi. Mielestäni nämä asiat kytkettyvät läheisesti toisiinsa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun ed. S. Lahtela otti päivärahakysymyksen esille, jos rouva puhemies sallii, niin totean lyhyesti

erään suuren ongelman, joka hiukan liittyy ed. Lahtelan puheenvuoroon.

Kun asevelvolliset suorastaan ajetaan yksi-köistään ulos lomalle ja he lähtevät kotiinsa, heille ei makseta minkäänlaista päivärahaa eikä heille anneta myöskään minkäänlaista muonitusta. Moni nuori asevelvollinen menee köyhien, ehkä työttöminä olevien vanhempiensa luo, joilla heilläkään ei ole kaksisesti edes omaan suuhunsa ruokaa. Sanon, että tämä on suuri ongelma armeijassa. Pitäisi ryhtyä maksamaan lomapäiviltä vähintään kaksinkertaista päivärahaa, jotta nämä nuoret ihmiset saisivat elätettyä itsensä eivätkä menisi esimerkiksi köyhien, työttöminä olevien vanhempiensa kustannukselle, joilla tuskin on varaa itsensä elättämiseen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen viimeinen puheenvuoro pitää paikkansa. Näin on. Yllättävää kyllä, näitä viestejä kuulee aika paljon, ja uusi armeijan toimintamalli, joka liittyy siis armeijan talouteen kaiken kaikkiaan, on tämän synnä.

Mutta tuohon, mihin ed. Seppo Lahtela kiinnitti huomiota, kun hän laajensi tämän keskustelun, toteaisin, että ylimitoitettua kalustohankintaa Suomen armeijassa ovat luoneet sen epäsuhtaan, jolloin rahaa on jäänyt muualle, muun muassa armeijan kiinteistöjen kunnolliseen ylläpitämiseen, homevaurioiden korjaamiseen jne., vastaavasti vähemmän. Tämä on todella kokonaisuus. Siitä kai on lähdettävä, ettei armeijan muutenkin paisutettua budjettia pystytä lisää paisuttamaan, vaan pitäisi tasapainottaa armeijan budjetin sisällä nämä näkökohdat.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Itse aion puuttua samaan asiaan, mitä ed. Tiusanen tuossa juuri totesi. Kysymys on rahasta ja painotuksesta. Aikanaan, kun käytiin puolustus- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta keskustelua, lähdettiin siitä, jotta pyssyhankintojahan lisättiin ja ihmisiin satsauksia vähennettiin, joka tarkoittaa sitä, jotta kertausharjoituksia vähennettiin, samaten monia toimia, jotka kohdentuivat ihmisiin, koska budjettia ei voi paisuttaa ja sinällään tämä on yksi kustannuskysymys tänäkin.

Minä itse kyllä edustaisin sitä näkökantaa, jotta ennen satsataan ihmisiin ja osaamiseen ja luotetaan siihen, jotta me pystymme yhä tässäkin maailmantilanteessa hoitamaan nämä asiat uusia aselajeja perustamatta, niin kuin tapahtuisi Hekojen osalta, lähdettiin kokonaan kehittä-

mään uutta aselajia, joka tulee viemään jatkossa yhä enemmän meiltä varoja. Toivon mukaan tämä uusi Lipposen kakkoshallitus ei tuo taistelukopteriasioita käsittelyyn tänne, koska se tulee nielemään yhä enemmän ja se tarkoittaa, jos sitä raamia ei laajennettaisi ja kasvatettaisi enää, sitä että aika tiukalla tullaan olemaan puolustusbudjetin osalla.

Sen takia toivon kyllä tämän ed. Aittoniemen ajatuksen läpimenoa siinä, jotta voitaisiin tällainen kotiuttamisraha myöntää. Mutta luulen, että aika tiukassa välissä ollaan.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Tiusanen ja Esa Lahtela puhuivat selkeästi puolustuspoliittisesta selonteosta ja siihen liittyvistä hankinnoista. Sellaisen maan armeija, jolla ei ole kalustoa eikä kaluston käyttövalmiutta, on myös voimaton kriisin sattuessa, eikä sitä kunnioita kukaan. Silloin niitä kriisejä myös helpommin syntyy.

Käsittääkseni tätä keskustelua on nyt laajennettu kotiuttamisrahoista ja päivärahoista jo helikopterihankintoihin, ja käsittääkseni on varmasti uuden keskustelun ja uusien aloitteitten aika olemassa. Mutta kyllä tämä, mihin ed. Aittoniemi vetosi tässä asiassa viitatessaan siihen, että kasarmit pannaan perjantaina kiinni, kun ei ole varaa pitää henkilökuntaa siellä töissä, ja väki pannaan kotiin, on myös jonkinlainen valmiuskysymys ja uskottavuuskysymys myös sillä lailla, että kun tätä laajennetaan aavistuksen verran laajemmalle, niin kaikkein vaarallisimmissa vaiheissa nämä varusmiehet ovat silloin, kun he ovat lomalla. Kaikkein turvallisinta heidän elonsa on silloin, kun he ovat kasarmilla varuskunnan sisällä ohjatussa palveluksessa.

Toivon, että tämä aloite kotiuttamisrahasta ja laajennetusta päivärahan korottamisesta menee eteenpäin ja voimme joskus myöhemmässä vaiheessa käydä ed. Aittoniemen tekemän aloitteen pohjalta ehkä keskustelun siitä, miten ovat sitten nämä kohdentamiset puolustusmäärärahojen sisällä muuten olemassa. Näin, rouva puhemies, varmasti me pääsemme eteenpäin.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Huomautan todella edustajille, että käsittelemme lakialoitetta n:o 36 kotiuttamisrahasta asevelvollisille.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Se on hyvin aiheellinen huomautus, koska tässä käydään keskustelua tästä lakialoitteesta ja siitä,

millä tavalla tämä kustannetaan, koska kysymys on aina painotuksista.

Ed. Seppo Lahtelalle voisi todeta sen, jotta jos puolustusbudjettia ei kasvateta ja siellä tehdään lisäpainotuksia, niin kuin ed. Seppo Lahtela totesi — pitää olla pyssyjä enemmän ja kalustoa enemmän — niin se on jostakin pois. Tai sitten meidän pitää osoittaa, kun ollaan tiukassa taloudellisessa tilanteessa, mistä muualta otetaan rahaa, otetaanko sosiaaliturvasta vai mistä otetaan. Sen takia uusien menojen keksiminen joutaa siihen, jotta sitten otetaan lisää velkaa.

Tämä ed. Aittoniemen aloite pohjimmiltaan on hirveän hyvä. Totta kai näin pitäisi menetellä. Itse muistan varusmiehenä, miten joutui lähtemään ihan tyhjän päältä. Silloin 60-luvulla nimittäin ei ollut kotiuttamisrahaa eikä mitään semmoista, ei kun sosku, ja kun sitäkään ei oikein voinut tehdä, piti lähteä pienistä, tekemään itselleen jopa sänky, ennen kuin pystyi nukkumaan jossakin. Se oli minusta ihan hyvää aikaa. En pahalla muistele sitä ollenkaan. Sinällään ajatus on hyvä, mutta toteaisin, että rahat jostakin täytyy aina etsiä.

Ed. P. S a l o : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela oli varmaan oikeassa, kun hän totesi, että rahaa täytyisi jostakin löytyä, ja varmasti rahanpuutteen takia aikoinaan Ahon hallitus tämän etuuden on myös pois ottanut. Sanoisin nyt kuitenkin tänä päivänä niin, että tärkeämpää varmasti varusmiehille samoin kuin varusnaisille, joita nyt myös on armeijassa, on eläminen varusmiespalveluksen aikana. Toinen vaihtoehto tähän lakialoitteeseen olisi, että tämä 800 markan rahakorvaus annettaisiin heille esimerkiksi palveluksen aikana päivärahan korotuksena elämiseen.

Minun mielestäni silloin, kun varusmies tulee kotiin ja on palveluksensa suorittanut, hän kaipa töitä, päästä taas arkiseen elämään kiinni. Kun tämän tyypisistä korvauksesta joskus valtiontaloudellisista syistä on jouduttu luopumaan, niin veikkaan, että kestää pitkän aikaa, että tähän palataan takaisin. Päivärahaa pitää korottaa varusmiespalveluksen aikana tuntuvasti, että armeija tuntuu mielekkäältä ja järkevältä vaihtoehdolta, koska monet eivät sitä tällä hetkellä näin näe. (Ed. Aittoniemi: Mutta kun ne on kaikki menneet, kun lähdetään pois!) — Kyllä, muttei varusmiespalveluksen jälkeen enää sitä rahaa tarvita, vaan nimenomaan sen aikana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

8) Lakialoite laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 37/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Pysin lyhyesti paikaltani toteamaan sen, että minä olen tämän 12 vuoden aikana kuullut, kun eduskunnassa on keskusteltu hyvin paljon siitä, että eläkevakuutusyhtiöt ja erityisesti Kansaneläkelaitos tekevät työkyvyttömyyseläkettä koskien hylkääviä päätöksiä siitä huolimatta, että esimerkiksi ammattitaitoiset virkalääkärit ovat kunnan ja omantunnon kautta vakuuttaneet, että kyseisellä eläkkeen hakijalla ei ole päättä lainkaan ja sen vuoksi pitäisi saada työkyvyttömyyseläke. Nyt nämä tekevät hylkääviä päätöksiä sellaisten Kansaneläkelaitoksen tai vakuutusyhtiön lääkäreiden lausunnoilla, jotka lainkaan eivät näe tätä henkilöä, joka on työkyvyttömyyseläkettä hakenut. Ja myöskään tätä päätöstä ei perustella. Sanotaan vain, että kyllä sillä pää täytyy olla ja kyllä se työkykyinen on.

Näin ollen tämän vaatimattoman lakialoitteen kohteena ja tarkoituksena on se, että esimerkiksi Kansaneläkelaitos veloitettaisiin silloin, kun päätös on vastoin lääkäreiden antamia lausuntoja kielteinen työkyvyttömyyseläkettä koskevassa asiassa, perusteellisesti perustelemaan sen, miksi päätös on vastoin lääkäreiden lausumaa, koska mielestäni joko nämä lääkärit syyllistyvät rikokseen, kun antavat väärää lausumia, tai sitten siihen syyllistyy Kansaneläkelaitos.

Toisin sanoen perustelut aina kielteisessä päätöksessä, jos se on vastoin lausunnon antamien lääkäreiden näkemystä työkyvyttömyyden perusteista.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Itse olen vuodesta 76 kirjoittanut B-lausuntoja työkyvyttömyyseläkkeistä ja viimeksi eilen ollut näiden asioiden kanssa lääkärin kannalta tekemisissä. Viime vuosien aikana lähinnä olen tutustunut kaikenlaisiin ongelmatapauksiin, kun poti-

laat tulevat usean tuuman paksuinen nippu hylättyjä B-lausuntoja ja muita asiakirjoja mukanaan ja niitä sitten käsitellään. Meillähän on eduskunnassa myös muita tämän asian kanssa varsin kokeneita ihmisiä, muun muassa ed. Stenius-Kaukonen, joka on tehnyt hyvin uhrautuvaa työtä näiden asioiden selvittämisessä. Muitakin, etenkin Tampereen seudun, kansanedustajia tässä on ollut mukana.

Kaiken kaikkiaan tässä on kysymys tietysti yleisestä ongelmasta, siis myös yleensä työkyvyttömyyseläkkeen kanssa. Kansaneläkelaitoksen roolihan on jatkuvasti eri päätöksen kautta vähentynyt tässä asiassa, mutta ongelma ei ole siinänsä vähentynyt. Se on olemassa. Siinä on lähtökohtia sekä sysissä että sepissä, eli usein tehdään varsin huonoja B-lausuntoja aluksi, sitten ne joutuvat hylätty-hyllyyn, ja niiden poissaanti sieltä on varsin hankalaa. Lääkäreidenkin lähtökohdat ovat tällaisia; niihin muun muassa edellisen kauden aikana silloinen sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre viittasi.

Kaiken kaikkiaan on käsitellyssä ongelmia, mihin ed. Aittoniemen aloite viittaa. Lyhyesti, arvoisa puhemies, haluaisin todeta, että suullinen kuuleminenhan on nyt tulossa mukaan ja se mahdollistuu. Siihen pitäisi panostaa ja nimenomaan tähän ajatukseen, minkä ed. Aittoniemi aiwan oikein tuo tähän mukaan, että myös päätöksen tekevät tahot tuntevat potilaan eivätkä vain lue papereita. Silloin suullinen käsittely on tärkeätä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Tulin korokkeelle, ettei puhemiehen tarvitse keskeyttää, jos sattuu menemään yli kaksi minuuttia, koska tämä aihe on sen tyylinen, josta itse olen esimerkiksi viime kaudella tehnyt muun muassa kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle. Ne edustajat, jotka olivat paikalla silloin, kun käsiteltiin eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin kertomusta, muistanevat, että otin myös tähän liittyviä asioita esille.

Jos arvoisa puhemies suo, tässä puhutaan yksinomaan kansaneläkelakiin liittyvästä lääkärintodistuksesta, mutta samalla tavoin hoitavan lääkärin lääkärintodistuksen arvoa taikka arvottomuutta korostaa käsittely muun muassa ensinnäkin Helsingin piiritullikamarissa ja sen jälkeen Tullihallituksessa, nykyisin Uudenmaan läänin-oikeudessa, ja myös Valtiokonttorissa: Niin sanotut asiantuntijalääkärit, jotka eivät näe kyseistä potilasta, tekevät oman ratkaisunsa ja ovat ikään kuin ehdottoman varmoja asiasta, ja taas hoitavalle lääkärille, joka on vuosikausia hoita-

nut ja tuntee potilaan henkilökohtaisesti, ei anneta mitään arvoa.

Sen johdosta itse muun muassa omassa kantelukirjelmässäni kysyin, minkä johdosta ei puututa näihin asioihin. Nyt ed. Tiusanen viittasi suullisiin käsittelyihin, mutta mielestäni eräs varteenotettava seikka olisi se, että tällaisissa ongelmatilanteissa valitusinstanssissa suoritettaisiin katselmus. Minä itse en näkisi sitä kovinkaan vieraina sillä tavoin, että kyseiset henkilöt, jotka käsittelevät vain paperien perusteella, lääkärintodistuksen perusteella, asioita, eivät sillä tavoin tule tietoisiksi potilaan tilanteesta.

Kun meillä oli eduskunnan oikeusasiamiehenä Jacob Söderman, silloin hänen kanssaan sovimme erään kantelun osalta, jonka olin tehnyt, että me tulemme asianomaisen henkilön kanssa hänen luokseen, että hän voi nähdä, arvioida sitten tilanteen, ovatko henkilöt, jotka ovat käsitelleet kyseistä valitusasiaa näkemättä potilasta, syyllistyneet mahdollisesti johonkin huolimattomuuteen tai muuhun vastaavaan, mutta siinä tilanteessa valitettavasti kävi niin, että kaksi päivää ennen sovittua aikaa kyseinen henkilö poistui keskuudestamme. Silloin hänen kanssaan ei päästy niin pitkälle kuin oli tarkoitus. Muun muassa silloin, niin kuin äsken totesin, kun viimeksi käsiteltiin eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusta, toin tämän asian esille eduskunnan oikeusasiamiehen läsnä ollessa.

Nämä asiat työllistävät ainakin minua kansanedustajana hyvin paljon. Tälläkin hetkellä on, tänään, tullut kahdelta eri henkilöltä kirjeitä, joissa pyydetään tekemään valitus, ja toisessa pyydettiin lisäselvitystä nimenomaan siihen perustuen, että hoitavan lääkärin lausunnolle ei anneta minkäänlaista arvoa. Minä olen miettinyt jopa sitä, jos hieman ilkeästi sanoo, olisikohan niin, kuten tavataan sanoa, että sen lauluja laulat, kenen leipää syöt. En tarkoita, että nämä henkilöt ihan tahallaan tähän syyllistyvät, mutta valitettavasti tällainen ajatus tulee, koska tämä on yleistynyt hirveästi niiden 12 vuoden aikana, mitä minä itse tässä talossa olen ollut ja saanut käsitellä näiden ihmisten asioita, eli me olemme menossa kyllä huolestuttavasti väärään suuntaan.

Yksi asia, joka liittyy ainakin joiltakin osin tähän, on niin sanottu Pontevan taulukko, jota valitettavasti vieläkin käytetään, joka on ian-kaikkisen vanha ja perustuu vanhoihin liikenneonnettomuuksissa vammautumisen asteista tehtyihin erilaisiin taulukoihin, joita professori Ponteva aikoinaan laati. Siihen ei ole saatu muu-

tosta, vaikka kun vanhoja arkistojani katselin viime kaudelta, jo 80-luvun lopulla Lääkintöhallituksesta minulle ilmoitettiin, että on suunnitteilla, että tätä taulukkoa pitäisi uudistaa ja saada paremmat, nykyaikaiset systeemit, mutta mitään valitettavasti ei ole toistaiseksi tapahtunut. Kaiken kaikkiaan ongelma, mikä liittyy ed. Aittoniemen tekemään lakialoitteeseen, on erittäin yleinen, valitettava ja sangen laaja.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen lakialoite käsittelee kansaneläkelain piiriin tulevia työkyvyttömyyseläkehakemuksia. Nyt on muistettava, että kun kansaneläke tehtiin työeläkevähenteiseksi, huomattava osa työkyvyttömyyseläkehakemuksista ei tule lainkaan Kansaneläkelaitoksen käsiteltäväksi vaan menee suoraan työeläkelaitosten käsittelyyn.

Tässä on tapahtunut melkoinen muutos, kun katsotaan tilannetta, miten hylkyprosentit ovat kehittyneet, vaikka lakia työkyvyttömyyseläkkeen saannista ei ole muutettu. Kun vuonna 91 kaikista työkyvyttömyyseläkehakemuksista hylättiin 15,1 prosenttia, vuonna 95 hylkäysprosentti oli noussut 20,2:een, ja vuonna 97 hylkäysprosentti oli jo 21,2. Elikä lainmuutosta ei ollut tapahtunut mutta hylkäysprosentit kasvoivat. On myös huomattava, että samanaikaisesti työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä väheni elikkä määrässä ei tapahtunut kasvua. Näin olen ei voida tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiskäytäntöä on selvästi kiristetty.

Tästä on tietenkin seurannut se, että näiden ihmisten, jotka ovat menettäneet hoitavan lääkärin todistuksen mukaan työkykynsä, oikeusturva on myös heikentynyt merkittävästi. On lukuisia tapauksia, joissa ensinnäkään henkilö ei ole saanut työkyvyttömyyseläkettä. Hän on työkyvyttö. Hän ei ole saanut työttömyysturvaa. Tämän aikana hän on menettänyt myös tulevan ajan oikeuden. Tästä on seurannut melkoisia taloudellisia menetyksiä, joita ei pystytä korvaamaan millään jälkikäteen.

Näin ollen lakialoitteet, jotka tähtäävät työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden ihmisten aseman parantamiseen, ovat erittäin tärkeitä. Tässä täytyisi vihdoinkin päästä myös toimenpiteisiin, joilla näiden ihmisten asemaa parannettaisiin, heidän oikeusturvaansa lisättäisiin.

Nyhän, kuten on jo kerrottu, eläkelaitosten, niin Kansaneläkelaitoksen kuin yksityisten työeläkelaitostenkin, lääkärin tekevät päätöksiä potilasta näkemättä ja valitettavan usein käy niin

sitten, että myös tehdään kielteinen päätös. Olen myös itse tehnyt joitakin kymmeniä eläkevalituksia. On pakko todeta, että riippuu vähän eläkelaitoksesta, jossain toisessa eläkelaitoksessa vastaavalla diagnoosilla eläke on mennyt läpi ja jossain toisessa eläkelaitoksessa eläke on hylätty. Tässä on myös eriarvoisuutta.

Nyt, kun Kansaneläkelaitos ei enää koordinoi työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisperusteita, koska ne eivät enää tule Kansaneläkelaitoksen käsittelyyn, myös eriytyminen tapahtuu. Tämä ei kansalaisten oikeusturvan kannalta ole oikea kehityssuunta. Näin ollen tähän asiaan tulisi puuttua pikaisesti ei pelkästään Kansaneläkelaitoksen osalta vaan myös kaikkien työeläkelaitosten osalta ja saada hoitavien lääkäreiden lausunnot nykyistä vahvemmiksi.

En malta olla vielä sanomatta, että aikoinaan, kun olin itse työelämässä, kun siellä työpaikan lääkäri kirjoitti työkyvyttömyyseläkepaperit, se hän oli sama kuin olisi myönnetty eläke, elikkä ne menivät käytännössä aina läpi mutta nykyisin, kun työpaikkalääkäri kirjoittaa työkyvyttömyyseläkepaperit, ei ole lainkaan takuita siitä, että ne menisivät läpi. Minä esitän myös kysymyksen siitä, ovatko nämä työpaikkalääkärit nyt menettäneet ammattitaitonsa, kuten usein eduskunnassa on väitetty, että nämä lääkärin eivät ole ammattitaitoisia, he eivät osaa arvioida ihmisten työkykyä. Minä uskallan väittää, että lääkärin ovat yhtä ammattitaitoisia tänä päivänä kuin aikaisemminkin. Syy tähän, että näitä työkyvyttömyyseläkkeitä ei myönnetä, on siinä, että on kiristetty myöntämiskäytäntöä, vaikka laki ja asetukset eivät ole muuttuneet.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi esittää, että aina pitäisi perustella, miksi ei myönnetä eläkettä.

Minusta tämä on sillä tavalla hyvin aiheellinen, koska valittajan osalta, jos ei ole perustelua, valituksen tekeminen on kovin sokeata. Se on niin kuin pimeään ampui, koska ei tiedä oikein tarkkaa kohdetta, miksi tässä laitoksessa, onpa se sitten tässä tapauksessa Kansaneläkelaitos tai vaikka vakuutusyhtiö, sellainen kielteinen päätös on tehty, ja on vähintään, mitä pitää odottaa, että sellainen perustelu on olemassa.

Sitten ei riitä, vaikka terveyskeskuslääkäri tai työpaikkalääkäri toteaisi. Hakemuksia hylätään hyvin paljon, mutta sen lisäksi, vaikka erikoislääkäri — joku spesialisti, joku, joka on väitellyt tohtoriksi, dosentiksi, kaikki tittelit on olemassa

— toteaa, jotta ihminen on työkyvytön, siitä huolimatta joku alempiarvoinen lääkäri voi siten siellä vakuutusyhtiössä tai Kelassa todeta, että ei tämä pidä paikkaansa. Tämä tuntuu kaikkein ihmeellisimmältä. Voisi kysyä, kuten ed. Kuoppa kysyi, mihin on hävinnyt ammattitaito, voisiko niinpäin ajatella, että mihin on hävinnyt sitten ammattitaito myös erikoislääkäreiltä. Siinä tapauksessa pitäisi jo valtiovallan puuttua siihen, että ovatkos meillä sitten epäpäteviä nämä erikoislääkärin tittelin omaavat henkilöt ja millä oikeuksilla sitten tehdään joissakin instansseissa päätös toisin päin eliikkä alempiarvoinen, vähemmän tietävä lääkäri voi todeta, jotta tämä kumoaa sen erikoislääkärin lausunnon. Sen takia tämä on hyvin oleellinen kysymys, mitä ed. Aittoniemi lakialoitteessaan esittää, ja toivon, että se menee läpi.

Ed. Yl ä - M o n o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen lakialoite on mitä tarpeellisin päätellen myöskin siitä, kuinka paljon kansanedustajiin tässä asiassa ollaan suoraan yhteydessä, ja kuitenkin asia on sen luonteinen yleensä, että se pitäisi pystyä paikallisella tasolla hoitamaan. Otan vain kuvaavan esimerkin siitä, mitä käytäntö on opettanut.

Yleensä, kun kielteinen päätös henkilölle tulee, vaikka siinä on perustelu, että lain tarkoittamalla tavalla ei ole työkyvytön, tämä usein on suomalaiselle tekstiä, jota on vaikea ymmärtää ja käsittää, ja niitä perusteita, joissa vedotaan tiettyihin pykäliin, kansalainen ei voi tuntea eikä tietää. Ensimmäinen tehtävä useimmiten tässä vaiheessa hoitaneella lääkärillä onkin suomen- ja selittää tämä pitkä ja monimutkainen kielteinen päätös. Katson, että tässä asiassa mitä parhaalla tavalla myöskin yhteiskunnan voimavaroja käytettäisiin tehokkaalla tavalla, jos tämä päätös olisi sellainen, että se, jota tämä päätös koskee, sen itsekin suoralta lukemalta ymmärtäisi.

Mitä tulee lääkäreiden B-lausuntojen tasoon, en ota siihen suoraan kantaa. Mutta se, että on käytännön mahdollisuus kielteisessä päätöksessä tutkia ja todeta tilanne, niin kuin esimerkiksi kuntoutustutkimuksessa on mahdollista, nopeuttaisi myöskin prosessia. Nyt nämä ihmiset ovat useimmiten pitkän aikaa ilman minkään näköistä toimeentuloa, ilman minkään näköistä päivärahaa, ja ainoa mahdollisuus elää ja saada leipänsä on käydä sosiaalitoimen toimeentuloluukulla. Pidän aloitetta erittäin tärkeänä ja asiallisena.

Ed. P. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen aloite puuttuu tärkeään oikeusturvapäätöksensä. Jos me kansanedustajat seuraamme pyhäiltäisiin suosittua tv-ohjelmaa nimeltään Karpon tarinoita, niin me olemme jo todenneet, että hän on täyttänyt ohjelma-aikaansa jo viimeisen kymmenen vuotta tämän saman asian käsittelyllä. Mutta syypäänä useammin ovat yksityiset eläkelaitokset kuin Kansaneläkelaitos. Kun ymmärtääkseni Kansaneläkelaitosta valvovat nimenomaan eduskunta ja eduskunnan asettamat Kansaneläkelaitoksen valtuutetut, on kumma, että ei aikaisemmin ole puututtu nimenomaan Kansaneläkelaitosta koskevaan kysymykseen oikein merkittävämmiin.

Kun viime aikoina on seurannut keskustelua, niin kansalaisten luottamus myöskin tapaturmavakuutuslautakuntiin, jopa vakuutuslaitosten on alkanut voimakkaasti horjua, ja se johtuu siitä, että kansalaiset, jotka valittavat näistä päätöksistä, katsovat, että he eivät pysty esittämään luotettavaa näyttöä toista osapuolta kohtaan. Vakuutuslaitosten edessä, joka käsittelee näitä asioita erikoisoikeutena, heidän käsityksensä ja ratkaisunsa perustuu ainoastaan kirjalliseen näyttöön, jossa on lääkärin sana vastaan lääkärin sana. Mielestäni pitäisi laajemminkin eduskunnassa keskustella siitä, miten kansalaisten oikeusturvaa yleensä näissä hyvin merkittävässä taloudellisissa prosesseissa pystyttäisiin parantamaan niin, että se ulottuisi aina valitusviranomaisille asti ja nimenomaan oikeusasteeseen asti.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. P. Salo on aivan oikeassa, mutta totean sen, että eläkelaitokset ja vakuutuslaitokset ovat hyvin kiinteässä kytköksessä päätöksenteon osalta toisiinsa ja 72 §:ssä todetaan, että ”eläkelaitoksen tulee kirjallisesti perustella”, vaikka tämä nyt koskeekin kansaneläkelain muuttamista.

Mitä tulee sitten siihen, miten eduskunta valvoo Kansaneläkelaitosta, niin yritän hillitä itseäni, etten sanoisi rumasti, mutta minä olen niin moneen kertaan todennut täällä suuressa salissa, että ne eivät valvo mitään. Eduskunnan valtuutetut eivät valvo yhtään mitään, muuta kuin käyvät syömässä hyvät päivälliset. Joskus on niin huono päivä, että on vain hyvin lihaisa voileipä, ja sitten huolehditaan siitä, että palkkio tulee tilille. Kansaneläkelaitoksen valtuutetut eduskunnassa eivät ole koskaan valvoneet Kansaneläkelaitosta sillä tavalla kuin olisi kuulunut. Jos he olisivat täyttäneet tehtävänsä, Kansaneläkelaitos olisi

herran kurissa ja nuhteessa näissä asioissa huomattavasti eri tavalla kuin tänä päivänä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi rintamasotilastunnuksen myöntämisestä erälle Suomen sodan loppuvaiheessa asepalvelukseen kutsutuille

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 38/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kysymys on ikuisuusasiasta, josta myöskin, jos muistan, ed. Vistbacka on jo ennen minua tällä kaudella tehnyt lakialoitteen, eli niin sanottujen 26 syntyneitten veteraanitunnuksesta. Minäkin olen laittanut oman keittoni tässä liikkeelle ja pyrkinyt siihen, että tämä lakipykälä sellaisenaan olisi hyvin yksinkertainen ja selkeä.

Siinä ei kovin suuria tutkimuksia tarvita sen seikan selvittämisessä, kenelle niin sanotulle 26 syntyneelle kuuluu veteraanitunnus: toisin sanoen kaikki sellaiset, jotka ovat saaneet kutsun puolustamaan isänmaataan, ovat kutsun vastaanottaneet ja lähteneet oikeaan suuntaan eli tulleet taisteluvalmiuteen yksiköissään, vaikka eivät olisi rintama- ja sotatoimialueelle ehtineetkään. Näin ollen ne, jotka ovat lähteneet käpykaartin suuntaan saatuaan kutsun, eivät tule tämän piiriin. Mutta sellaiset, jotka ovat lähteneet oikeaan suuntaan eli kokoontumispaikoille ja valmistautuneet puolustamaan isänmaata, tulisivat tämän 26 syntyneiden, niin sanottujen 26 syntyneiden, osalta tämän veteraanitunnuksen piiriin.

Jotakin tarvitsisi tämän nelivuotiskauden aikana tehdä tämän asian hyväksi, jos aiotaan tämä jonkinlainen ongelma poistaa tästä lainsäädännöstä ja tällä tavalla, koska taas neljän vuoden kuluttua näitä on entistä vähemmän tätä etuutta vastaanottamassa. Toivottavasti myöskin niin sanottujen olemassa olevien veteraanien suhtautuminen muuttuu näihin 26 syntyneisiin. He ovat osiltaan syylisiä siihen, että tätä asiaa ei

ole saatu toteutettua oikealla tavalla. He ovat vastustaneet sitä, että nämä niin sanotut 26 syntyneet kuuluisivat tämän tunnuksen piiriin.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Aittoniemi totesi, olen tehnyt aloitteen n:o 1 näiltä valtiopäiviltä, saman suuntaisen aloitteen, ja tähän, mitä ed. Aittoniemi totesi lopussa, totean, että se pitää täysin paikkansa. Muut veteraanijärjestöt ovat torpedoineet ne aloitteet, mitä täällä on tehty, ja joissakin tilanteissa on pitkälti toistasataa edustajien allekirjoitusta ollut aloitteessa. Mutta nyt kuuleman mukaan suhtautuminen on muuttunut, ja sen johdosta on toivottavaa, että tätä asiaa viedään eteenpäin.

Siitä huolimatta että oman lakialoitteeni lähetekeskustelussa puhuttiin hyvin paljon siitä, että asia otettaisiin hallitusohjelmaan, sinne sitä ei ole otettu, valitettavasti. En tiedä, eikö ollut oikeita neuvottelijoita taikka sellaisia, joitten sanalla olisi ollut kyllin paljon painoarvoa. Mutta kuitenkin esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja minun mielestä olisi voinut hyvin vaikuttaa siihen. Hänen kanssaan olen nimenomaan tänään keskustellut asiasta ja myöskin ministeri Perhon kanssa.

On ihme, jos tässä nyt ei jonkinlaiseen alkuun päästä, eli kuten ed. Aittoniemi totesi, veteraanien joukko pienenee koko ajan. Edes määrärahat, joita on varattu, pidettäisiin entisellään ja sieltä tavallaan ohjattaisiin 26 syntyneille pikkuhiljaa näitä erilaisia etuuksia. Eli ei tarvitse sanoa edes sitä, että valtion menot lisääntyisivät nykyisestäään.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Tässä on todettu, että kyseessä on ikuisuusasia. Näin on minunkin kokemuksen mukaan, ja täytyy sanoa, että en ymmärrä, minkä takia tästä on ikuisuusasia tullut. Minusta siinä on sellainen epäkohta, joka olisi syytä korjata. Se ei ole rahakysymys. Se on oikeudenmukaisuuskysymys ja ehkä tunnekysymys, ja nuo perusteet eivät ole yhtään huonoja.

Tässä on paitsi näitten 26 syntyneitten kohtalo kyseessä myös se, että hyvin monenlaisin perustein on myönnetty näitä tunnuksia myös myöhemmin syntyneille, ja ehkä monessa suhteessa epäilyttävämmin perustein.

En osaa sitoutua ed. Aittoniemen aloitteen tekstin kirjaimeen täysin, mutta tuen tätä aloitetta viestinä hallitukselle, että tämä asia viimeinkin järjestettäisiin kuntoon.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä monesti on todettu, asia ei varmasti ole mikään uusi, sillä pari viikkoa sitten ed. Vistbacka teki saman aloitteen ja viime vaalikaudella muun muassa ed. Veteläinen keräsi yli sadan kansanedustajan nimet vastaavaan aloitteeseen ja muitakin vastaavia aloitteita on 90-luvulla tehty.

Se, ettei asia ole mennyt eteenpäin, johtunee nimenomaan siitä, että myöskin veteraanijärjestöt ovat olleet erimielisiä siitä, kuuluuko 26 syntyneille, vuonna 44 palvelukseen astuneille henkilöille tunnus antaa. Kun kuitenkin monet 44 palvelukseen astuneet henkilöt, jotka ovat esimerkiksi vartiointi- tai ilmatorjuntatehtävissä olleet mukana, ovat tämän tunnuksen saaneet, toki myöskin tämän ed. Aittoniemen aloitteen kuuluu mennä eteenpäin. Kun, niin kuin täällä on jo todettu, myöskin veteraanijärjestöjen kanta tähän asiaan on muuttunut, uskon, että nyt tämä asia etenee.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Nämä henkilöthän olivat sodan aikana nuoria, ja voi olla, että kun monet olivat alle 18-vuotiaita, joskus ilmeisesti ei jostakin syystä haluttu kirjata edes Sota-arkiston papereihin — vai mitkä ne silloin ovat olleetkaan, Puolustusvoimien paperit — sitä että nämä henkilöt on olleet mukana.

Monissa tapauksissa on ollut myös näyttökysymys, kun jotkut nuoremmatkin henkilöt, jotka ovat olleet sotatoimialueella, ovat saattaneet saada tunnuksen. Tämä on semmoinen ikävä seikka, että näille ihmisille, jotka ovat vuonna 26 syntyneet ja ovat olleet desanttijahdissa, ilmatorjunnassa ja monissa muissa tehtävissä, siitä huolimatta ei tunnusta ole voitu myöntää.

Sen takia tämä pitäisi hoitaa sillä tavalla, että kaikille näille, jotka todistettavasti, niin kuin ed. Aittoniemi toteaa, ovat olleet näissä tehtävissä, lähteneet mukaan puolustamistehtävään, ilman sotatoimialueella olemista myönnettäisiin tämä rintamatunnus.

Vähin, mitä voi vaatia, jos tämmöistä avaimista rintamatunnuksen osalta ei tehdä, on se, että kuitenkin annetaan ne etuudet kuntoutuksen osalta ja hammashoidon osalta ja mitä muita kaikkia näitä onkin. Se vähin pitäisi saada tässä aikaan. Mutta mieluummin näinpäin kuin ed. Aittoniemi esitti, että tunnus myönnettäisiin, joka tarkoittaisi vähän muutakin.

Ed. P. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Täällä käytettiin sanontaa, että tämä olisi ”jonkinlainen

ongelma”. Siinä vaiheessa, kun itse olin allekirjoittamassa ed. Vistbackan tekemää lakialoitetta samasta asiasta, katsoin, että tämä oli ”suuri ongelma”. Tämä oli siinä mielessä ”suuri ongelma”, että nyt täällä salissa sanotaan jo, että tästä on tullut iäisyyskysymys jopa Suomen eduskunnalle. Minun mielestä se osoittaa sitä, että tämä asia tulisi panna ehdottomasti näillä valtiopäivillä kuntoon ja myönteisesti.

Minun ymmärtääkseni 26 syntyneille tämä ei ole rahakysymys, se ei ole kuntoutuskysymys, vaan se on heille kunniakysymys, kunnia siitä, että he olivat mukana aseellisesti puolustamassa Suomea silloin, kun sen aika oli, ja he haluaisivat siitä samanlaisen tunnuksen rintaan, kun ovat saaneet jotkut jopa 28:kin syntyneet henkilöt. 7 000 näistä 26 syntyneistä on tunnuksen saanut, 7 000 on mennyt hautaan ja 7 000 on edelleen saamatta. Eikö tämä ole myöskin oikeudenmukaisuus- ja kunniakysymys?

Täällä on ed. Vistbacka viitannut siihen, että välttämättä asian korjaaminen näillä valtiopäivillä ei tarvitsisi lisää rahaa, vaan olemassa olevan rahan oikeata käyttöä. Toivoisin, että seuraavan eduskunnan ei tarvitsisi enää samaa lakialoitetta koskaan nähdä edessään ja saataisiin se näillä valtiopäivillä myönteiseen ratkaisuun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi alkoholilain 58 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 39/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! En vie eduskunnan aikaa pitkään, ehkä pari kolme minuuttia kuitenkin.

Aikanaan kun alkoholilakia käsiteltiin eduskunnassa, se tapahtui — voin väittää näin — tietyn asteisen tunnekuohun vallassa. Kysymys oli lainsäädännöstä, joka oli omantunnonkysymys. Siinä ei muistaakseni eri ryhmien jäsenten näkemyksiä sidottu puoluepoliittisesti. Joka ta-

pauksessa kun täällä salissa keskusteltiin asioista ja menttiin lopulliseen päätöksentekoon, täällä tehtiin paljon sellaisia päätöksiä, joista kansanedustajat eivät itsekään oikein olleet tietoisia, mitä he olivat äänestäneet. Totean sen ensimmäiseksi kyllä itseni osalta, niin kovin sekava tämä tunnekuohon vallassa tapahtunut päätöksenteko oli.

Mielestäni silloin tehtiin paha virhe alkoholi-lain 58 §:ään, jossa sallittiin alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla: kaduilla, torilla, puistossa ja muilla yleisillä paikoilla. Tämän kieltävä pykälän kohta siis silloin kumottiin.

Me olemme nyt nähneet suomalaisessa yhteiskunnassa, erityisesti kaupunkipaikoissa, mihin tämä on johtanut. Sen lisäksi että ryypittelyä näkyy joka puolella, se on myöskin johtanut siihen, että sellaiset kansalaiset, jotka viinaa siellä nautiskelevat, haluavat vielä erityisesti vanhemmille ja puolustuskyvyttömille ihmisille näyttää sitä, kuinka suuria sankareita he ovat. He ryyp-päävät ja kysyvät mummolta: Koetapa nyt estää, soitapa nyt poliisi, koetapa nyt estää, että tässä otetaan ryypäjä, niin kuin olet aikaisemmin estänyt, ja tällä tavalla. Tämä oli hyvin huono asia.

Kyllä se vanhanaikainen systeemi, jossa talonisäntä kun ryypäsi viinaa vähän pullosta, siirsi hattunsa siihen eteen ja otti siellä takana sitä viinaa. Jokainen näki, että hän ottaa viinaa, mutta se häveliäisyyden häivähdys siinä asiassa teki siitä asiasta paljon anteeksiannettavamman. Samalla tavalla jos tuolla ihminen, joka ottaa viinaryypyn, menee jonkin pilarin taakse ja kultausta siellä, ei se minulle ainakaan tee niin paha vaikutusta kuin se, että tarkoituksella mennään joidenkin naisihmisten, vanhojen ihmisten, eteen ja rehvastellaan ja ryypätään siinä sitä litkua ja vielä näytellään nyrkkejä ja muuta tällaista.

Tämä on johtanut yleisestikin siihen, että varsinakin suurina juhlapäivinä asutuskeskusten yleinen järjestys selkeästi häiriytyy pahemmin kuin aikaisemmin. Tämä suunta on erityisen huono minun mielestäni. Nyt sanotaan, että jokainen kunta voi järjestyssääntönsään kieltää tällaisen ryypäilemisen. Kyllä näin voi tehdä ja joissakin se on tietysti tehtykin, mutta mielestäni on hyvin ongelmallista se, että kun kuljetaan kauniissa Suomessamme, joutuu jokaisen kunnan rajalla tutustumaan järjestyssääntöön ja siihen, minkälainen sääntö siellä on, saako siellä ryypätä puiston penkillä ja rähistä mummoille vai ei. Kyllä minun mielestäni yhteiskunnassa pitäisi olla sa-

manlainen lainsäädäntö kaikilla: Yleisellä paikalla alkoholin nauttiminen on kielletty ja sillä siisti.

Minä olen itse viinankäyttäjä. Käytän rankastikin viinaa joskus, niin kuin suomalainen mies tekee, mutta minä en tee sitä takuulla yleisellä paikalla. Näin ollen puhdas minä olen tästä asiasta. En minä ole mikään raittiusintoilija. Mutta kyllä laki täytyisi muuttaa sellaiseksi, että tällainen kiellettäisiin. Se olisi joka tapauksessa yleisen järjestyksen ja järjestyksenpidon kannalta ehdottoman tärkeä asia.

Minä en oikein ymmärrä. Tämä on samanlainen asia kuin moni muukin. Me täällä eduskunnassa tiedämme, että tämä on suuri ongelma, mutta sitä ei haluta muuttaa. Onko se sitten niin, että jos vuosia sitten kovassa kohinassa teimme pahoja virheitä lainsäädännössä, sitä ei voida muuttaa? Minä ymmärrän vielä sen, jos se eduskunta, joka on lain säätänyt, ei lähde sitä muuttelamaan, mutta nyt on olemassa uusi eduskunta. Tehdään tämän eduskunnan aikana sellainen laki, joka suomalaista järjestystä, turvallisuutta ja vielä vähän jäljellä olevia hyviä tapoja korostaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi aikaisemman eduskunnan aikana teki näitä aloitteita, hyvin monesti olin eri mieltä hänen kanssaan. Mutta kyllä tässäkin asiassa, missä alkoholilain muutos on tapahtunut aikaan ja alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla sallittiin, kieltämätön tosiasia on myös, että siinä on menty liian pitkälle. Sen jokainen meistä voi todeta kävellessään kaupungilla.

On totta, että kunnat voivat järjestyssäännöillä määrätä ja kieltää tällaisen alkoholin nauttimisen, mutta ilmeisesti se ei kuitenkaan ole johtanut niihin toimenpiteisiin, mitä kunnat näillä järjestyssäännöillä ovat toivoneet, joten asiaan on syytä kyllä puuttua.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tällä aloitteellaan kiinnittää huomiota aivan oikeaan asiaan. Täytyy sanoa, että itsekin pidän virheenä sitä, että alkoholin käyttö vapautettiin. Tämä on osa suomalaisen alkoholipolitiikan suuria ongelmia ja vaikeutta tehdä meidän kulttuuriimme ja oloihimme oikeita rat-

kaisuja. Voidaan sanoa, että valistus on kestävin keino. Yhdyn siihen, mutta tietenkin on niin, että jos oikein valistuneita oltaisiin, lakeja ei tarvittaisi ollenkaan. Tässä valistuksella ei ole päästy siihen, mitä ehkä on toivottu. Sen takia tarvitaan rajoituksia.

Minusta tämä on ennen kaikkea nuorisokysymys. Alkoholin käytöstä monelle nuorelle on tullut kunnostautumisen keino ja eräällä tavalla negatiivinen viestityskeino. Sen seuraukset useimmiten ovat näkyvissä lehtien otsikoissa ja hyvin kielteisinä. Sen voi todeta näin yhden karnevaalipäivän, vapun, jälkeen Suomessakin.

Minusta tässä asiassa on syytä harkiten palata järjestyssääntöjä vahvempaan rajoitukseen. Toivon, että keskustelu johtaa lain muuttamiseen tuolta osin järkevään suuntaan.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Tässä asiassa, jossa esillä on vapaus, suvaitsevaisuus, pitäisi mennä tiukempaan suuntaan. Olen juuri samaa mieltä kuin aloitteessa, jotta julkisilla paikoilla ryypiskely pitäisi saada loppumaan. Kun alkoholilaki aikanaan on säädetty, en tiedä, ymmärsivätkö senaikaiset päättäjät, mitä tapahtuu. Ed. Aittoniemi ei ilmeisesti silloin ymmärtänyt, mutta hän on tullut katumukseen, ja se on hieno asia, että hän on huomannut, miten se teko on nyt näkyvissä.

Minusta tämä on myös ympäristökysymys monessa mielessä. Kun vappuaamuna ajoin juhlapaikalle, millä työväen vappujuhlaa vietetään, torille, siellä oli ikävän näköistä jälkeä. Pulloja oli särjetty hirveästi, eikä torille sentään pääse kuin jalkamiehenä, koska autolla ei sinne voi ajaa. Julkisella paikalla on ryypiskely ja särjetty pullot vielä kaiken lisäksi torille. Se on tietysti jo sinällään rikos, laitonta; järjestyssäännöt sen kieltävät. Mutta jos meillä olisi alkoholilainsäädäntö sillä lailla ahdasmielisempi, ei näin vapaa, niin todennäköisesti niitä pullonsiruja ei olisi niin paljon torilla ollut.

Toinen ympäristökysymys on se, jotta kun menee Hakaniemeen, tänä iltanakin, kun asunnolleni menen, todennäköisesti siellä on hyvin paljon kavereita, jotka ovat pullot kädessä. Me olemme siihen jo tottuneet, mutta kun ihmisiä tulee ulkomailta, niin kyllä tämä meidän ympäristömme ja kulttuurimme näyttää hyvin oma-laatuselta, koska siellä kippaillaan väkeviä aineita pitkin toria.

Ed. P. S a l o : Arvoisa herra puhemies! Olen ollut poliisimiehenä 18 viime vuotta ja seurasin

kehitystä, mitä oli ennen alkoholilain muutosta ja muutoksen jälkeen. Voitte uskoa, että ihan kenttätason konstaapelin kannalta muutos oli aika voimakas. Ennen ei ollut tapana, että koko kodin viinavarasto otetaan muovipussilla mukaan toreille ja turuille ja myös alaikäisille ja päihtyneille varastosta jaetaan. Nythän tuntuu olevan osalle kansaa jopa huvitusta se, että kun eduskunta antoi meille vallan nauttia alkoholia tällä tavalla, niin pääsääntöisesti ryypyn ottaminen tehdään silloin, kun ”maija” menee läheltä ohi. Se osoittaa, että eduskunnan antamalla signaalilla on suuri vaikutus myös kansalaisten alkoholinkäyttöön.

Me kaikki tietenkin haluaisimme, että torit, turut ja alueet olisivat siistejä ja ihmiset käyttäytyisivät siellä normaalisti, myös vappuna hieman päihtyneinä. Mutta väitän, että tässä asiassa meidän kyllä kannattaa ottaa pari taka-askelta konservatiiviseen suuntaan ja palauttaa alkoholilaki samalle tasolle, millä se oli vielä viisi vuotta sitten. Se tulee alkoholipolitiikan suuntauksen kannalta myös yhteiskunnalle paljon halvemmaksi.

Ed. O i n o n e n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävä lakialoite on aivan kannatettava ja sille sopii toivoa menestystä jatkovalmistelussa ja -käsitelyssä.

Meillä on tällä hetkellä alkoholipolitiikka mennyt aivan liian liberaaliksi, eräänä osoituksena vakavat väkivallanteot Suomen Turussa vapun aikaan, jolloin alkoholi, olut ja muut juomat, olivat osatekijänä. Jos alkoholin nauttiminen aloitteen mukaan julkisella paikalla on kielletty, silloin on paljon helpompi estää rähinöintiä ja rauhattomuutta.

Aloite on oikea ja kannatettava.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

11) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 40/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kysymys on taitetusta indeksistä, joka on moneen kertaan ollut esillä, niin kuin moni muukin asia.

Lakiesityksessä esitetään työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamista siten, että työntekijän eläketurva sidotaan indeksiin, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5. Toisin sanoen taitettu indeksi yli 65-vuotiailta poistettaisiin ja indeksi tulisi saman arvoiseksi alle ja yli 65-vuotiaille.

Herra puhemies! Tiedän, että yritykseni on mahdoton sikäli, että viime eduskuntakauden aikana käsittelyssä oli muun muassa ed. Seppo Kanervan ensimmäisenä allekirjoittama aloite, jossa taisi olla kolme neljättäosaa kansanedustajista allekirjoittajina. Siitä huolimatta se ei johtanut mihinkään tulokseen. Kun aikaisemmin on salissa vähän arvosteltu sitä, että alkiolainen eduskuntaryhmä, tosin yksimielisesti, allekirjoittaa yksin aloitteita, niin eipä taida paljon kannattaa kierrellä kansanedustajien joukossa ja kuluttaa aikaansa, koska eduskunnan kolmen neljäsosan allekirjoittamat aloitteet eivät nekään mene läpi.

Tämän, niin kuin monen muun lakialoitteen, tarkoituksena on pitää asiaa esillä. Taitettu indeksi ei ole perusteltavissa millään muulla kuin pelkästään valtiontalouden säästötarkoituksella, koska 65 vuotta täyttäneet tarvitsevat vähintään saman määräisen elintulon itselleen kuin alle 65-vuotiaat, enemmänkin. Kuitenkin heille annetaan vähemmän. Tämä ei ole perusteltavissa muuten kuin säästösyillä. Mutta asiaa on pidettävä esillä, se on tärkeintä tässä yhteiskunnassaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Eläkeläisten tulotaso on laskenut 3,1 prosenttia taitetun indeksin myötä ja siitä johtuen. Tämän päivän Helsingin Sanomissa oli asiasta varsin hyvä lukijakirjoitus, jossa viitataan muun muassa edellistä edeltäneen hallituksen ajalla tapahtuneen indeksin kokonaan poistamisen aiheuttamaan eläkkeiden tason alenemaan, joka on runsaan 5 prosentin luokkaa.

Kaiken kaikkiaan eläkeläisten tuloihin siis tämä taitettu, leikattu indeksi vaikuttaa, ja sitä indeksin taittamista ei voi todellakaan perustella. Se on väärin. Se on ikärasistinen, niin kuin täällä on todettu. Tässä mielessä kyllä ed. Aittoniemen aloitteellisuus on paikallaan. Asia pitää

pitää esillä ja samalla myös painostaa edelleen hallitusta, sosiaali- ja terveysministeriötä, etenkin valtiovarainministeriötä tämän asian suhteen.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemen olisi odottanut keräävän tähän saman nimimäärän kuin ed. Seppo Kanerva aikanaan, koska nyt uskon, että tämä uusi eduskunta tuntuu aika terävältä. Viime eduskuntakaudella oli niin, että ed. Seppo Kanervan aloite tuli käsittelyyn niin myöhäisessä vaiheessa, että siinä oli jo ennätetty niin kovasti juntata porukkaa, että se ei mennyt läpi.

Nyt tässä on neljä vuotta aikaa viedä tämä juttu päätökseen. Sitten ei enää valiokuntakaan voi kiireellä perustella sitä, jotta ei ehditä käsitellä tätä perusteellisesti; kun sillä tavalla on valiokunnassa käsitelty asia, että ei voitu sitä viedä läpi. Kun eduskunnassa on vähän työn puute, että joudutaan käsittelemään lakialoitteita näin innokkaasti ja valiokunnat odottavat vähän niin kuin tyhjää kaapien, mitä tässä tekisi, niin nyt nimenomaan kun nopeasti olisi ed. Aittoniemi kerännyt tähän riittävästi nimiä, vaikka 120, niin valiokunnan olisi pakko käsitellä ja tuoda se tänne saliin yksimielisenä lausuntona ja olisi taitettu indeksi poistettu. Olisi ollut ihan aiheellista tämä rasismi poistaa tästä.

Ed. P. S a l o : Arvoisa herra puhemies! Tässä suhteessa ed. Aittoniemen tekemä aloite on rohkea ja ennakkoluuloton. Hän itse arveli, että se ei välttämättä tule menestymään. Itse olen hänen kanssaan tästäkin asiasta samaa mieltä.

Ed. Tiisanen totesi puheenvuorossaan, että taitetun indeksin johdosta eläkeläisten tulotaso olisi heikentynyt 31 prosenttia. Tämä oli kyllä hätkähdyttävä lukema minullekin, joka nyt jonkin verran lehtiä luen, onko tämä näin suurimerkityksellinen asia, että peräti 31 prosenttia vaikuttaa eläkeläisten tuloihin tämä taitettu indeksi. En tiedä, mihin nämä tiedot nyt perustuvat.

Joka tapauksessa minä luulen, että taitetun indeksin kohtalo on ratkaistu tämän hallituksen osalta aika pitkälle niillä päätöksillä, mitä hallitusohjelmassa on tehty. On todettu, että ei näytä tämänhetkisessä valtiontaloudellisessa tilanteessa olevan varaa, että tämä voitaisiin palauttaa. Meillä on ollut sellaisiakin hallituksia maassa, jotka eivät ole pystyneet maksamaan minkäänlaista indeksia, vaan koko indeksi on poistettu kokonaan. (Ed. Aittoniemi: Mitä tarkoitatte?)

Mikä hallitus?) — No, hallituksia on monenlaisia ollut. Taisi olla Ahon hallitus, joka oli mukana silloin, kun ei maksettu ollenkaan indeksiä. Että parempi taitettu kuin ei minkäänlaista indeksiä.

Ed. Tiusaselta kyllä kysyisin, mihin perustuu 31 prosentin tulojen menetys.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen aloite taitetusta indeksistä luopumiseksi on ajatukseltaan oikea. Ei nimittäin ole ollut kovin tarkoituksenmukaista se, että meillä on olemassa erityyppiset indeksijärjestelmät erityyppisille eläkeläisryhmille. Tarkoituksenmukaista on ehdottomasti päästä saman kaltaiseen indeksijärjestelmään. Sen sijaan viime hallituskaudella tehty ratkaisu taitetusta indeksistä, jonka ajattelutapana on se, että yli 65-vuotiaille indeksin pohjana on suhteessa suuremmassa määrin elinkustannusindeksi kuin palkkaindeksi, joka pohja oli aikaisemmin fifty-fifty palkkaindeksin ja elinkustannusindeksin suhteen, on ollut ihan tarkoituksenmukainen ja järkevä.

Itse olisin ollut sitä mieltä, että jos tästä taitetusta indeksistä päästäisiin eroon tai kun siitä on syytä päästä eroon, niin mielekkäintä olisi, vastoin kuin ed. Aittoniemi täällä esittää, että palautetaan se siihen vanhaan järjestelmään, jossa palkkakustannusindeksin ja elinkustannusindeksin keskinäinen suhde on 50 prosenttia ja 50 prosenttia, rakentaa se siihen suuntaan, että nimenomaan elinkustannusindeksi tulisi määrääväksi. Indeksijärjestelmän tehtävänä on varmistaa riippumatta talouden kehitystilasta, nousu-kausista tai lasku-kausista, eläkkeiden ostovoima, ja se voidaan varmistaa ainoastaan silloin, kun indeksijärjestelmän pohjana mieluiten sataprosenttisesti olisi elinkustannusindeksi.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Ed. Petri Salon kysymykseen vastaan: Joko hän kuuli huonosti tai artikuloi huonosti, mutta on tämä 3,1 prosenttia. 3,1 prosenttia on tämä taitetun indeksin vaikutus eläkkeisiin. Niin kuin sanoin, niin 5,6 prosenttia on tämän mainitsemamme Ahon — Viinasen hallituksen aikaisen eläkkeiden indeksin jäädyttämien vaikutus, ikään kuin se vaikutus olisi sitä kokoluokkaa tämän hetken eläkkeisiin: 5,6 prosenttia. Tässä lasketaan siis eläkkeiden jälkeensä jääneisyyttä johtuen indeksiratkaisuista.

Tuo, mihin ed. Kiljunen viittasi, on eräs malli. Itse olisin kyllä sitä mieltä, että kaikille eläkeläisille olisi paras tämä malli, joka täällä oli aikai-

semmin esillä, eli tasavertaisesti palkka- ja elinkustannusindeksi huomioitaisiin indeksiä määriteltäessä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin vielä sen todeta, että yleensä kun puhutaan eläkeläisten taloudellisesta paineesta, niin nimenomaan ne kustannukset, mitä he maksavat, eli sairaalakustannukset ja terveydenhoitokustannukset ovat nousseet. Lääkkeiden hinnat ovat nousseet. Väitän, että indeksi ei oikealla tavalla näitä asioita tunnista.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Jossain määrin ehkä olisi vielä syytä keskustella ed. Tiusasen esittämästä kannasta, joka tietysti näkyy myös ed. Aittoniemen aloitteesta koskien sitä, että indeksin laskentaperuste olisi tämä entinen, jossa puoleksi huomioidaan elinkustannusten nousu ja puolittain palkkojen nousu. Todellisuudessa tällä perinteisellä tavalla, jolla edelleenkin lasketaan alle 65-vuotiaiden eläkkeet, ei kumpiaakaan huomioida täysimääräisesti. Toisin sanoen tilanteessa, jossa on hyvin voimakas inflaatio kansantaloudessa, itse asiassa tämä voimakas hintojen nousu ei näyttäydy eläkeindeksissä kuin puoliksi, ja yhtä lailla toisin päin: Jos palkat nousevat voimakkaasti, nekään eivät tietysti näy tässä nykyisessä indeksijärjestelmässä alle 65-vuotiailla kuin puolella.

Tässä on ongelma, ja se ratkaistaan ainoastaan sillä tavalla, että indeksijärjestelmä olisi puhdas luonteeltaan, ja ainoa järkevä tapa on se, mikä on kansainvälisesti, muun muassa useimmissa Euroopan unionin jäsenmaissa, eli eläkkeet on sidottu sataprosenttisesti elinkustannusindeksiin, jolloin eläkkeet kehittyvät tai niiden ostovoima säilyy riippumatta talouden suhdannevaihteluista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 41/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Olen tuonut 35 lakialoitetta tämän eduskunnan käsiteltäväksi lähinnä siitä syystä, että kuulin huhuja, että eduskunnan henkilökuntaa olisi jouduttu lomauttamaan, jos sille ei olisi ollut töitä. Tässä mielessä tämä minun näkemykseni on ollut sekä työllistävä että sosiaalinen, ja näistä sitten viimeinen eli 35. on nyt eduskunnan käsittelyssä.

Herra puhemies! Viime eduskunnan aikana eduskunta päätti perintätoimen luvanvaraisuudesta, siis yksityisten perintätoimistojen osalta, ja siinä vaiheessa, jo silloin, esitin hyvin voimakkaasti, että sen lisäksi, että yksityinen perintätoimisto ja sen toiminnan hoitaminen ja järjestäminen tulee luvanvaraiseksi, sille tulee myöskin velvollisuus asettaa vakuus päämiehensä varojen turvaksi.

Erityisesti nyt, kun tilanne on se, että hyvin paljon julkisen sektorin perintätapahtumia siirtyy yksityisten perintätoimistojen puolelle, erityisesti siitä syystä tällainen vakuuden asettaminen perintätoimistolle on aivan välttämättömyys. Eihän voida lähteä siitä, että tällainen yksityinen perintäfirma perii suurenkin määrän julkisen sektorin toimeksiantajan perittäviksi antamia maksuja, sen jälkeen pistää rahat taskuun ja lähtee Korsikaan tai Kanarialle eikä ole minkäänlaisia vakuuksia sille, että tämä päämies saa rahan-
sa.

Minun mielestäni se on aivan järkevää, että sen lisäksi, että on luvanvaraisuus, vaaditaan myös vakuus tällaiselta perintätoimistolta. Olen sataprosenttisen varma, että aikanaan lakivaliokunnassa kaikki valiokunnan jäsenet olivat samaa mieltä, myöskin ed. Karpio, mutta poliittiset realiteetit estivät sen, ettei asiaa saatu silloin hoidettua. Nyt toivon, että asiaa viritellään uudelleen.

Ed. Karpio: Arvoisa puhemies! Asia nyt ei aivan niin ollut kuin ed. Aittoniemi totesi. Todelakin viime eduskunnassa me lakivaliokunnassa teimme tämä mietintö perimistoiminnan luvanvaraisuudesta, ja kun päinvastoin yleensä ollaan menossa siihen, että elinkeinotoiminnassa pyritään luvanvaraisuudesta poistumaan, siinä oli painavat perusteet, että perimistoiminta on luvanvaraista.

Siitä, että siinä pitäisi asettaa vakuus ennen kuin voi ruveta toimintaa harjoittamaan, käytiin hyvin vilkasta keskustelua, mutta päädyimme siihen, että vakuuden asettaminen ei ole tällä

hetkellä mitenkään kovin tärkeätä, sillä myöskin toimeksiantajalla on tietty vastuu, kenelle hän antaa sen toimeksi tai kenelle yritys antaa sen toimeksiannon. Jos perimistoimisto on hyvämaineinen ja taloudeltaan vakaa, siinä voi aivan huoletti sille toimeksiannon antaa. Ei tällaisia väärinkäytöksiä ole, mitä ed. Aittoniemi totesi; tuskin edes ed. Aittoniemi voi osoittaa, että näin olisi tapahtunut.

Ed. Tiusanen: Herra puhemies! Huolimatta siitä, että ed. Aittoniemen alussa esittämät perustelut näiden lakialoitteiden laatimiseksi eivät ole varsin hyvät, siis tämä sosiaalinen perustelu jne., niin huomion kiinnittäminen perintätoimen luvanvaraisuuteen ja yleensä perintätoimeen on aivan paikallaan. Haluan painottaa sitä asiaa, että vaikka perintätoimen hoitajina on varsin arvostettuja tahoja ja näiden perintätointa hoitavien yritysten takana on varsin arvovaltaisia omistajatahoja, niin tästä huolimatta itse toiminnassa, itse bisneksessä, on toivomisen varaa. Siinä on aivan liikaa kiristyksen makua ja tuntua, johon ihmiset joutuvat alistumaan, kun joutuvat perintätoimen kohteiksi. Ei riitä se, että se on heidän oma vikansa, että joutuvat perintätoimen kohteiksi. Kyllä sitäkin asiaa voidaan monella tavalla toteuttaa. Tähän haluaisin kiinnittää huomiota.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi perusteli tämän 35 lakialoitteensa sarjaa osittain humoristisesti todeten, että hän tällä työllistää eduskunnan virkakuntaa. Minä vuorostani, kun tämä on nyt tämän lakialoitteisarjan viimeinen lakialoite, suhtautuisin vakavasti tähän kysymykseen: tässä mittakaavassa lakialoitteiden tekemiseen mukaan lukien se, että ed. Aittoniemi tekee runsaasti toivomusaloitteita ja myöskin kirjallisia kysymyksiä.

Tässä on sellainen vakava ongelma, ed. Aittoniemi, että näiden lakialoitteiden ja kirjallisten kysymysten tekeminen tässä mittakaavassa aiheuttaa inflaation. Se tarkoittaa sitä, että tämä kansanedustajien käytettävissä oleva väline kärsii ja menettää teränsä. Minä aivan vakavasti sanon sen, että olin muun muassa tekemässä erästä kirjallista kysymystä hyvinkin tärkeästä aiheesta ja moneen kertaan mietin sitä, sama koskee myös erästä lakialoiteideaa, moneen kertaan jouduin miettimään sitä, kannattaako se ylipäättään tehdä, kun tässä on tällainen massiivinen määrä erityisesti ed. Aittoniemen aloitteita, joihin enää tuon mittakaavan ja määrän vuoksi

ei voida suhtautua vakavasti. Sen vuoksi, ed. Aittoniemi, kehottaisin vakavasti miettimään uudemman kerran, kannattaako sillä perusteella, että eduskunnan virkakuntaa työllistetään, tehdä näitä aloitteita näin runsaasti, koska me menetämme silloin sen todellisen instrumentin, joka on tärkeä kansanedustajille.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Kiljusen puhe oli pelkkää kateutta, jos näin voi sanoa. Nämä eivät tietysti synny kaikilta tällaiset aloitteet. Minulta ne syntyvät kymmenen minuuttia per kappale, kun muutamilla saattaa viettä viikon, että saa jonkinlaisen tuhrittua paperille, josta se tehdään eduskunnan kansliassa valmiiksi.

Minä totean, ed. Kiljunen, teille, että nämäkin lakialoitteet, mitä on ollut esimerkiksi tänään täällä, kaikki ovat olleet selkeästi perusteltuja, kaikki ovat herättäneet hyvin vilkasta keskustelua täällä eduskunnassa, jopa niin vilkasta, että suorastaan säälin, kun eduskunnan työntekijöiden aikaa on mennyt näin pitkälle, mutta täällä on käytetty runsaasti puheenvuoroja ja todettu nämä perustelluiksi.

Minä teen vain perusteltuja aloitteita. Minulla on siihen oikeus. Jos eduskunnan kansliahenkilökunta ei pysty niitä nielemään, silloin täytyy ottaa lisää porukkaa. Perustuslaki säättää tämän oikeuden, ja näitä aloitteita ja kyselyjä tulee kasvavassa määrin vielä lisää. Minä olen ajatellut 50:tä kirjallista kysymystä ryhtyä tekemään viikoksi, kun aika tulee muuten niin pitkäksi, ed. Kiljunen.

Toinen varapuhemies: Muistutan, että keskustelussa on lakialoite laiksi perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain muuttamisesta.

Ed. P. S a l o : Arvoisa herra puhemies! Aloite on sinänsä perusteltu, jos meillä on syytä epäillä, että on sellainen perintätoimisto, joka tiedetään epäluotettavaksi tai joka on toiminut siten, että on syytä epäillä, että Kanarian-matkoja tai jopaakin muita vastaavia on tulossa ja rahoja ei tulouteta. Mutta viittaankin täällä kuitenkin ed. Karpion kertomaan tapaukseen, eli onko meillä kuvaa siitä, että tämän tyyppisistä tapauksista meillä on ollut ongelmia tai ennakkotapauksia, että näin olisi käynyt. Perustuuko tämä elävään elämään ja todellisuuteen? Yleensä nämä perintätoimistot ovat luotettavia.

Toisekseen ed. Kiljunen minun mielestäni viittasi ihan hyvään kohtaan. Vaikka puhun täällä ensimmäisen kauden kansanedustajana, kun tähän aikaan käydään keskustelua edustajien tekemistä lakiasiainaloiteista, niin haluaisin kuitenkin, että nämä kaikki koettaisiin vakavina ja järkevinä esityksinä vaikuttaa lainsäädäntöön, jota kansalaiset pitävät tärkeänä. Nämähän tuntuvat pieniltä, mutta tavallisen kansalaisen suussa nämä ovat jokapäiväistä elämää, että siinä mielessä puolustan ed. Aittoniemen tekemiä aloitteita. Haluaisin kuitenkin palauttaa näille sen arvon, mikä näille kuuluu.

Me monet tiedämme kuitenkin, että käytännössä tällaiset aloitteet eivät johda mihinkään. Ainoastaan ne voivat tulla hallituksen esityksinä myöhemmin takaisin ja johtaa silloin päätöksiin. Mutta myös se on kansanedustuslaitoksen aliarvioimista, jos me kilpailemme, kuka näitä tekee määrällisesti eniten. Siinä mielessä yhdyin kyllä ed. Kiljusen huoleen siitä, että meidän kannattaisi palauttaa näille se arvo, mikä niille kuuluu.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Olin jo ottamassa puheenvuoroni pois, mutta kun ed. P. Salo viittasi tähän seikkaan vakavista aloitteista, niin vakava aloite on sellainen, joka tehdään sen vuoksi, että se sisältää tärkeitä seikkoja, eikä sen vuoksi, että sillä työllistetään eduskunnan henkilökuntaa. Kateutta tässä ei voi kenelläkään olla, koska meillä kaikilla on lakisääteinen oikeus toimia täällä aloitteiden tasolla.

Minusta, ed. Aittoniemi, kannattaa muistaa se, että määrä ei ratkaise, vaan laatu!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

